

”Jäklar, vad snabbt det går när man får
snurr på det”

Rättsvetares förståelse och användning av sociala
plattformar för vetenskaplig kommunikation

Gustav Fredlund & Julia Lord

Examensarbete (30 högskolepoäng) i biblioteks- och informationsvetenskap för
masterexamen inom ABM-masterprogrammet vid Lunds universitet.

Handledare: Karolina Lindh

År: 2019

Title

“Damn, it goes fast when you’re in the heat of it” – Legal scholars use and understanding of social platforms for scholarly communication

Abstract

The purpose of this thesis is to create an increased understanding of how legal scholars use social platforms as a part of their scholarly communication. As a result of the digitalization of society social platforms have become a seemingly ubiquitous part of everyday life, and research shows that scholars are using social platforms as a part of scholarly communication. The starting point for this thesis is that scholarly communication is influenced by a continuous interplay between social and technical aspects.

Our ontological understanding is informed by Science and Technology Studies primarily actor-network theory. This approach makes it possible to understand how human activities are shaped by non-human actors such as technologies, objects and values. These activities are part of what make up practices, such as scholarly communication, and are formed by their socio-technical context. The study draws on six qualitative, semi-structured interviews with legal scholars at two different universities. The scholars had different fields of research within legal science.

The findings of the thesis explain how social platforms are used for a variety of scholarly activities: visibility and dissemination, information seeking, and establishing relations. Furthermore, these activities were found to be shaped by the values inscribed in the technical functions of the platforms as well as the legal scholars understanding of scholarly communication. The platforms were found to be important to the scholars because they could be used to create visibility for themselves and for their research. However, the commercial interests of the platform companies were found to be at odds with academic values which proscribe free movement of information and open access to scientific results. The study also shows that the distinction between formal and informal scholarly communication is not valid on social platforms. Social platforms have not challenged formal academic publications but have created alternative channels of communication by foregoing the formal process.

Master’s thesis

Keywords

library and information science, scholarly communication, science communication, legal scholars, legal science, digital communication technologies, platforms, social media, Facebook, Twitter, Academia.edu, practices, science and technology studies, actor-network theory, José van Dijck

Tack Karolina för skarpsynt, tålmodig och uppmuntrande handledning.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	Inledning och problemformulering.....	6
1.1	Den vetenskapliga kommunikationens föränderliga landskap	7
1.2	Syfte och frågeställningar	9
1.3	Plattformer	9
1.3.1	<i>Avgränsning av plattformsbegreppet</i>	9
1.3.2	<i>Facebook, Twitter och Academia.edu</i>	10
1.4	Uppsatsens disposition	10
2	Forskningsöversikt	12
2.1	Vetenskaplig kommunikation	12
2.1.1	<i>Vetenskaplig kommunikation som sociotekniskt system</i>	12
2.1.2	<i>Formell och informell vetenskaplig kommunikation</i>	13
2.1.3	<i>Utvärdering av vetenskaplig kommunikation i en digital kontext</i>	14
2.2	Beskrivning av rättsvetenskapens vetenskapliga kommunikation	16
2.3	Sociala plattformar	18
2.3.1	<i>Plattformssamhället</i>	18
2.3.2	<i>Plattformar och vetenskaplig kommunikation</i>	20
2.3.3	<i>Forskarens användning av sociala plattformar</i>	21
3	Teori.....	23
3.1	Teknologi, praktiker och sociala plattformar	23
3.1.1	<i>Teknologi</i>	23
3.1.2	<i>Praktiker</i>	24
3.1.3	<i>Plattformar</i>	25
4	Metodbeskrivning.....	28
4.1	Kvalitativa intervjuer.....	28
4.2	Urval.....	29
4.3	Genomförande.....	30
4.4	Etiska aspekter	31
4.5	Bearbetning av källmaterialet	31
5	Resultatredovisning	33
5.1	Informanternas beskrivning av vetenskaplig kommunikation	33
5.2	Användning av digitala kommunikationsteknologier	36
5.2.1	<i>Synlighet och spridning av forskningsresultat</i>	37
5.2.2	<i>Informationssökning och omvärldsbevakning</i>	42
5.2.3	<i>Skapa relationer</i>	47
6	Analys och diskussion.....	50
6.1	Konnektivitet.....	50
6.2	Popularitet och uppmärksamhet	52
6.3	Hybridkonton och alternativa vägar	55
7	Avslutande diskussion och slutsatser	57
7.1	Återkoppling till forskningsfrågor.....	57
7.1.1	<i>Hur använder rättsvetare sociala plattformar för vetenskaplig kommunikation?</i> ..	57
7.1.2	<i>Vilka värden framträder i rättsvetares användning av sociala plattformar?</i>	59
7.1.3	<i>Vilken roll har sociala plattformar i relation till andra former av vetenskaplig kommunikation inom rättsvetenskap?</i>	60
7.2	Reflektioner angående val av teori och metod	61
8	Litteraturförteckning	64
9	Bilagor.....	69

9.1	Bilaga 1: Intervjuguide	69
9.2	Bilaga 2: Intervjuförfrågan	70
9.3	Bilaga 3: Informerat samtycke.....	71
9.4	Bilaga 4: Arbetsfördelning.....	72

1 Inledning och problemformulering

Vi befinner oss mitt i utvecklingen från ett industrisamhälle till ett digitalt samhälle. Digitaliseringen innebär att de saker som vi redan gör kan göras på helt nya sätt och framförallt att helt nya saker är möjliga att göra. I tider av genomgripande förändringar är det särskilt angeläget att bygga upp bred kunskap om utvecklingen genom att lyfta fram och beskriva skilda perspektiv och aspekter på olika områden. För att digitaliseringens möjligheter ska kunna användas på bästa sätt, men också för att de risker och utmaningar som finns ska identifieras och uppmärksammas, behöver vi synliggöra kunskap och tankar om vad utvecklingen kan komma att betyda. (SOU 2016:85, s. 5)

Digitaliseringskommissionens (2016) rapport reagerar på samhällets digitalisering. Detta är även något som José van Dijck (2013a) diskuterar när hon visar att människor det senaste decenniet har förflyttat såväl sociala, kulturella som professionella aktiviteter till sociala medier. Sociala medier är en av många digitala kanaler som används för att kommunicera. Mångfaldigandet av digitalt innehåll och de kanaler som information cirkulerar genom innebär att biblioteken fått en betydelsefull uppgift vad det gäller att öka förståelsen och vikten av källkritik i förhållande till det digitala innehållet samt hur information presenteras och rangordnas (Fichtelius, Persson & Enarsson 2019, s. 7; ibid. s. 18).

Tidigare i år presenterades Kungliga bibliotekets förslag till Nationell Biblioteksstrategi (Fichtelius, Persson & Enarson 2019). Strategin uppmärksammar att digitaliseringen även innebär en omvandling av den vetenskapliga kommunikationen:

Via digitaliseringen genomgår den vetenskapliga kommunikationen stora förändringar. Kanaler som för att sprida forskningsresultat har mångfaldigats. Nya möjligheter att såväl producera som att söka och ordna vetenskaplig information har uppkommit. (Fichtelius, Persson & Enarson 2019, s. 19)

I strategin beskrivs även nya uppgifter för forskningsbiblioteken. Fichtelius, Persson och Enarsson (2019, s. 19) menar att forskningsbiblioteken till exempel kan bidra med att säkerställa kvalitén genom att skapa egna redaktionskommittéer för öppen publicering. Riktningen mot öppen vetenskap är en global rörelse som syftar till fri tillgång till offentligt finansierad forskning och är något som påverkar den vetenskapliga kommunikationen. Regeringens mål är att såväl publikationer som forskningsdata senast år 2026 ska vara öppet tillgängliga (Fichtelius, Persson & Enarsson 2019, s. 20). Dessa värden är något som lyfts i kontrast till de kommersiella förlag som dominerar den vetenskapliga kommunikationen. Men likt förlagen domineras även sociala medier av ett fåtal globala företag som drivs av en kommersiell logik (van Dijck 2013a).

van Dijck (2013a) konstaterar att sociala medier är något de allra flesta förhåller sig till på en daglig basis. Majoriteten av oss har ett Facebookkonto där vi kommunicerar med våra vänner, eller ett Instagramkonto där vi lägger upp bilder, eller ett konto på Academia.edu där vi delar våra forskningsresultat. Genom de här aktiviteterna är sociala medier en stor del av hur vi kommunicerar och därmed hur vi organiserar vår vardag. Användning av sociala medier är utbredd och under 2018 använde 83 % av internetanvändarna i Sverige någon form av sociala medier (Davidsson, Palm & Melin

Mandre 2018). Sociala medier diskuteras även inom den akademiska världen, både som verktyg och studieobjekt. Men som Veletsianos (2016) påtalar finns det en tendens att fokusera på teknologins potential för att lösa problem inom utbildnings- och vetenskapsvärlden. Det här kan leda till att oväntade problem uppstår eftersom att det ofta saknas en empirisk förståelse för hur en teknologi faktiskt används. Därför är det viktigt att skapa en förståelse för de praktiker och erfarenheter som omgärdar sociala plattformar (Veletsianos 2016, ss. 3-4).

1.1 Den vetenskapliga kommunikationens föränderliga landskap

För att forskning ska bli relevant måste den läsas och citeras av andra forskare. Detta resonemang är centralt för Latour (1987) när han konstaterar att kunskap konstrueras i en kollektiv process. Borgman (2007) framhåller också vetenskapens sociala dimension när hon poängterar att kommunikation är vetenskapens essens. Hon beskriver vetenskap som en social aktivitet som bygger på kommunikation med både allmänhet och forskarsamhället (2007, s. 47). Borgman (2007, s. 3) pekar vidare på att vetenskaplig information och dess praktiker inte är isolerade till akademien utan att de påverkas och influeras av såväl sociala, tekniska som politiska beslut. Hon definierar vetenskaplig kommunikation som:

[T]he study of how scholars in any field (e.g., physical, biology, social, and behavioural sciences, humanities, technology) use and disseminate information through formal and informal channels. The study of scholarly communication includes the growth of scholarly information, the relationships among research areas and disciplines, the information needs and uses of individual user groups, and the relationships among formal and informal methods of communication (Borgman 2000, s. 414).

Definitionen speglar en tvådelad förståelse av vetenskaplig kommunikation. Vetenskaplig kommunikation är alltså en social process inbäddad i en relationell struktur med andra aktörer såsom forskare, bibliotek, förläggare och olika medier (Borgman 2000; Park 2008). Den sociala processen behandlar frågor som hur och varför forskare publicerar sig medan strukturen fokuserar på i vilken kontext forskningsresultaten blir tillgängliga och vilken roll andra aktörer spelar för publikationen (Borgman 2000). Processen handlar om användning och spridning av vetenskaplig information i formella och informella kanaler och strukturen syftar till relationerna mellan mänskliga och icke-mänskliga aktörer, i detta fall relationen mellan forskare och kommunikationsobjekt såsom tidskrifter och artiklar. Det är dock svårt att skilja processen och strukturen från varandra då de är sammanvävda (Park 2008). Ett närliggande begrepp är forskningskommunikation, vilket kan definieras som “(...) organized, explicit, and intended actions that aim to communicate scientific knowledge, methodology, processes, or practices in settings where nonscientists are a recognized part of the audiences” (Horst, Davies & Irwin 2017, s. 883). Den här definitionen lägger till aktörer utanför forskarsamhället som en definierad grupp.

Inom biblioteks- och informationsvetenskaplig forskning används ofta begreppet vetenskaplig kommunikation (se till exempel Borgman 2007, Kjellberg 2010, Park 2008 eller Pilerot 2014). Som vi konstaterat ovan är ett närliggande begrepp

forskningskommunikation. På engelska motsvaras begreppen av scholarly communication respektive science communication. Vetenskaplig kommunikation betonar processen genom vilken forskare sprider sina forskningsresultat i en vetenskaplig kontext. Forskningskommunikation däremot betonar kommunikation av forskningsresultat till en bredare allmänhet (Horst, Davies & Irwin 2017), vilket i Sverige brukar benämnas som den tredje uppgiften. I föreliggande uppsats kommer vi att använda begreppet *vetenskaplig kommunikation*, men även låta det inhysa det som vanligtvis ryms inom begreppet forskningskommunikation om inte annat anges. Vidare är det inom forskning om vetenskaplig kommunikation vanligt med en uppdelning mellan formell och informell kommunikation (Meadows 1998). Vi kommer att återkomma till exakt vad denna uppdelning innebär, men sammanfattningsvis är den formella kommunikationen publicerat material som andra forskare har granskat och som är tillgängligt genom olika informationssystem. Den informella kommunikationen är den kommunikation som sker utanför dessa ramar. Även här kommer vi att använda vetenskaplig kommunikation i en bred bemärkelse som inkluderar både formell och informell kommunikation, eftersom digitala kommunikationsteknologier gjort att gränsen mellan dessa blivit otydlig (Borgman 2007). När vi använder begreppet vetenskaplig kommunikation så menar vi alltså formell och informell kommunikation mellan forskare samt mellan forskare och allmänhet.

Föreliggande uppsats tar sin utgångspunkt i samspelet mellan mänskligt handlande och teknologi. Den vetenskapliga publikationen utgör ett tacksamt exempel för att visa hur den vetenskapliga kommunikationen formas av såväl tekniska som sociala delar. Haider och Sundin (2016) poängterar i en rapport att algoritmer har fått en inverkan på vetenskaplig publicering, särskilt i avseende på hur genomslag och relevans bedöms. Detta kopplas till den växande tendensen att utvärdera forskning utifrån kvantitativa mått. Algoritmer bidrar till att forma forskarnas vilja och behov av synlighet i en digital kontext. Även de sociala plattformarna utgör ett tydligt exempel samspelet mellan människa och teknologi. van Dijck (2013a) påpekar att plattformarna inte ska förstås som färdiga produkter utan som dynamiska objekt som formas av hur de används, deras tekniska funktioner och den ekonomiska verklighet de existerar i. I och med att användningen formas av såväl användare som av teknologin är det intressant att undersöka forskares upplevelser och användning av sociala plattformarna för vetenskaplig kommunikation.

Med utgångspunkt i ett föränderligt kommunikationslandskap är det för oss som blivande bibliotekarier intressant att undersöka hur forskare förstår och använder sociala plattformar. En del av bibliotekariers arbetsuppgifter på forskningsbibliotek är att stödja forskare i deras vetenskapliga kommunikation. Utifrån det här perspektivet ämnar vi i föreliggande uppsats att undersöka hur rättsvetare använder sociala plattformar för vetenskaplig kommunikation. Valet av rättsvetenskap grundar sig i att rättsvetenskap är en form av tillämpad vetenskap vilket innebär att forskningsresultaten har en direkt bäring i samhället. I detta fall innebär det två saker. Det ökar kraven på kommunikation och det sätter ett större fokus på att forskningsresultaten synliggörs för allmänheten. Genom en intervjustudie med sex forskare inom rättsvetenskap vill vi således skapa en fördjupad förståelse för vilken roll sociala plattformar spelar för dem och vilka värden som sätts i spel genom användningen.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att skapa en ökad förståelse för hur forskare inom rättsvetenskap använder sociala plattformar för vetenskaplig kommunikation. Av intresse för uppsatsen är den växelverkan som sker mellan människor, teknologi och ekonomiska värden för vetenskaplig kommunikation. Med utgångspunkt i det här ämnar uppsatsen undersöka hur sociala plattformar förstås av rättsvetare och vilka värden som kommer i uttryck i användningen av dem. Utifrån det här ställer vi följande forskningsfrågor:

- Hur använder rättsvetare sociala plattformar för vetenskaplig kommunikation?
- Vilka värden framträder i rättsvetares användning av sociala plattformar?
- Vilken roll har sociala plattformar i relation till andra former av vetenskaplig kommunikation inom rättsvetenskap?

1.3 Plattformar

Nedan följer en ingång till begreppet plattformar. Förståelsen av plattformar som objekt kommer att lyftas under teoriavsnittet (3.1.3). Vi kommer även att beskriva de tre plattformar som vi kommer att fokusera på i föreliggande studie. Plattformarna är Facebook, Twitter och Academia.edu.

1.3.1 Avgränsning av plattformsbegreppet

van Dijck definierar plattformar som:

[P]roviders of software, (sometimes) hardware, and services that help code social activities into a computational architecture; they process (meta)data through algorithms and formatted protocols before presenting their interpreted logic in the form of user-friendly interfaces with default settings that reflect the platform owner's strategic choices. (van Dijck 2013a, s. 29)

Genom denna systemarkitektur formar plattformarna de sociala aktiviteter som äger rum på plattformarna. I föreliggande uppsats kommer vi att fokusera på plattformar som faller under begreppet sociala nätverkssidor (SNS) såsom Facebook och Twitter. Vi kommer även att lyfta in akademiska sociala nätverkssidor (ASNS) såsom Academia.edu och ResearchGate. Det är vanligt att enskilda studier fokuserar på antingen SNS eller ASNS, men eftersom det saknas empiri kring rättsvetares användning av SNS och ASNS ville vi inte göra den avgränsningen i förhand. I undersökningen har vi istället låtit forskarna själva berätta om vilka plattformar som är relevanta för dem i sin kommunikation, vilket omfattade såväl SNS som ASNS. Värt att notera är att de akademiska sociala nätverkssidorna i mångt och mycket ändå liknar de sociala nätverkssidorna (Kjellberg & Haider 2018; van Dijck 2013a). Vi kommer dock inte att använda dessa begrepp utan istället använda begreppet *sociala plattformar* för att betona att det handlar om ett komplext sociotekniskt system som inkluderar såväl SNS som ASNS. I forskningsöversikten (2) kommer vi att använda begreppet sociala nätverkssidor eller akademiska sociala nätverkssidor i de fall studierna använder dessa begrepp.

1.3.2 Facebook, Twitter och Academia.edu

De sociala plattformar vi kommer att fokusera på i föreliggande uppsats är Facebook, Twitter och Academia.edu. Såväl Facebook som Twitter är former av sociala nätverkssidor som förespråkar en interpersonell kontakt mellan olika användare medan Academia.edu är en akademisk social nätverkssida. Emellertid är gränserna mellan plattformarna aldrig helt tydliga. Till exempel kan plattformen Youtube, som främst är till för att dela videos, i viss mån också tolkas som en social nätverkssida och på både Facebook och Twitter är det möjligt att dela rörligt innehåll (van Dijck 2013a). Plattformarna blev relevanta för oss då de återkom i vårt empiriska material.

Facebooks huvudsakliga användningsområde för användarna är att skapa sociala nätverk inom vilket användare delar information med varandra. De sociala nätverken skapas genom att användare lägger till andra användare som "vänner" på plattformen (van Dijck 2013a, s. 65). Facebook uppmuntrar även användare att gilla och dela innehåll genom olika knappar och funktioner. Twitter är däremot en "mikrobloggstjänst", vilket är en blogg där antalet tecken är begränsat (van Dijck 2013a). Precis som en blogg presenteras inlägg på användarnas profiler i omvänd kronologisk ordning där det senaste inlägget visas överst på profilen. Till skillnad från Facebook, som bygger på att lägga till vänner i det sociala nätverket, så bygger Twitter på att användare "följer" andra användare. En central funktion på plattformen är Retweet-funktionen. Denna funktion publicerar andra användares inlägg på den egna profilen (van Dijck 2013a, s. 71).

Plattformen Academia.edu startades 2008 och är liksom Facebook och Twitter gratis att använda, men som Manca (2018) påpekar erbjuder den också premiumkonton mot betalning som ger fler funktioner till användarna. Plattformen uppmuntrar forskare att ladda upp och dela med sig av artiklar, böcker, bokkapitel men även utkast och konferenspresentationer. Academia.edu får genom en licens rätten att använda alla rättigheter som är en del av upphovsrätten när material laddas upp på plattformen. Användarna har möjlighet att återkalla licensen. Academia.edu bygger på ett flöde av nya uppladdningar vilka kategoriseras utifrån ämne eller publikation. Innehållet på plattformen bygger alltså på de forskningsresultat som laddas upp. Användare kan vidare prenumerera på ett ämne eller en publikation via plattformen. Academia.edu ger även automatiserade förslag på andra användare att följa baserat på de ämnen och forskare en användare redan följer. För den individuella användaren finns alltså möjligheten att skapa ett socialt nätverk genom att följa andra forskare. På användares profilsidor syns det totala antalet profilvisningar samt något som benämns som AuthorRank. Funktionen är ett resultat av hur många gånger en användares uppladdade material har delats och av vem. Vem som delar ett material är avgörande då en användare med hög AuthorRank bidrar mer till andra användares AuthorRank. Slutligen finns en mängd statistik som används för jämförelser mellan forskare och rangordning av dem (Manca 2018).

1.4 Uppsatsens disposition

Uppsatsen inleds med en forskningsöversikt (2). I den presenterar vi den forskning som vi har utgått från i föreliggande uppsats. Forskningsöversikten omfattas även av en bakgrund till ämnet. I detta avsnitt kommer vi att beskriva hur vetenskaplig

kommunikation, hur rättsvetenskapens vetenskapliga kommunikation och hur sociala plattformar har undersökts. Därefter kommer vi förklara uppsatsens teoretiska perspektiv (3) vilken utgår från teknik- och vetenskapsstudier. Under denna rubrik beskriver vi hur sociala plattformar fungerar. Nästa rubrik (4) behandlar den metod vi har använt i undersökningen. Här presenteras intervjustudien vad det gäller urval, genomförande, etiska överväganden och bearbetning av källmaterialet. Under rubriken Resultatredovisning (5) presenterar vi källmaterialet och de aktiviteter vi har identifierat. I efterföljande analysavsnitt (6) diskuterar vi källmaterialet i relation till det teoretiska perspektivet som presenterades i kapitel 3. Slutligen följer en diskussion (7) där vi återkopplar och besvarar uppsatsens forskningsfrågor.

2 Forskningsöversikt

För att introducera föreliggande forskningsområde följer nedan en forskningsöversikt och bakgrund som ligger till grund för studien. Vi kommer att diskutera vetenskaplig kommunikation och de centrala begrepp som finns inom forskningsområdet. Vidare kommer vi även att presentera forskning som relaterar till hur rättsvetare kommunicerar samt hur sociala plattformar har beforskats och hur användningen ser ut bland forskare. Kapitlet är uppdelat i tre huvudrubriker: vetenskaplig kommunikation, beskrivning av rättsvetenskapens vetenskapliga kommunikation samt sociala plattformar.

2.1 Vetenskaplig kommunikation

Inom bibliotek- och informationsvetenskapliga studier har flera aspekter av vetenskaplig kommunikation studerats. Bland annat har publiceringsmönster, forskares användning av digitala verktyg, discipliners sammansättning och deras relation till varandra samt mätning av genomslag med hjälp av bibliometri undersökts (Kjellberg 2010; Kjellberg, Haider & Sundin 2016). Vi kommer under det här avsnittet behandla vetenskaplig kommunikation som sociotekniskt system, uppdelningen mellan formell och informell vetenskaplig kommunikation samt utvärdering av vetenskaplig kommunikation i en digital kontext.

2.1.1 Vetenskaplig kommunikation som sociotekniskt system

Många studier betraktar vetenskaplig kommunikation som ett sociotekniskt system. Detta perspektiv belyser såväl de tekniska som de sociala delarna i den vetenskapliga kommunikationen (Van House 2004). I den här förståelsen blir vetenskaplig kommunikation ett komplext system av interaktioner mellan processer, strukturer, funktioner och teknologier (Borgman 2007, s. 73). Hur forskare kommunicerar beror på informationens karaktär, vem den avsedda mottagaren är samt vilket medium som används. Utifrån en sådan förståelse är det alltså skillnad på hur kommunikationen ser ut om forskare exempelvis skriver en tidskriftsartikel eller skriver ett blogginlägg.

Kommunikationen ser också olika ut beroende på den sociala kontexten och är tätt förbunden med det akademiska sammanhang den görs i (Knorr-Cetina 1999). De olika delarna är också något som förändras över tid. Redan 1998 ställde sig Meadows (1998, s. 1) frågan vilken inverkan elektroniska medier kommer att ha på den vetenskapliga kommunikationen. Något som skiljer digitala dokument från andra dokument är att de är föränderliga. Detta har inneburit en väsentlig förändring av den sociotekniska kontext som vetenskaplig kommunikation görs i (Borgman 2007, s. 78). Det här kastar ljus på relationen mellan vetenskaplig kommunikation och teknologi. Det är en ständig växelverkan mellan olika kommunikationsteknologier och den vetenskapliga kommunikationens former. Genom att teknologier tillämpas integreras de även i den vetenskapliga kommunikationen. När en teknologi tillämpas kan det leda till att oväntade användningsområden för verktyg och tjänster upptäcks. Dessa upptäckter kan varken skaparna eller användarna förutse (Borgman 2007, s. 3).

Förståelsen av vetenskaplig kommunikation som ett sociotekniskt system går att applicera på hur den formella vetenskapliga kommunikationen görs. Exempelvis är publiceringsprocessen något som sker genom fyra nyckelfunktioner: registrering, certifiering, medvetenhet och bevarande. I processen finns tre aktörer: författare, bibliotek och förlag. Författarna skapar och producerar det vetenskapliga innehållet och ser sedan till att förlagen får tillgång till dem. Förlagens uppgift är i sin tur att se till att forskningsresultaten registreras, certifieras och medvetandegörs. Registreringsfunktionen syftar till att ge författaren upphovsrätt. Certifieringen handlar om att innehållet och resultatet legitimeras genom exempelvis peer-review. Det här följs av funktionen medvetenhet, vilken syftar till att ge den vetenskapliga gemenskapen tillgång till resultatet, till exempel genom att publicera det i en tidskrift. Biblioteken ser sedan till att resultatet bevaras och görs tillgängligt över en längre tidsperiod (Plantin, Lagoze & Edwards 2018, ss. 2-3). Denna form av formell vetenskaplig kommunikation genom publikationer är dominerande och kopplad till det vetenskapliga belöningssystemet. Systemet för publicering har länge varit stabilt och det har funnits en balans mellan de olika aktörerna, men genom digitala teknologier har den vetenskapliga publiceringen genomgått förändringar och relationen mellan olika aktörer har förändrats (Borgman 2007, ss. 75-77). Ett exempel på detta är att förlagen inte längre är de som nödvändigtvis sköter publicering utan den kan nu skötas direkt av författaren.

Inom biblioteks- och informationsvetenskap finns en tradition av att studera den digitala infrastruktur som möjliggör forskares kommunikations- och informationsprocesser (se till exempel Borgman 2007 eller Kjellberg 2010). Utifrån en förståelse av vetenskaplig kommunikation som ett sociotekniskt system är det möjligt att belysa komplexiteten i ett system där människor, processer, strukturer, funktioner och teknologier samverkar för att möjliggöra konstruktionen av kunskap. Akademiska nätverkssidor har blivit en del av denna digitala infrastruktur (Manca 2018). Det är därför intressant att studera hur sociala plattformar tillämpas i systemet och vad detta innebär för såväl vetenskaplig kommunikation som för forskare.

2.1.2 Formell och informell vetenskaplig kommunikation

Inom forskning som rör vetenskaplig kommunikation är det vanligt att göra en uppdelning mellan formell och informell kommunikation. Den informella kommunikationens kännetecken är dess flyktighet och att den är avgränsad vad det gäller vilka mottagare den riktar sig till. Det kan handla om seminarier, konferenser eller kafferumsdiskussioner mellan forskare. Den formella kommunikationen står här i kontrast till den informella eftersom den är tillgänglig över en lång tidsperiod. Till den formella kommunikation räknas till exempel publikationer vilka bevaras i bibliotek och databaser under lång tid (Borgman 2007; Meadows 1998). Emellertid har internet påverkat hur vetenskaplig kommunikation görs. Ett resultat av att internet blivit ett ubikvitärt verktyg för forskning är att det har blivit svårare att skilja mellan formell och informell kommunikation (Barjak 2006).

Trots att distinktionen mellan formell och informell kommunikation aldrig har varit fullständigt klar har digitala kommunikationsteknologier inneburit att gränsen blivit mer diffus. Detta kan också kopplas till att privat och offentlig kommunikation slutat vara separata fenomen. Mail är ett exempel på en kommunikationsteknologi som förändrat kommunikationen. Informella samtal som tidigare skedde ansikte mot ansikte

drivs i högre utsträckning via mail, vilket innebär att kommunikationen lagras över en längre tidsperiod. Enligt Borgman (2007, ss. 48-49) har därför den digitala kommunikationen ökat mängden informell kommunikation och även gjort det lättare att sprida formell kommunikation. Den ökade mängden informell kommunikation kan även ske snabbare än tidigare genom digitala kommunikationskanaler (Acord & Harley 2013). Många av de digitala sätt att kommunicera och sprida information genom är centrala för forskare, men är fortfarande för informella för att bedömas som publikationer. Borgman (2007) menar dock att de innehåller betydelsefull information och att denna form av digital kommunikation lämnar spår efter sig. Diskussioner, som tidigare har varit temporära, sparas och syns numera med hjälp av digitala kommunikationsteknologier (Borgman 2007, s. 99). Det här kan illustreras med hjälp av de forskarbloggar som idag finns. Bloggar kan nämligen förstärka och formalisera den informella kommunikationen genom att innehållet i bloggposterna blir digitalt sökbar och tillgängligt över tid. Uppdelningen mellan formell och informell vetenskaplig kommunikation blir alltså inte lika tydlig när det handlar om vetenskaplig kommunikation på bloggar (Kjellberg 2010).

2.1.3 Utvärdering av vetenskaplig kommunikation i en digital kontext

Trots att informella kanaler har fått mer utrymme i den vetenskapliga kommunikationen är det fortfarande genom den formella publiceringen som forskare krediteras för sitt arbete. Grunden inom vetenskapssamhället är alltså fortfarande beroende av det traditionella belöningsystemet, men har i och med digitala kommunikationskanaler blivit mer komplext. Utvärderingsmetoderna innefattar en spänning mellan de traditionella metoderna och de nya sätten att bedöma forskning på. Desrochers et al. (2018) framhåller att det finns en ökad påtryckning på forskare från forskningsfinansiärer och universitet att engagera sig med allmänheten, vilket är en anledning till att forskare har börjat vända sig till sociala plattformar för att sprida och ta del av information. Det har också skett en ökning av kvantitativa utvärderingsmetoder på forskning, vilket växt genom plattformar såsom Google Scholar och ResearchGate. Dessa har gjort det enklare att sammanställa data över forskning och forskare. Många av de plattformar som riktar sig mot forskare har någon form av eget belöningsystem som bygger på kommentarer, gillningar, delningar och en plattformsspecifik citeringsgrad. Detta ökar forskarens status inom plattformen. Desrochers et al. (2018) lyfter att till exempel ResearchGate och Academia.edu erbjuder statistik över hur många gånger forskares profilsidor besökts och hur många följare forskarna har. Sammantaget leder det här till att det finns risk för en ojämlig utvärdering och feltolkning, och att vissa forskningsresultat kan bli förstörade (Desrochers et al. 2018). I takt med att forskare blir medvetna om hur man blir erkänd uppstår en risk att vissa börjar manipulera bibliometriska mätmetoder för att öka sitt forskaranseende (Desrochers et al. 2018; Nentwich & König 2014, s. 116).

Att påverka värderingen som digitala verktyg gör är även något som syns bland företag som vill öka sin synlighet på sökmotorer. Genom att göra så kallad sökmotoroptimering kan ett företag placera sig högre upp i en träfflista. Sundin (2014) siar att inom en akademisk sektor med krympande resurser och ökade krav på synlighet kommer detta att vara gällande även för forskare. En följd av det här är att algoritmer kommer att få ett större utrymme i kunskapsproduktionen. Det finns flera verktyg som erbjuder forskare att mäta och beräkna publikationens genomslag utifrån citeringar, varav två är Web of Science och Google Scholar. Vikten av synlighet har även stort fokus på

akademiska sociala nätverkssidor. Sundin (2014) skriver: "Principen bygger på att du får ett högre "värde" som forskare ju mer andra forskare interagerar med dig och dina uppladdade publikationer (...) Publikationers popularitet blir här till en slags tävling med sig själv och med sina kollegor där kvantitet är utgångspunkten".

En stor del av vetenskaplig kommunikation handlar således inte enbart om att synliggöra forskningsresultat utan även att göra sig synlig som forskare. Det har framhållits att nätverksbaserade kommunikationstjänster erbjuder nya sätt att engagera sig med allmänheten och att nätverka med andra forskare. Som ett exempel på detta lyfts sociala medier som ett sätt för forskare att omsätta de ökade kraven på både offentligt engagemang och öppenhet (Kjellberg & Haider 2018). Samtidigt har sociala medier skapat ett större fokus på synlighet och plattformarna har medfört andra sätt att mäta genomslag. Det här går i linje med tanken att man som forskare är sitt eget varumärke och konkurrerar om bland annat synlighet, uppmärksamhet och medel. Kjellberg och Haider (2018) belyser att den ökade synligheten skapar en bredare bild av den enskilde forskaren då både professionell och privat information presenteras i en sökmotors träfflista. Detta omdefinierar i viss mån vad vetenskaplig kommunikation innebär i den mening att en forskare kan bedriva såväl formell som informell kommunikation som den tredje uppgiften på samma plattform. Sociala nätverkssidor har dock inte utmanat formella vetenskapliga publikationer, snarare ger de legitimitet till dem genom att ha ett belöningssystem som fungerar på liknande sätt. Liksom Desrochers et al. (2018) konstaterar Kjellberg och Haider (2018) att det traditionella belöningssystemet fortfarande är rådande, men de lyfter att den informella vetenskapliga kommunikationen ökar och att digital synlighet börjar få ett större utrymme.

Ett resultat av att digitala verktyg i allt högre grad används för att sprida forskningsresultat är att det har utvecklats alternativa metoder för att mäta forskningsgenomslag. Dessa samlas under namnet altmetrics, vilket är "the study and use of scholarly impact measures based on activity in online tools and environments" (Priem 2014, s. 266). Altmetrics fångar alltså in forskares onlineaktivitet och hur stor digital uppmärksamhet som kan kopplas till en forskare. Priem (2014) menar att digitala verktyg har blivit viktiga för forskare och att en ökad synlighet innebär att den vetenskapliga aktiviteten måste betraktas på ett annat sätt än tidigare. Medan traditionella metoder för utvärdering bygger på forskarens akademiska meriter så tillåter akademiska sociala nätverkssidor en annan typ av analys där sociala aspekter kan utvärderas. Den sociala dimensionen har föreslagits förstärka hur genomslag traditionellt mäts. Li och Gillet (2013) gör en analys av den data som producerats av forskare på plattformen Mendeley där forskarens inflytande utvärderas ur både ett akademiskt och socialt perspektiv tillsammans. Detta innebär att det gick att sätta socialt inflytande i relation till de traditionella mätmetoderna för genomslag. Manca (2018) lyfter att forskningsplattformar har gjort att det finns ett ökat krav på att vara synlig som forskare genom dessa alternativa mätmetoder.

Emellertid ser de alternativa sätt på vilka man kan mäta forskningsgenomslag annorlunda ut i olika sammanhang och på olika plattformar. En central del av att skriva en vetenskaplig text är att citera andra forskningsresultat. Detta är en viktig del av hur vetenskaplig kommunikation görs. På plattformen Twitter är det möjligt för användare att genom Retweet-funktionen göra en form av citering genom att återpublicera andra

användares inlägg på sin egen profil. Priem och Costello (2010) påpekar att denna form av citering sker avsevärt mycket snabbare än den traditionella citeringen. Forskarens Retweets har därför studerats som ett alternativ och komplement till traditionella citeringsanalyser. En poäng med en sådan analys är att den kan ske i realtid (Priem & Costello 2010). Förespråkare för altmetrics hävdar att även om traditionella analyser av citeringar fortfarande är användbara går viktiga aspekter av forskarens aktivitet förlorad när utvärderingen endast sker genom de traditionella värderingsmetoderna.

Digital synlighet är idag viktigt för den enskilde forskaren, vilket förstärks av både plattformarnas belöningsystem och de alternativa sätten att utvärdera forskning på. Trots dessa sätt att utvärdera genomslag har inte vetenskapssamhället förändrats i grunden, men det finns idag en större komplexitet i utvärderingssystemet.

2.2 Beskrivning av rättsvetenskapens vetenskapliga kommunikation

I Lindh och Wiklunds (2010) undersökning om rättsvetares och humanisters möjligheter till open access-publicering uppmärksammar de att studier specifikt om rättsvetares publiceringsmönster vid tidpunkten för studien var svåra att identifiera. Genom sökningar i en katalog för publicering av avhandlingar och samtal med rättsvetare kunde de dock konstatera att publiceringsmönstret påminner mycket om det inom humaniora. Publikationer sker alltså främst i monografiform och i mindre tidskrifter. Lindh och Wiklund (2010) pekar vidare på att det även finns lagkommentarer, rättsfallsanalyser och utredningar men att dessa har en oklar forskningsstatus.

Rättsvetenskap är en form av tillämpad forskning vars resultat ofta har en direkt bäring i samhället. Peruginelli (2015) framhåller till exempel att många forskare som publicerar sig i rättsvetenskapliga tidskrifter också är yrkesaktiva som jurister, vilket skapar en annorlunda syn på vilka forskningsfrågor som är relevanta. En aspekt av det här är att publikationer därför skrivs på nationalspråket i det land som forskningen utförs i. Peruginelli (2015) uppmärksammar att det här innebär att juridiska publikationer sällan är representerade i de stora internationella bibliografiska citeringsdatabaserna, såsom Scopus, Web of Science eller ERIH (European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences). Forskning utanför den nationella kontexten har dock blivit vanligare inom rättsvetenskap. Inom till exempel europeisk och internationell rätt är det vanligt att forskare publicerar sig på engelska. Vidare menar Peruginelli (2015) att den juridiska forskningen är seglivad och specialiserad, vilket gör att den påverkar rättsområdet i decennier. I det rättsvetenskapliga fältet publicerar forskare i regel sina resultat i monografiform. Detta har medfört vissa problem när det kommer till utvärdering eftersom det inte finns någon strukturerad metod för utvärdering av monografier inom rättsvetenskap. Det här gör det svårare att bedöma kvaliteten på många resultat jämfört med mer tidskriftsdominerade fält (Peruginelli 2015).

Det rättsvetenskapliga forskningsfältet har liksom andra discipliner genomgått både förändringar och utmaningar som ett resultat av att teknologi har förändrat forskningsprocessen (Plotin 2009). Det handlar bland annat om tillgång till databaser,

elektroniska tidskrifter, växande upphovsrättsliga frågor och ny kommunikationsteknologi (Martin 1991; Plotin 2009). Bloggande är en del av de digitala kommunikationsformerna som finns. När de först började dyka upp fördes diskussioner om vilket utrymme de skulle få inom det rättsvetenskapliga fältet. Det antogs att bloggar inte skulle bli dominerande, men att de ändå kunde komma att påverka praktiker och förhållningssätt till vetenskap (Solum 2006). Bloggar har blivit en del av rättsvetares informella kommunikationsprocess och de har även fått ett visst inflytande i den formella kommunikationen exempelvis genom att citeras i rättsvetenskapliga tidskrifter. De upplevda positiva effekterna av bloggande är att det går snabbt att sprida relevant information om aktuella fenomen samt att de når en bredare publik och skapar möjlighet till interaktion. Bloggar kan också synliggöra perspektiv som ligger utanför den rättsvetenskapliga normen och skapar ett rum för diskussioner som inte har ett utrymme i traditionella rättsvetenskapliga publikationer (Plotin 2009, ss. 54-56). Bloggandets effekt på rättsvetenskap behandlas som en effekt av att rättsvetenskapen har förändrats snarare än att bloggandet var det som drev på den kulturella förändringen som bloggar innebär (Solum 2006).

Duval (2018) menar att forskare inom juridik har tenderat att fokusera på effekterna av digitala medier, såsom upphovsrätt eller immateriella rättigheter, snarare än att tillämpa dem för kommunikation och spridning av forskningsresultat. Det rättsvetenskapliga fältet har ändå genomgått en viss förändring. Exempelvis tycks antalet juridiska bloggar ha ökat de senaste fem åren. Twitter ses som ett verktyg med stor potential för rättsvetare då de genom plattformen kan hålla sig uppdaterade inom fältet, skapa nätverk samt för informationsutbyte. Duval (2018) pekar vidare på att två stora omvandlingar inom det rättsvetenskapliga fältet har ägt rum till följd av samhällets digitalisering, nämligen transnationalisering och desakralisering. Transnationaliseringen syftar på gränsöverskridandet inom disciplinen, vilken tidigare varit bundet till en viss geografisk kontext. Digitaliseringen har även gjort att det inom rättsvetenskap skett en desakralisering av olika lagkällor. Detta har medfört att allmänheten har en större tillgång till lagarna och de resonemang som ligger till grund för dem. Exempelvis går det att få tillgång till alla lagar och andra lagkällor via internet. Dessa två delar påverkar den vetenskapliga kommunikationen i det avseende att det har det förändrat hur rättsvetare utbyter information och idéer samt ställer högre krav på att kommunicera med det omgivande samhället. Bloggar och sociala plattformar är något som förväntas bli viktigare inom rättsvetenskap som alternativa kommunikationsverktyg (Duval 2018).

Eftersom att rättsvetenskap är en tillämpad vetenskap finns det en särskild relation mellan forskningen och yrkespraktiken, vilket ger en särskild prägel på de forskningsfrågor som är relevanta. Ett resultat av detta är att den vetenskapliga kommunikationen har en viktig roll i att nå ut till allmänheten. Liksom för andra discipliner har digitala teknologier även påverkat hur forskare inom rättsvetenskap gör kommunikation. En kommunikationsteknologi som fått ett tydligt utrymme inom rättsvetenskap är bloggar. Dock tycks det saknas empiri som rör hur och i vilken utsträckning rättsvetare använder sociala plattformar.

2.3 Sociala plattformar

Under följande rubrik kommer vi börja med att beskriva och diskutera hur ämnet har beforskats ur ett samhälleligt perspektiv. Efter det kommer vi att ta upp relationen mellan sociala plattformar och vetenskaplig kommunikation. Slutligen kommer vi att presentera forskning kring forskares användning av sociala plattformar.

2.3.1 Plattformssamhället

Begreppet plattformssamhället kommer från van Dijck, Poell och de Waal (2018), vilket belyser sambandet mellan digitala plattformar och samhälleliga strukturer. Författarna menar att plattformssamhället bygger på monetariseringen av användares data. Plattformarna drivs av globala företag vilka har kommit att dominera samhället sociala och ekonomiska flöden. I följande avsnitt kommer vi att diskutera plattformarnas samhälleliga effekter utifrån de värden som finns inskrivna i plattformarna. Studien bygger vidare på bland annat van Dijcks bok *The Culture of Connectivity* (2013a) vilken pekar på att sociala plattformar omskapat hur människor kommunicerar och organiserar samhället.

van Dijck (2013a) lånar en definition från Kaplan och Haenlein (2010, s. 60) för att beskriva sociala medier som “a group of Internet-based applications that build on the ideological and technological foundations of Web 2.0, and that allow the creation and exchange of User Generated Content”. Web 2.0 bygger alltså på principer som förespråkar att användare ska ha mer kontroll och större möjlighet att delta i kommunikationen, vilket i sin tur skulle vara mer demokratiskt än tidigare. En av de bärande tekniska förändringarna med Web 2.0 var just ökad möjlighet till tvåvägskommunikation som även speglas in i den demokratiska principen. Plattformsföretagen anknyter ofta till principerna i sina visioner och i sin kommunikation med allmänheten. Ytterligare ett exempel syns i begreppet “social media” där det vilar en association till att plattformarna är användarcentrerade och bygger på ett deltagande som stärker allmännyttan. Emellertid döljer hänvisningarna till Web 2.0s principer att det är kommersiella aktörer som driver plattformarna (van Dijck 2013a, ss. 10-12). van Dijck skriver:

Companies tend to stress the first meaning (human connectedness) and minimize the second meaning (automated connectivity). Zuckerberg deploys a sort of newspeak when claiming that technology merely enables or facilitates social activities; however, “making the Web social” in reality means “making sociality technical.” Sociality coded by technology renders people’s activities formal, manageable, and manipulable, enabling platforms to engineer the sociality in people’s everyday routines. (van Dijck 2013a, s. 12)

Denna tekniska kodning av det sociala livet är genom sociala plattformar och andra former av digitala medier en grundsten i hur vi organiserar samhället idag. Precis som elektricitet förändrade tillvaron under 1800-talet har sociala plattformar förändrat samhället de senaste 10 åren. Elektricitet är sedan länge en del av en osynlig och numera självklar infrastruktur på samma sätt som plattformar börjar bli en osynlig och självklar del av den sociala infrastrukturen (van Dijck 2013b). Den vardagliga driften av denna infrastruktur bygger på algoritmer som hanterar datamängderna som användarna genererar på plattformarna, vilka sedan automatiserar de sociala relationer och aktiviteter som görs på plattformarna. Därmed blir sättet vi är sociala på något som

kläs i tekniska funktioner. Ett resultat av det här är att våra sociala relationer och aktiviteter blir formaliserade, hanterbara och möjliga att manipulera. Detta är vad van Dijck (2013a) kallar för "the culture of connectivity", konnektivetskulturen, vilken alltså innebär att sociala relationer automatiseras och görs säljbara. Kommunikation är en viktig del av hur samhället organiseras. Genom att sociala plattformar har ett stort utrymme i att hantera kommunikationen influerar de den mänskliga interaktionen på såväl en samhällelig nivå som mellan enskilda människor. Denna förändring har även medfört att sociala plattformar blivit en del av samhället utanför den digitala arenan (van Dijck 2013a, s. 4). Ett exempel på detta är att populärt innehåll från plattformen Twitter har ett utrymme i TV-sända nyheter och i dagstidningar (van Dijck 2013a, ss. 41-42).

Det som har gjort att många av plattformarna blivit populära är den fria tillgängligheten och att det till synes inte kostar någonting att använda dem (Nentwich & König 2014, s. 109). Men van Dijck, Poell och de Waal (2018) poängterar att plattformarnas affärsmodeller bygger på att rikta annonser till användare utifrån data de genererar. Häri vilar källan till det ekonomiska värdet. Betalningen för att använda plattformarna sker med andra ord genom att användarna använder plattformarna. Det finns alltså en motsättning mellan de principer plattformarna grundar sig i och det faktum att de för att skapa ekonomiskt värde gör den sociala tillvaron säljbar (van Dijck 2013a, s. 11-12).

Sociala medier börjar i allt högre grad skapa slutna ekosystem uppbyggda av andra plattformar. Varje enskild plattform fungerar som ett mikrosystem i ett större ekosystem (van Dijck 2013a, s. 9). Ekosystemet är avhängigt en inlåsningsseffekt där de stora plattformsföretagen konkurrerar med varandra om användarnas uppmärksamhet. Inlåsningsen sker genom att innehållet på plattformarna filtreras genom några få stora plattformar och att rörligheten av innehåll, data och funktioner endast rör sig mellan de plattformar som är knutna till ett enskilt företag. Företagen knyter andra plattformar till sig genom att antingen köpa upp mindre plattformsföretag eller genom partnerskap med dem. Facebook äger till exempel Instagram och har ett partnerskap med musikströmningstjänsten Spotify. Således syftar inlåsningsseffekten till att göra en plattform till utgångspunkten för hur användare använder internet. I exemplet med Facebook vill företaget att alla former av aktiviteter förläggs på de plattformar som de kan förhålla sig till. En enskild användare ska chatta med sina vänner via Facebook, lyssna på musik på Spotify och lägga upp semesterbilder på Instagram. Genom att en användare använder de plattformar som är knutna till ett enskilt företag skapar de mer data, vilket underlättar för företaget att rikta sponsrat innehåll (van Dijck 2013a, ss. 154-176; van Dijck, Poell & de Waal 2018).

van Dijck (2013a, s. 8) pekar på att det finns olika typer av sociala plattformar. En av dessa är sociala nätverkssidor, vilka i första hand hanterar mellanmänskliga kontakter. Som vi konstaterade i inledningen [1.3.1] är definitionerna på olika typer av plattformar något diffusa. Men Nentwich och König (2014) definierar sociala nätverkssidor utifrån vissa funktioner och användningsområden. Bland annat ska användare kunna skapa egna profiler där användarna själva lägger in information. Det ska också gå att kommunicera och konstruera sociala nätverk av kontakter på dem. Sociala nätverkssidor riktar även användarnas uppmärksamhet mot särskilt innehåll. Det här gör sidorna utifrån vilket innehåll användaren interagerar med och den data sidan har

om användaren. Utifrån detta beräknar sidan vilket innehåll som sedan kan vara relevant för den enskilda användaren (Nentwich & König 2014, ss. 108-110). Ett exempel på det här är Facebooks News Feed-algoritm som individanpassar informationsflödet efter bland annat vilka inlägg en specifik användare har gillat eller klickat på (Haider & Sundin 2016).

Utifrån den forskning vi har presenterat och diskuterat här kan sociala plattformar förstås bygga på en rad motstridiga principer. Utifrån idén om Web 2.0 utger sig plattformarna för att öppna upp för tvåvägskommunikation och främja användarens kontroll över informationsflödet. Plattformägarna betonar ofta att den här typen av kommunikation är mer demokratisk. Parallellt med detta har de skapat en affärsmodell där användarnas data görs säljbar. Genom detta teknifierar plattformarna sociala relationer och aktiviteter.

2.3.2 Plattformar och vetenskaplig kommunikation

Idag används en uppsjö av digitala verktyg för vetenskaplig kommunikation. Kjellberg (2010) poängterar att sociala medier har börjat leta sig in i den vetenskapliga kontexten, precis som de har letat sig in i vardagslivet. Avhandlingen reagerar dock på den ökade användningen av forskarbloggar och undersöker hur forskare motiverar sitt bloggande. Hon visar att forskarbloggar bygger på olika rutinmässiga aktiviteter som tillsammans formar hur vetenskaplig kommunikation görs på bloggarna. Precis som Kjellberg (2010) reagerade på den ökade användningen av forskarbloggar börjar andra forskare nu reagera på forskares användning av sociala plattformar som verktyg för vetenskaplig kommunikation (se till exempel Manca & Ranieri 2017 eller Shehata, Ellis & Foster 2015).

En form av plattformar är sökmotorer. van Dijck (2010) argumenterar för att sökmotorer i hög utsträckning har blivit medproducenter av kunskap i en vetenskaplig kontext. Bland sökmotorerna är det framför allt Google Scholar som utmärker sig. Många studenter använder sökmotorer för att hitta material snarare än att använda bibliotekets tjänster och resurser. Det här har förändrat bibliotekens roll från att ha varit de som medierade sökprocessen till att de nu fungerar som facilitatorer i en digital process. Sökmotorer deltar i kunskapsproduktionen framför allt genom sina rangordningssystem som till skillnad från bibliotekssystemen saknar transparens. Även om Google vill få det att framstå som att de endast levererar kunskap är det viktigt att vara medveten om att kunskapen skapas genom komplexa interaktioner mellan sökmotorer och användarbeteenden som kanaliseras genom nätverkets arkitektur (van Dijck 2010).

Shehata, Ellis och Foster (2017) menar att hur vetenskaplig kommunikation förs har förändrats till följd av Web 2.0. Det gäller särskilt interaktion inom forskarsamhället, informationssökning, citering, samverkan och publicering. De forskare som använder sociala nätverkssidor har förklarat att det underlättar interaktionen med andra forskare. Användandet av en kommunikationskanal bygger dock på att andra accepterar den som en kanal för kommunikation. Däremot har informella kanaler inte ersatt de formella kanalerna utan dessa är fortfarande i hög grad prioriterade. Alder har inte visat sig vara en avgörande faktor för hur nya teknologier används, men användandet av sociala nätverkssidor konstateras vara mer utbrett bland yngre forskare som är i början av sin karriär. Sociala nätverkssidor har visat sig vara verktyg som i hög utsträckning används

för att främja samverkan mellan forskare eftersom de underlättar byggandet av nätverk. De underlättar också för forskare att hålla sig uppdaterade om vad andra forskare arbetar med och de gör det samtidigt enklare att kontakta andra forskare som arbetar inom samma fält eller har liknande forskningsintressen (Shehata, Ellis & Foster 2017).

De sociala plattformarna, och Web 2.0, har gjort att vetenskaplig kommunikation i viss mån förs på ett annorlunda sätt än tidigare. Ett fenomen som forskningen berör är algoritmer, vilka hanterar de datamängder som produceras på plattformarna. Algoritmer har genom sökmotorer och sociala plattformar fått en roll i produktionen av kunskap då de sorterar och presenterar information på internet. Till skillnad från bibliotekens söksystem saknar algoritmerna på sökmotorerna transparens.

2.3.3 Forskares användning av sociala plattformar

Hur och om forskare använder sociala plattformar är något som har berörts inom en rad olika forskningsfält. Kjellberg, Haider och Sundin (2016) visar i en litteraturöversikt på 80 artiklar skrivna mellan 2004 och 2014 att forskning som behandlar forskares användning av sociala nätverkssidor och sociala medier kom från biblioteks- och informationsvetenskap samt närliggande områden såsom datavetenskap, sociologi, statsvetenskap och pedagogik. Författarna undersöker hur forskning inom forskningsområdet karakteriseras vad det gäller teori och metod samt vilken kunskap som finns. Bland artiklarna användes såväl kvantitativa som kvalitativa metoder och det gick därför inte att säga att någon metod karakteriserade forskningen om sociala nätverkssidor. Dock konstaterar Kjellberg, Haider och Sundin (2016) att forskares användning av sociala nätverkssidor framför allt har undersökts kvantitativt.

Den kvantitativa forskningen visar att forskare använder sociala plattformar och att plattformarna har etablerat sig i stora delar av forskningsprocessen. Forskningen har i hög utsträckning fokuserat på fallstudier vid enskilda universitet eller länder. 2009 undersöktes forskares användning av Web 2.0-verktyg vid universitetet i Åbo, Finland. De sociala nätverksverktygen användes då i högre grad privat än professionellt (Gu & Widén-Wulff 2011). En internationell studie med över 2000 respondenter som utfördes 2010 visade att strax under 80 % av respondenterna vid något tillfälle använder sociala medier under sin forskningsprocess. Sociala medier fyller en funktion i alla delar av forskningsprocessen, bland annat för att identifiera nya forskningsämnen och för att sprida forskningsresultat (Nicholas & Rowlands 2011). En jämförande undersökning mellan ett universitet i Oman och ett i Irland visar att ungefär 70 % av de 127 forskare som deltog i studien använder sociala medier för informell vetenskaplig kommunikation (Al-Aufi & Fulton 2015). En senare studie visar att forskare vid italienska universitet använder sociala medier för så gott som alla forskningsaktiviteter. Studien indikerar även att forskare har börjat använda plattformar som riktar sig mot forskarsamhället (Manca & Ranieri 2017). Mellan 2010 och 2011 var maillistor fortfarande den huvudsakliga väg som forskare spred information, men många forskare hade börjat använda sociala nätverkssidor. Forskare trodde då att närvaro på sociala medier skulle bli viktigare i framtiden (Gruzd & Goertzen 2013). En senare studie bekräftar just detta och visar att spridning av forskningsresultat via sociala medier är utbrett bland unga forskare (Nicholas et al. 2017). Det har även visat sig att forskare använder informella kanaler för att sprida sin forskning ytterligare (Shehata, Ellis & Foster 2015).

Några studier pekar på att Twitter är den plattform som forskare använder i högst utsträckning (Nicholas & Rowlands 2011; Shah & Cox 2017). Några av de funktioner som gör plattformen populär är att kommunikationen är direkt, snabb, att det är möjligt att göra en form av citering och att det går att länka till information. Den fungerar även som en källa till nyheter och information (Shah & Cox 2017). Två andra plattformar som används frekvent av forskare är ResearchGate och LinkedIn (Nicholas et al. 2017).

Acord och Harley (2013) menar att när forskare börjar använda nya kommunikationsverktyg är kreditering, jämte tid och personlighet avgörande faktorer. Andra delar som inverkan är disciplinära skillnader vad det gäller kommunikationsbehov, former och praktiker. Tillämpandet av digitala verktyg måste därför till att börja med fylla ett behov inom en specifik disciplin. Vidare måste de också komplettera redan existerande praktiker för kreditering och bygga vidare på redan etablerade nätverk i den vetenskapliga världen. Slutligen ska verktygen inte kräva ytterligare resurser, såsom tid eller pengar, för att tillämpas (Acord & Harley 2013). Således påverkar normer och konventioner som finns inom akademien hur forskare bör kommunicera inom sitt fält. Dessa normer resulterar i vilka kommunikationsverktyg som forskare faktiskt använder, men även hur de använder dem. Det finns också disciplinära skillnader i hur och i vilket syfte de sociala plattformarna används. Twitter har exempelvis visat sig användas på varierande sätt för vetenskaplig kommunikation bland forskare från olika discipliner (Holmberg & Thelwall 2014). Några disciplinspecifika skillnader är exempelvis att biokemister visat sig göra fler Retweets än forskare inom bland annat astrofysik, digital humaniora, ekonomi, vetenskapshistoria, kognitionsvetenskap och sociologi. Ekonomer tenderar att dela flest länkar medan digital humaniora använder Twitter för konversationer (Holmberg & Thelwall 2014).

Inom biblioteks och informationsvetenskap är vetenskaplig kommunikation ett välbeforskat ämne. Emellertid är vetenskaplig kommunikation på sociala plattformar ett relativt nytt forskningsområde och forskares användning av sociala medier har framförallt undersökts kvantitativt (Kjellberg, Haider & Sundin 2016). Vetenskaplig kommunikation som sker på sociala medier och sociala nätverkssidor befinner sig mellan den formella och den informella kommunikationens domäner (Kjellberg, Haider & Sundin 2016, s. 225). Det är i detta gränsland som föreliggande uppsats också tar sin utgångspunkt.

3 Teori

Uppsatsen ansluter till det forskningsfält inom biblioteks- och informationsvetenskap som studerar vetenskaplig kommunikation ur ett sociotekniskt perspektiv. Fältet har sina rötter i Science and Technology Studies, teknik- och vetenskapsstudier (Park 2008). Teknik- och vetenskapsstudier är ett perspektiv som belyser de relationella sambanden mellan människor, objekt, kunskap och informationsaktiviteter som finns inom vetenskapen. Perspektivet erbjuder oss att synliggöra att vetenskaplig kommunikation utgörs av såväl sociala och kulturella som tekniska och materiella dimensioner. Den vetenskapliga kommunikationen är tätt förbunden med teknologi och har studerats som ett sociotekniskt system (Latour 1987; Van House 2004; Park 2008). Vi kommer att utgå från de ontologiska antaganden som finns inom aktör-nätverksteori där såväl människor som icke-människor påverkar och formar handlandet. Detta perspektiv hjälper oss att skapa en bättre förståelse för hur forskare och informations- och kommunikationsteknologier interagerar med varandra (Park 2008). För att förstå användningen av sociala plattformar kommer vi att utgå ifrån ett praktikbegrepp som gör teknologin till en medproducent av mänskligt handlande.

Inom biblioteks- och informationsvetenskaplig forskning har det sociotekniska perspektivet på vetenskaplig kommunikation använts i flera studier. Bland annat har det använts för att belysa hur bloggar får en roll i den vetenskapliga kommunikationen (Kjellberg 2010) och hur open access-tidskrifter struktureras (Francke 2008). Även praktiker är något som har studerats inom biblioteks- och informationsvetenskap. Kjellberg (2010) undersökte exempelvis vilka kommunikationsaktiviteter som gjordes på forskarbloggar och Carlsson (2013) undersökte hur tillämpandet av en ny strategi på folkbiblioteket i Malmö fick effekter på bibliotekariernas praktiker.

3.1 Teknologi, praktiker och sociala plattformar

I följande avsnitt presenterar vi den teori som vi kommer att utgå ifrån när vi analyserar uppsatsens empiriska material. Till att börja med kommer vi att presentera den ontologiska förståelse av teknologi som ligger till grund för uppsatsen. Därefter kommer vi att beskriva hur vi kommer att använda praktikbegreppet. Slutligen kommer vi att utifrån van Dijcks (2013a) studie av plattformar att presentera begreppen konnektivitet, popularitet och uppmärksamhet vilka kommer att ligga till grund för analysen av rättsvetarnas användning av sociala plattformar.

3.1.1 Teknologi

För att teckna en bild av hur relationen mellan teknologi och människa ser ut kommer vi att utgå ifrån aktör-nätverksteori. Vi har valt att gå på Latours (1999, s. 19) linje där vi inte behandlar aktör-nätverksteori som en strikt applicerbar teori utan ser det mer som ett ontologiskt ställningstagande. Som Latour noterar handlar aktör-nätverksteori inte om att förklara hur den sociala världen fungerar eller varför olika aktörer agerar på det sätt de gör. Utan aktör-nätverksteori måste snarare förstås som ett sätt att nå de olika aktörernas kunskap. Latour (1999) skriver att de olika aktörerna vet vad de gör och varför och att det är vi i vår roll som forskare som försöker lära oss detta. I relation till

detta lyfter Latour (1999, s. 20) att den vokabulär som har utvecklats inom aktör-nätverksteori helst ska undvikas eftersom det är det som undersöks som bör få utrymme att själv sätta vilka ord och begrepp som ska användas för att beskriva aktörers aktiviteter. För att, som Latour (1999, s. 20) formulerar det, låta aktörerna själva bygga sin egen plats kommer vi inte att använda hela begreppsapparaten som finns inom aktör-nätverksteori i vår analys. Vår analys kommer istället utgå från förståelsen av teknologi som aktör, vilken grundar sig i de ontologiska antaganden som görs inom aktör-nätverksteori.

Det är dock viktigt att förklara vad detta ställningstagande innebär. Den grundläggande enheten inom aktör-nätverksteori är aktör-nätverket, vilket är en heterogen samling av mänskliga och icke-mänskliga aktörer som deltar i någon form av gemensam aktivitet (Van House 2004). Aktörers handlande formas av såväl människor som av icke-människor, vilket kan vara olika former av objekt. De objekt som är relevanta för oss är de informationsteknologier genom vilka forskarna kommunicerar. Det som särskiljer aktörer från icke-aktörer är att aktörer utövar agens, alltså att de är kapabla att förmå andra att agera. Dock kan en aktör inte definieras endast som något som utövar agens utan det måste även förstås i relation till andra aktörer. Det är först genom sina relationer som aktörer kan få en betydelse eller en roll i ett nätverk (Latour 2005, s. 91). I föreliggande studie utgörs aktörer av såväl de enskilda rättsvetarna som de olika informationsteknologier genom vilka de kommunicerar och sprider sin forskning.

Inom aktör-nätverksteori skapas relationer mellan aktörer genom en översättning (Latour 2005, s. 108). En översättning handlar om att likställa två aktörer, vilket i föreliggande studie kan vara exempelvis ett objekt eller en handling. Precis som vid översättning mellan två språk så kommer inte en exakt betydelse att överföras mellan aktörerna utan i en översättningsprocess förändras betydelsen något (Law 2009, s. 144). Law (2009) fortsätter med att förklara att det är genom översättning som aktörer i förhållande till andra aktörer får relationer, definieras och ordnas. I konstruktionen av ett objekt skapas även en förståelse för hur objektet ska användas. Denna särskilda användning blir också en del av objektet (Callon 1991, s. 143). Till exempel konstrueras en hammare för en särskild praktik såsom snickeri. Det här blir då en del av objektet och en del av andra aktörers förståelse av hammaren. Den praktik som utformas riktar sig dock mot en tilltänkt grupp användare som i regel skiljer sig från de som faktiskt kommer att använda objektet. Alltså kommer inte enbart snickare att använda hammaren utan även andra användare kommer att nyttja den. Mellan objektet och de faktiska användarna sker då en förhandling om hur en praktik ska utformas (Akrich 1992, s. 209). Det är därför intressant att undersöka just vilka roller som rättsvetare tillskriver sociala plattformar i den vetenskapliga kommunikationen och hur de olika aktiviteterna formas i samspelet mellan forskare och plattformarnas tekniska utformning. Genom den här förståelsen vill vi belysa hur aktiviteter skapas i samspel mellan olika aktörer såsom rättsvetarna och sociala plattformar. För att göra det här kommer vi vidare att använda oss av van Dijcks förståelse på plattformar.

3.1.2 Praktiker

Inom praktikorienterad forskning finns det ett flertal olika sätt att betrakta vad praktiker är och deras relation till människor och teknologi. Schatzki (2001, s 11) pekar på att något som förenar de praktikorienterade perspektiven är att de ser praktiker som "arrays of activities", samlingar av aktiviteter. Även Pilerot (2014, ss. 43-44) har skapat en

översikt över vad som förenar olika praktikbegrepp i vad han förstår som några principer som enar den praktikorienterade forskningen. En del av detta är att praktiker bygger på en förståelse av aktiviteter som centrala för produktionen och reproduktionen av det sociala livet. Det är genom de vardagliga aktiviteter, hur forskare faktiskt gör vetenskaplig kommunikation, som vi kan få en inblick i en praktik. Pilerot (2014) lyfter också att det är viktigt att undvika att tillskriva systemet eller individen allt analytiskt utrymme. Snarare måste dessa förstås i relation till varandra. Vi kommer därför att fokusera på de enskilda forskarna som aktörer som deltar i forandet av praktiken vetenskaplig kommunikation, men även se de sociala plattformarna som något som är med och formar vilket handlingsutrymme som existerar för forskarna.

Både Schatzki (2001) och Pilerot (2014) pekar på att inom praktikorienterad forskning går synen på det materiella isär. Schatzki (2001) lyfter till exempel att vissa praktikteoretiker ser objekt som medproducenter av aktiviteter genom att även objekt har praktiker. Inom praktikteori som är influerad av teknik- och vetenskapsstudier är det vanligt att betrakta även icke-mänskliga aktörer som medproducenter av praktiker (Pilerot 2014, s. 44). Dessa perspektiv har gemensamt att de ser människor och icke-människor som lika viktiga delar av hur en praktik formas. Carlsson (2013) utgår från denna form av praktikbegrepp och pekar på att praktiker är en sammansättning av handlingar, artefakter, kunskap, kroppar, tankar och känslor. Vi kommer liksom Carlsson (2013) att betrakta icke-mänskliga objekt, såsom informationsteknologier, som aktörer. Informationsteknologier blir då aktiva medproducenter, som utgår ifrån egna praktiker i forandet av rättsvetarnas kommunikationsaktiviteter. Det här innebär att praktiken vetenskaplig kommunikation inte enbart är något som görs av forskarna själva utan även av de materiella objekt som de använder för att kommunicera. Den kommunikationspraktik som uppstår är alltså till viss del villkorad av de informationsteknologier som används. Med andra ord är ett samhälle där den vetenskapliga kommunikationen organiseras kring papperspublikationer eller telegrafer annorlunda än ett samhälle där kommunikationen organiseras kring sociala plattformar. Vi kommer alltså att behandla vetenskaplig kommunikation som en praktik som består av flera aktiviteter som formas av såväl rättsvetare som av de teknologier de använder för att kommunicera.

3.1.3 Plattformar

I forskningsöversikten (2.3.1) har vi presenterat van Dijcks (2013a) studie av sociala plattformar. Från samma studie har vi hämtat begreppen konnektivitet, uppmärksamhet och popularitet. Det som förenar dessa begrepp är att de är ekonomiska värden som genererar vinst åt plattformsföretagen. Det är även dessa begrepp vi kommer att använda i vår analys för att illustrera hur forskarna kopplas samman med andra användare och innehåll på sociala plattformar, men också för att belysa hur forskarnas kommunikationsaktiviteter relaterar till plattformarnas tekniska funktioner. Genom detta kan vi skapa en förståelse för hur relationen mellan forskarnas kommunikationsaktiviteter och plattformarna ser ut.

Konnektivitet syftar till den automatiserade sammankopplingen mellan användare och hur användares relationer och aktiviteter på plattformarna blir säljbara varor. I van Dijcks (2013a) definition av plattformar (1.3.1) syns plattformar omtolka kodifierade sociala aktiviteter i enlighet med programmerade instruktioner för att styra användarnas beteende. Det här sker genom plattformarnas gränssnitt där information översätts till

instruktioner för användare som i sin tur förvandlas till användarspecifika aktiviteter (van Dijck 2013a, s. 31; ibid. s. 94). Konnektivitet fungerar genom att sociala aktiviteter översätts till datorspråk. Översättningen är automatiserad och kopplar samman användare med innehåll. Förutom konnektivitet genererar plattformsföretagen vinst ur de ekonomiska värdena uppmärksamhet och popularitet. van Dijck (2013a, s. 40) relaterar uppmärksamhet till det som brukar benämnas som uppmärksamhetsekonomin, vilket handlar om att behandla användarnas uppmärksamhet som en ändlig resurs som måste kläs i ekonomiska termer. Det blir därför centralt för plattformarna att försöka bibehålla användarnas uppmärksamhet i så hög utsträckning som möjligt. Popularitet fungerar genom att plattformarna tillåter användare att öka sin sociala ställning på plattformarna och kan på så sätt identifiera inflytelserika personer eller nya trender. Men popularitet är ingenting som existerar i sig självt utan är, likt konnektivitet, något som skapas genom plattformarnas funktioner. Genom att användare tillåts rangordna innehåll och andra användare i relation till annat innehåll och andra användare kan algoritmerna skapa kopplingar och mer data. En viktig poäng van Dijck (2013a, s. 62) gör i förhållande till uppmärksamhet och popularitet är att det saknas en relation till andra värden såsom sanning, objektivitet och kvalitet.

Plattformar drivs av fem tekniska funktioner: (meta)data, algoritmer, protokoll, gränssnitt och utgångslägen (van Dijck 2013a, ss. 29-30). Funktionerna syftar till att öka sammankopplingen mellan användare. I funktionerna finns ett särskilt sätt att agera på plattformarna inskrivet, och därigenom bestämmer de till exempel hur information delas. Funktionernas utformning skiljer sig åt mellan de sociala plattformarna. (Meta)data innehåller alla former av information som en dator kan hantera och strukturerar information som beskriver, förklarar och lokaliseras informationsresurser. Algoritmer kan förstås som ett flödesschema som instruerats att beräkna en viss funktion. De är en central del av plattformarna då det är genom dem som plattformarna kan hantera de stora mängder (meta)data som användarna genererar. Protokoll syftar till plattformarnas kodade arkitektur, och är en uppsättning regler för hur olika delar av plattformarna kommunicerar med varandra. Gränssnitt är antingen synliga eller osynliga. De synliga gränssnitten är hur användaren möter plattformen och består utav knappar och ikoner som verkställer plattformarnas tekniska funktioner. Utgångslägen är de inställningar som automatiskt används på en plattform. van Dijck (2013a) menar att utgångslägen är tekniska såväl som ideologiska manövrar. Syftet med dem är att användarna ska använda plattformen för att generera så hög konnektivitet som möjligt. Vidare är det ofta svårtillgängligt att förändra inställningarna vilket leder till att många användare inte gör det (van Dijck 2013a, s. 30). De funktioner vi kommer att diskutera i relation till källmaterialet är algoritmer och utgångslägen.

Plattformarna är varken neutrala eller värderingsfria utan skapar och skapas av specifika normer och värderingar som bäddas in i deras konstruktion (van Dijck, Poell & de Waal 2018, ss. 1-3). Arkitekturen har skapats utifrån de val som plattformsägare och programmerare har gjort och genom dessa val har en särskild agens skrivits in i plattformen. De värden som finns inskrivna i plattformarnas systemarkitektur formar, i ett samspel med användarna, de sociala aktiviteter som sker på plattformarna. Ett exempel på det här är att Facebook har skapat en delningsnorm, vilken skrivits in i plattformens gränssnitt och som uppmuntras genom olika knappar och funktioner för att dela innehåll och gilla inlägg. Twitter har å andra sidan normer kring att följa och

belysa populärt innehåll. Det här sker bland annat genom funktioner för att dela inlägg i det egna nätverket genom funktionen Retweet samt genom att tagga andra användare i inlägg. van Dijck (2013a, s. 32) gör en viktig poäng när hon poängterar att det är svårt att skilja på användarnas och teknologins agens på plattformar. Detta är tydligt i hur det sociala nätverket på plattformen Facebook formas. Det är dels möjligt för användaren att aktivt söka efter andra användare, men plattformen rekommenderar även andra användare utifrån de automatiserade sammankopplingar plattformen gör. Plattformarna är alltså inte en neutral infrastruktur utan bidrar till att skapa särskilda aktiviteter genom sin systemarkitektur (van Dijck 2013a, s. 51).

van Dijcks (2013a, s. 182) studier av plattformar har inte fokuserat på forskare som specifik grupp eller på forskningsplattformar, men hon påpekar att forskare är en del av samma "culture of connectivity that involves software developers, platform owners, users, and regulators.". Eftersom forskare är en del av den här konnektivetskulturen är det således intressant att studera vilka värden som sätts i spel vid forskares användning av sociala plattformar. Vidare vill vi också belysa hur aktiviteterna som görs på plattformarna relaterar till plattformarnas tekniska funktioner.

4 Metodbeskrivning

Inom teknik- och vetenskapsstudier är undersökningar av vetenskap och dess kontexter vanligt förekommande (Van House 2004; Park 2008). De metoder som forskare inom fältet i regel arbetar med är etnografiska metoder såsom observationer, men även intervjuer är en återkommande metod för materialinsamling. Det vanligaste är att intervjuer används som komplement till ett bredare material för att kartlägga olika aktörers livsvärldar (se till exempel Callon 1986). Men det finns även forskning, bland annat med en aktör-nätverksteoretisk ansats, som enbart bygger på intervjuer (se till exempel Glimstedt 2014 eller Hitchings 2003). Metodvalet har influerats av vår ambition att skapa en ökad förståelse för hur rättsvetare förstår och använder sociala plattformar för vetenskaplig kommunikation. För att uppnå detta har vi utgått från kvalitativa intervjuer. Metodvalet har även påverkats av de praktiska omständigheter som omgett arbetet då det givet uppsatsens omfång hade varit svårt att göra fältarbete över en längre tidsperiod. En observationsstudie kräver också en del etiska betänkanden eftersom privat och professionell kommunikation i många fall sker på samma plattformar. Vi kommer nu att presentera intervjustudien, vårt urval, studiens genomförande samt hur vi bearbetat vårt källmaterial.

4.1 Kvalitativa intervjuer

Empirin inom teknik- och vetenskapsstudier syftar till att belysa komplexiteten i den levda erfarenheten. Materialinsamlingen hjälper oss att belysa hur eller om ett fenomen är relevant i en särskild situation (Van House 2004, s. 46). Den kvalitativa intervjun gör det möjligt att studera den sociala kontext som informanterna är delaktiga i (Ahrne & Svensson 2015). På så sätt har vi genom en intervjustudie med rättsvetare kunnat undersöka hur sociala plattformar blir relevanta för dem. Vidare möjliggjorde den kvalitativa intervjun att nå forskarnas egna reaktioner och förståelser för plattformarnas roll i den vetenskapliga kommunikationen.

Vi har arbetat utifrån en semistrukturerad intervjuguide (se bilaga 1). Det är inte ovanligt att den semistrukturerade intervjun består av färdigformulerade frågor och olika teman som täcks in i dessa. Vidare kan även den semistrukturerade intervjun förstås ha en inneboende reflexivitet, vilket gör det möjligt att frångå intervjuens utformning för att följa de spår som uppkommer under intervjuens gång (Alvesson 2011, s. 15). De teman vi behandlade i intervjuguiden är vetenskaplig kommunikation och sociala plattformar. Vi utgick från Trosts (2010) resonemang om att intervjuer inte ska ha färdigformulerade frågor och skapade istället förslag på vad som kunde diskuteras utifrån situationer och erfarenheter av sociala plattformar. Intervjuguiden formulerades på ett sätt som syftade till att ge oss en fördjupad förståelse för hur kommunikation inom det rättsvetenskapliga fältet i stort bedrivs, för vetenskaplig kommunikation på sociala plattformar samt för att kunna besvara hur rättsvetarna använder sociala plattformar för vetenskaplig kommunikation. I enlighet med Trosts (2010, s. 71) rekommendationer har vi inte följt intervjuguiden dogmatiskt. Vi lät istället varje informant och intervjusituation styra och påverka samtalet genom att vi lämnade utrymme för informanterna att göra egna associationer till det som diskuterades.

Law (2017) poängterar att intervjusituationen bygger på ett särskilt förhållande och skapar en särskild relation mellan den som intervjuar och den som blir intervjuad. I vårt fall blev rättsvetare både studieobjekt och informanter. Intervjusituationen har en särskild performativitet och bygger på särskilda förväntningar och praktiker. Dessa förväntningar ser olika ut beroende på exempelvis forskarens och intervjupersonens disciplintillhörighet, kön och ålder (Law 2017, ss. 39-40). Alltså blev vi genom intervjuerna medskapare av den kunskap som intervjun gav eftersom den objektiva intervjusituationen inte existerar. Även Alvesson (2011, s. 19) och Kvale och Brinkmann (2014, s. 165) har konstaterat att förhållandet mellan den som intervjuar och intervjupersonen är en del av en process där man tillsammans konstruerar kunskap. När vi analyserade det empiriska materialet var detta något som vi tog i beaktande. Som Kjellberg (2010) konstaterar i sin avhandling finns det vissa begränsningar i att nå hur någon faktiskt agerar genom en intervjustudie. Genom intervjuer kunde vi inte se själva handlingarna utan istället fick informanternas utsagor fungera som representationer för deras handlingar. Fördelen med att göra intervjuer har varit att forskarna själva har satt handlingarna i den kontext och i de situationer och sammanhang de förstår handlingarna som en del av. Det här var även viktigt för att kunna besvara de forskningsfrågor som låg till grund för uppsatsen. För att närma oss rättsvetarnas vardag har vi förlagt intervjuerna till informanternas arbetsrum. Detta har gjort att informanterna har visat olika kommunikationsobjekt samt hur de använder sociala plattformar. En intervju gjordes emellertid inte på forskarens arbetsrum, men genomfördes då i anslutning till forskarens institution.

4.2 Urval

Ahrne och Svensson (2015) och Alvesson (2011) resonerar kring urval och skriver att urvalet bör bygga på var det fenomen forskaren ämnar att undersöka förekommer. Författarna påpekar att det också finns andra skäl till urval av miljöer. Att begränsa studien till en miljö kan ge en kontinuitet samt kan potentiellt ge en djupare inblick i det undersökta. Men det kan också finnas praktiska och ekonomiska skäl till att begränsa studien till en miljö (Ahrne & Svensson 2015). Vi valde att förstå en disciplin som en miljö och begränsade därför studien till rättsvetenskap. En av anledningarna till varför det rättsvetenskapliga fältet valdes är för att rättsvetenskap är ett tillämpat forskningsområde, vilket gör vetenskaplig kommunikation intressant att studera eftersom tillämpad forskning i hög grad bygger på kommunikation med allmänheten. Vidare, som vi presenterade i forskningsöversikten (2.2), finns inte denna typ av empiri inom det rättsvetenskapliga fältet. Den sista anledningen var av praktisk karaktär. En av de sex intervjuerna som genomfördes utfördes som en del av en pilotstudie för föreliggande uppsats och denna intervju gjordes med en rättsvetare varför vi ville fortsätta intervju rättsvetare. Sammanlagt har vi alltså gjort sex intervjuer och informanterna kom från två universitet i Sverige. I urvalet ville vi ha ett heterogent urval av informanter (Trost 2010, s. 137). Det heterogena urvalet måste kontextualiseras och i vårt fall innebar det att vi hade informanter som var i olika stadier av sin akademiska karriär. Genom att fånga in forskare som hade varit i den akademiska världen olika länge fick vi en ökad förståelse för de sociala plattformarnas roll. I studien fanns doktorander, postdoktorer och lektorer representerade.

Vi använde olika metoder för att hitta informanter. Till en början arbetade vi efter snöbollsurvalet, vilket bygger på att man identifierar en person som är intressant och sedan ber den personen att identifiera fler personer som är intressanta för undersökningen (Ahrne & Svensson 2015, ss. 40-41). Vi har även lokaliserat potentiella informanter genom att söka i forskningsportaler och plattformar och därefter skickat ut förfrågningar om deltagande i studien (se bilaga 2). Eftersom studien fokuserade på användandet av sociala plattformar avgränsade vi oss till informanter som använde eller har använt sociala plattformar eller forskningsplattformar. Urvalet medförde även vissa begränsningar. Eftersom uppsatsens föresats syftade till att skapa en ökad förståelse för hur rättsvetare använder sociala plattformar har vi därmed inte berört den grupp av forskare som aldrig använder sig av sociala plattformar. Således har vi inte nått kunskap om anledningar till varför en del forskare inte använder sig av sociala plattformar.

4.3 Genomförande

Efter pilotstudien arbetade vi delvis om intervjuguiden som till en början bestod av färdigformulerade frågor utifrån Trosts (2010) förslag om att undvika färdigformulerade frågor. Istället konstruerade vi intervjuguiden utifrån två teman, vetenskaplig kommunikation och sociala plattformar. Under varje tema fanns förslag på vad som skulle diskuteras utifrån situationer och erfarenheter. Eftersom innehållet i pilotstudiens intervjuguide mer eller mindre var identiskt med den omarbetade guiden valde vi att inkludera det empiriska materialet från pilotstudien i uppsatsen. Förslagen på vad som skulle diskuteras syftade till att vägleda oss under intervjun. Därmed kunde informanterna besvara förslagen i den ordning de själva fann naturligt, vilket ibland ledde till att de besvarade frågor vi inte hunnit ställa.

Intervjuerna varade mellan 45–60 minuter. Två av intervjuerna genomfördes på engelska och resterande fyra genomfördes på svenska. För att undvika en asymmetri mellan intervjusubjekt och intervjuare deltog endast en uppsatsförfattare vid varje intervju. Det grundar sig i Trosts (2010, s. 91) resonemang om subjekt-subjektrelationen som kort och gott syftar till att försöka vara på samma nivå som den intervjuade. Det här är i realiteten omöjligt, eftersom intervjusituationen i grunden är ojämförbar (Kvale & Brinkmann 2014). Däremot strävade vi efter att skapa en så okonstlad intervjusituation som möjligt genom att bland annat förlägga intervjuerna till informanternas arbetsmiljö, presentera studien och oss själva. Vidare höll vi det viktigt för oss själva att informanterna var experter inom det område som vi undersökte.

Intervjuerna spelades in med ett skriftligt samtycke från informanterna (se bilaga 3). Det informerade samtycket innehöll även uppsatsens syfte och kontaktuppgifter till uppsatsförfattare och handledare. Efter varje intervju transkriberade den uppsatsförfattare som höll intervjun det inspelade materialet. Transkriberingarna gjordes till det språk intervjun hölls på. Vid ett intervjutillfälle slutade ljudinspelningsupptagningen att fungera varför en större del av intervjun inte transkriberades utan istället sammanfattades. Både det transkriberade materialet och de inspelade intervjuerna har varit tillgängliga för båda uppsatsförfattare. Eftersom uppsatsen inte analyserat språkliga utsagor där exempelvis syntax och pauser kan vara relevanta valde vi att inte gestalta citaten som de förekommer i talspråk. För att

underlätta läsbarheten och framhålla innehållet i utsagorna har vi därför gjort en framställning av intervjuerna anpassad för skriftspråk.

4.4 Etiska aspekter

Forskningsetiska frågor är tätt förbundna med forskningens praktiker. Eftersom vårt empiriska material vilar på intervjupersonernas deltagande och vilja att dela med sig av sina kunskaper såg vi det som ett villkor att informera om studiens syfte och hur materialet senare kommer användas. Detta innebär enligt Kvale och Brinkmann (2014) att få ett informerat samtycke från informanterna. I vårt informerade samtycke framhöll vi bland annat att materialet inte kommer användas i någon ytterligare studie och att deltagandet när som helst kan avbrytas. Kvale och Brinkmann (2014, s. 105) menar att en fråga man som forskare kan ställa sig i början av en intervjuundersökning är "Hur kan undersökningen bidra till att förbättra situationen för de deltagande intervjupersonerna? För den grupp de representerar?". Vi fann den här frågan relevant för oss eftersom det rättsvetenskapliga fältet inte har varit lika välundersökt som andra discipliner inom samhällsvetenskap. Därför blev syftet med undersökningen också relevant att beskriva i det informerade samtycket då vi hade en förhoppning om att öka kunskapen om rättsvetares vetenskapliga kommunikation.

Att ta konfidentialiteten i beaktande är en annan viktig del av forskningsprocessen. Dels för att forskaren befinner sig i en maktposition gentemot intervjupersonen och dels för att forskaren senare blir ansvarig för det insamlade materialet (Kvale & Brinkmann 2014; Trost 2010). I vår förståelse var de frågor som låg till grund för uppsatsen inte av känslig karaktär, men däremot uppmärksammade vi att det fanns inbyggda risker i digitala informationsteknologier. Trots att vi anonymiserade källmaterialet var vi ändå tvungna att beskriva informanternas aktiviteter och representera deras uttalanden. Digitala informationsteknologier kan göra det möjligt att identifiera enskilda informanter utifrån utsagorna. Vid bearbetningen av vårt material valde vi därför att utelämna specifika uppgifter om till exempel organisationer eller personer informanterna följde på sociala plattformar. Även specifika namn, institutionella avdelningar och databaser som skulle göra det möjligt att härleda en informant till ett särskilt lärosäte utelämnades. Vidare valde vi att efter transkriberingarna, som gjordes till det språk respektive intervju hölls på, att översätta alla citat som skulle användas i uppsatsen till svenska. Detta blev också ett sätt att anonymisera intervjuerna.

4.5 Bearbetning av källmaterialet

Under vår bearbetning av det empiriska materialet inspirerades vi av Wolcotts (1994, ss. 9-51) tre stadier för analys av kvalitativa intervjuer: det beskrivande, det analyserande och det tolkande. I det beskrivande stadiet arbetade vi med de transkriberade intervjuerna för att skapa en översikt över de enskilda intervjuerna och för att få en generell översikt av det sammantagna innehållet i källmaterialet. Under analysstadiet identifierade vi teman som återkom i källmaterialet. Det här blev ett sätt att bilda oss en uppfattning om vilka aktiviteter som informanterna gjorde på plattformarna och vilken roll dessa spelade i praktiken vetenskaplig kommunikation. De teman vi identifierade speglade alltså informanternas aktiviteter och är: *synlighet*

och spridning av forskningsresultat, informationssökning och omvärldsbevakning samt skapa relationer. Aktiviteterna fick sina namn utifrån hur informanterna pratade om dem och vilken kontext informanterna placerade de sociala plattformarna i. Under analysstadiet blev det även tydligt att tre sociala plattformar diskuterades av de flesta informanter: Facebook, Twitter och Academia.edu. Både dessa teman och de tre sociala plattformarna återkommer senare som rubriker i resultatredovisningen i kapitel X. Parallellt med att uppsatsarbetet fortskred fick vi en bättre insikt i och översikt över informanternas utsagor varför vi gjorde kontinuerliga omtolkningar av såväl källmaterialet som teorin. I och med detta hade vi påbörjat det tredje stadiet där det analyserade materialet tolkades. Enligt Wolcott (1994) behöver man inte följa stadierna kategoriskt utan tolkningen kan ibland följa beskrivningen. Alla delar av den kvalitativa analysen gavs heller inte samma utrymme då forskningsfrågorna var olika empirinära.

I mötet med vårt källmaterial har vi försökt inta ett reflexivt förhållningssätt som enligt Alvesson (2011) innebär öppenhet inför alternativa tolkningar och nya aspekter på det som undersöks. Det här innebar att vi inte ville ge en tolkning företräde framför någon annan när vi tolkade källmaterialet (Alvesson 2011). Det här återspeglade sig även i intervjusituationen där vi ville möjliggöra för informanterna att själva göra associationer och leda intervjun. Däremot avfärdar vi inte vår roll i konstruktionen av kunskap eftersom den är, som Latour (1987) poängterar, en kollektiv process. En del av processen har därför varit ett visst mått av självgranskande.

5 Resultatredovisning

I följande del kommer vi att beskriva resultatet av våra intervjuer. Det första avsnittet utgår från hur våra informanter beskriver att vetenskaplig kommunikation görs inom det rättsvetenskapliga fältet. Efter det följer ett avsnitt som behandlar hur informanterna använder olika digitala kommunikationsteknologier och slutligen följer de rubriker som utgår från den tematisering vi gjort. Dessa motsvarar de aktiviteter som tillsammans utgör praktiken vetenskaplig kommunikation på sociala plattformar och är *synlighet och spridning av forskningsresultat, informationssökning och omvärldsbevakning samt skapa relationer*.

Informanterna har fått en siffra, 1–6, och referenser till informanternas utsagor kommer att ske enligt dessa siffror. Vi kommer att presentera referat av informanternas utsagor tillsammans med enskilda citat från informanterna. Utsagorna kommer att diskuteras mer utförligt och ingående i analysen. Under varje rubrik återkommer plattformarna Facebook, Twitter och Academia.edu då dessa ständigt aktualiserades i källmaterialet.

5.1 Informanternas beskrivning av vetenskaplig kommunikation

Vi kommer under den här rubriken presentera informanternas förståelse för vetenskaplig kommunikation, monografins ställning inom det rättsvetenskapliga fältet, antalet ökade tidskrifter, frågan om öppen vetenskap och kopplingen till juridiska källor samt publicering av avhandlingar.

I vårt empiriska material berättar en informant att det är viktigt att vara strategisk i sin vetenskapliga kommunikation. Det beskrivs i relation till idén om att forskaren är sitt “eget varumärke”. Informanten pekar också på att hur olika forskare väljer att göra vetenskaplig kommunikation är avhängigt den vederbörande forskarens inställning till att sprida forskningsresultat utanför universitetsvärlden.

Utöver det så finns det en massa normer som mer eller mindre explicit sitter i väggarna. Du är mycket ditt eget varumärke och måste fundera på det och kommunicera dina forskningsresultat strategiskt till en eventuell framtid. Till din akademiska karriär. Den typen av idé finns. Det påverkar hur du tänker kring kommunikation av resultat. Sen utöver det så kanske man har, som jag har, en ganska ideologisk övertygelse om att det är viktigt att forskningsresultat sprids utanför universitetet och utanför den mer karriärinriktade, institutionaliserade miljön. Det känns viktigt för mig rent ideologiskt att forskning når ut. (1)

Monografien påtalas ha en stark position inom det rättsvetenskapliga fältet, framför allt gällande avhandlingar. Sammanläggningsavhandlingar förekommer, men det tycks vara ett ovanligt sätt att lägga fram sin avhandling på. Något som en informant menar särskiljer rättsvetenskap från andra discipliner är att läroboken ses som en forskningsmerit.

Det är monografi i 9 fall av 10 skulle jag säga. Det finns egentligen inget hinder mot att skriva artiklar istället, men det är [monografien] som är traditionen inom rättsvetenskapen. Man pratar

liksom om boken. Men sen är det många som skriver artiklar vid sidan av och kapitel till annan litteratur. Men själva avhandlingsarbetet är ofta en monografi. (1)

Det förekommer sammanläggningsavhandlingar lite då och då. Så lite grand har monografin utmanats. Men ofta är det fortfarande monografin som gäller. Tidigare hängde docenturerna på en andra monografi. Det var bokorienterat och inte så mycket artiklar egentligen. Sen får man väl säga att i praktiken är rättsvetenskap lite speciellt på det viset då läroboken i praktiken varit ett viktigt forskningsresultat. Det blandar ju samman genrerna lite. Så att ansvara för en lärobok är en forskningsinsats på något sätt. Det är en merit som forskare, men då de användes i juristprogrammet så är det också i någon mening kommersiella produkter. Läroböckerna håller också väldigt länge och kommer i hundra upplagor och går i arv till nästa generation forskare. De kommer ut 20 år efter att en författare har dött. Exempelvis dog den här [författaren] 1980 men skrev tydligen böcker 1997. Det är alltså kommersiella produkter, så de går inte att lägga ut som open access. (3)

En informant lyfter att två viktiga delar av rättsvetares vetenskapliga kommunikation är konferenser och tidskriftsartiklar. Konferenserna kan också utmyнна i antologier, vilka då publiceras i bokformat.

Det finns ju det här traditionella sättet att kommunicera forskning på som är just på konferenser eller skriva artiklar som publiceras i tidskrifter. I mitt fall, eftersom ämnet är internationellt, så är det främst i internationella tidskrifter. Nu kommer en antologi som jag är med i, som är baserad på en konferens, där ett antal andra konferensdeltagare har skrivit varsin artikel till antologin som kommer i bokform. Och sen är ju den här [avhandlingen] inte tryckt på ett förlag utan den är tryckt på [universitetets egna tryck] så den kommuniceras ju inte annat än digitalt egentligen, där den finns i fulltext. Så den kommer inte finnas att köpa och så. (6)

Av vårt material framgår att fri tillgång till forskningspublikationer och möjligheten till open access-publicering börjar bli en fråga inom rättsvetenskap. I citatet nedan lyfter en informant att en hel del juridiska källor är fritt tillgängliga, vilket sätts i kontrast till att forskningsresultaten inte är det.

Open access har inte varit en fråga som har ställts i rättsvetenskapen tidigare, men nu gör man det eftersom man ändå vill sprida sin kunskap och sina resultat. Jag skulle gärna lägga ut mer i open access för återigen de flesta rättskällor vi använder, som riksdagstrycket, omfattas inte av någon upphovsrätt. Inte domstolars domar heller. Sen samlas rättsmaterial in och tillgängliggörs av privata aktörer. De hör av sig till alla domstolar och samlar in material som de sedan gör en databas av som vi sen kan söka i. Men mycket av de primärkällor man använder sig av som jurist är ju open access på något sätt. Men inte forskningen. (3)

Inom rättsvetenskap beskrivs antalet tidskrifter öka. Enligt källmaterialet är detta något som har förändrats de senaste åren. Det framgår även att internationella tidskrifter har vunnit mark inom det rättsvetenskapliga fältet. En informant kopplar den ökade mängden tidskrifter till ett kortare uttryckssätt för vetenskaplig publicering inom rättsvetenskap.

En tendens är explosionen av tidskrifter. Vissa av dem är väldigt dåliga [...] och vissa av dem är bara "rovförlag". [...] Det är också en stor press kring att finansiera open source-publicering, och på samma gång kräver de bästa tidskrifterna pengar för open access. Allt det här är ju redan ganska vanligt inom andra fält. Fast jag upplevde det inte som vanligt inom rättsvetenskap när jag först började, men det sprider sig. [...] Så traditionen att publicera sig i böcker och i längre artiklar, som jag föredrar, håller på att försvinna för det finns en press på att publicera kortare texter. Det är nog bara ett fåtal tidskrifter som ens tittar på något som är längre än 15-20 sidor. Jag har själv publicerat

några artiklar på runt 50 sidor. Men för att kunna publicera en artikel var jag tvungen att övertyga en ganska väletablerad tidskrift om att ta med något så stort. De gick med på det till slut. [...] Men som sagt, det finns en tendens att skriva kortare texter, kortare saker, bloggar och sådant. (2)

Rättsvetenskapen har ganska länge varit monografiorienterad, man producerade tjocka böcker. Norstedts var en viktig aktör i det. Bland tidskrifter fanns det länge bara en svensk och någon nordisk som var viktiga att läsa [i informantens fält]. Men nu finns det en till i den nationella kontexten. Sen finns det många specialiserade och jag har även börjat läsa de internationella tidskrifterna. (3)

Med bakgrund i informanternas utsagor tycks det rättsvetenskapliga publiceringsmönstret genomgå en förändring. I källmaterialet syns detta genom att informanterna påtalar att det skrivs sammanläggningsavhandlingar, att det blivit fler tidskrifter och att open access börjar diskuteras inom det rättsvetenskapliga fältet.

Något annat som uppmärksammas av en informant är att vissa avhandlingar skrivna på engelska arbetas om och publiceras genom internationella förlag. Detta gör att forskningsresultaten kan spridas ytterligare. Informanten menar att internationella förlag innebär större spridning. Genom detta så kan forskaren se till att inte "förbruka" sin upphovsrätt.

Sen är det ganska vanligt att... eller jag kanske överdriver, men det händer att doktorander som skrivit på engelska publicerar en omarbetad version av avhandlingen senare, men på ett internationellt förlag. Det är väl ganska vanligt på det engelskspråkiga området. [...] Men med engelskspråkiga avhandlingar är det ju lite bortkastat att publicera vid ett svenskt bokförlag för då har man ju förbrukat sin copyright. Så det är inte lika värt för man får inte samma spridning på forskningen om man går ut via ett svenskt bokförlag. (6)

I allmänhet upplever informanterna att konferenser, möten och samtal under kafferaster är viktigt för vetenskaplig kommunikation. Informant 2 menar att det är i samband med dessa situationer som det är möjligt att tala om olika projekt forskarna arbetar med och vilken forskning som är relevant för dem. Direktkontakt lyfts vara ett bra sätt att kommunicera med allmänheten. Flera av forskarna håller till exempel föredrag. Informant 4 håller föredrag för såväl specifika grupper såsom föreningar som för allmänheten. Flera informanter deltar också i intervjuer i dagstidningar, radio och TV samt deltar i olika forum och nätverk för enskilda forskningsfält. Informant 2 berättar även att hen kommunicerar med en del advokatbyråer och tvärvetenskapliga nätverk.

Informanterna beskriver att den vetenskapliga kommunikationen är i förändring. Som vi konstaterade ovan tycks det idag finnas fler tidskrifter och möjligheten att publicera sig i andra format såsom sammanläggningsavhandlingar. Ytterligare beskrivs en press kring att publiceras sig i open access och att förlagen föredrar kortare format på tidskriftsartiklar, vilket inte varit gällande tidigare. Inom rättsvetenskap framhåller en informant att det är viktigt att vara strategisk i spridningen av forskningsresultat och att inställningen till den tredje uppgiften spelar in i detta. Vidare lyfter informanterna att direktkontakt på exempelvis konferenser är en viktig del av den vetenskapliga kommunikationen. I källmaterialet syns även något utmärkande för det rättsvetenskapen, nämligen den nära kopplingen mellan forskning och yrkespraktik.

5.2 Användning av digitala kommunikationsteknologier

Under följande rubrik kommer vi inledningsvis presentera hur informanterna förhåller sig till teknologi. Därefter kommer vi att presentera två digitala kommunikationsverktyg, vilka är mail och rättsvetenskapliga forskarbloggar. Efter detta kommer vi genom de aktiviteter vi har identifierat att redogöra för informanternas förståelse för de sociala plattformarnas roll i aktiviteterna.

Flera informanter pratar om hur teknologi underlättat deras arbete samt möjliggör för dem att nå ut i flera kanaler och hålla sig uppdaterade på vad som försiggår i världen. Informanterna påtalar att digitala informationsteknologier har skapat en större omedelbarhet i den information som når informanterna. Universiteten uppmanar även att använda så många kanaler som möjligt eftersom det är viktigt att få så stor spridning som möjligt på forskningsresultat (4).

Personligen tycker jag att teknologin är fantastisk, men ibland kan den stjäla en del tid så jag försöker hitta en balans. Men om jag tittar tillbaka till vad som fanns när jag började plugga... ja det var inte mycket. Så jag tycker det är toppen! (2)

Alltså jag har ju alltid tyckt att det varit kul att testa nya grejer och lite sådär, låt alla blommor blomma! Det är roligt att testa allt möjligt. Och ju mer spridning man kan få desto bättre. (4)

Det är bra att du potentiellt sett kan vara uppdaterad, men det innebär också att du ofta inte är det. Men du vet i alla fall vad du har läst. Jag tror inte jag kommer komma ifatt allt jag vill läsa men jag vet i alla fall vad det är, vilket får mig att känna mig lite bättre. Kanske är jag inte helt ovetande om allt som finns. [...] Men jag behöver inte spendera en hel eftermiddag att leta efter informationen. För några år sedan så hade du behövt mer eller mindre tråla internet, men nu har du det medan det händer. (5)

Två digitala verktyg för kommunikation som informanterna tar upp i källmaterialet är mail och bloggar. Mail används av samtliga informanter på en daglig basis för att kommunicera med både kollegor och studenter. Flera informanter använder eller har någon gång använt rättsvetenskapliga bloggar för att kommunicera forskningsresultat eller för att ta del av relevant information inom sitt forskningsfält. En informant berättar att hen har citerat ett blogginlägg i sin avhandling och menar att det inte hade varit möjligt när informanten först började doktorera. Dessutom menar informanten att bloggarna inom det rättsvetenskapliga fältet generellt sett blivit bättre de senaste åren. Informanten lyfter dock att det endast är möjligt att citera bloggen eftersom att den drivs av en välrenommerad forskare. Sociala plattformar sattes i kontrast till mail och ses som ett snabbare och enklare sätt att kommunicera.

Jag tror inte att jag skulle citera Wikipedia utan det är fortfarande en ”no-no” och det hänger ju ihop med att det fortfarande är oklart vem som skriver. Men på de här forskningsrelaterade bloggarna så vet jag att till exempel den här killen har skrivit flera artiklar som är relevanta för min avhandling som jag också har citerat. Men då har jag en känsla av att jag kan uppskatta hans kvalitet som forskare. Då kan jag känna att det är okej att citera honom även i det här bloggformatet. Jag har en förståelse för hans forskargärning, men jag skulle inte citera en okänd människa. (6)

Det hade varit mycket man inte hade pallat skicka ett mail om, men som man pallar göra ett inlägg om [på sociala medier]. Det går fortare på något sätt, jag vet inte, det är svårt att förklara. (4)

En annan informant menar dock att bloggar upplevs som "mossiga" att arbeta med och något som egentligen inte når ut till allmänheten. Informanten påtalar även en svårighet i att veta vart hen ska vända sig för att sprida forskningen utanför universitetsvärlden.

Men också hur man kan sprida det, hitta roliga plattformar som når ut utanför universitetsvärlden som inte blir pretentiösa eller svårtillgängliga, det tycker jag är kul och intressant. Det är svårt att veta vart man ska göra det liksom, men det sker ju satsningar. Vi har ett forskningsprojekt där ett krav i beviljandet i forskningsanslaget var att vi skulle ha en blogg för att sprida forskningsresultaten. Det tror jag kommer bli oerhört påklustrat och inte nå ut till så många. Det kändes ganska mossigt och då är det intressant att tänka på alternativ istället. För projektet handlar om eller berör en grupp personer som sällan har tillgång till akademien på andra sätt. Då började jag fundera, vad finns det för plikter kopplat till det som forskare, att faktiskt kunna nå ut och inte bara "ja, nu har vi skapat den här bloggen! Check, då har vi nått ut till allmänheten!". (1)

I vårt källmaterial nämns flera plattformar som informanterna använder för att bland annat kommunicera, sprida sin forskning och omvärldsbevaka på. Några av de plattformar som informanterna tar upp är Facebook, Twitter, Academia.edu, ResearchGate, Google Scholar, Social Science Research Network (SSRN), Orcid och LinkedIn. Utöver dessa så nämner informanterna även olika repositorer, forskningsportaler och andra plattformar som relaterar till undervisning.¹

Sammanfattningsvis tyder vårt källmaterial på att digital kommunikationsteknologi är en bärande del i rättsvetares vetenskapliga kommunikation. Enligt samtliga informanter är mail en del av den dagliga informationsinfrastrukturen. Däremot lyfter en informant att sociala plattformar är ett enklare och mer tillgängligt sätt att kommunicera. Rättsvetenskapliga bloggar har även fått ett utrymme för att kommunicera forskningsresultat och nå relevant information. Det är idag även möjligt att citera forskarbloggar i vetenskapliga publikationer. I kontrast till detta såg en informant bloggar som ett något föråldrat uttryckssätt.

5.2.1 Synlighet och spridning av forskningsresultat

I källmaterialet kopplar flera informanter den vetenskapliga kommunikationen till att göra sig synlig som forskare och sina forskningsresultat. Framför allt menar en informant att det är viktigt i relation till andra fakulteter på universitetet då rättsvetenskap är en mindre fakultet än exempelvis den naturvetenskapliga fakulteten. I det här avseendet ses sociala plattformar som ett bra verktyg för att synliggöra sig själv och sin forskning. Från universitetens håll uppmuntras informanterna att använda universitetens egna forskningsportaler för att sprida sina forskningsresultat. Dock påtalar informanterna att det även hålls kurser i att använda sociala plattformar vid

---

¹ Två plattformar som nämns av flera informanter är SSRN och Orcid. Enligt vissa informanter används inte SSRN i särskilt hög utsträckning och andra menar att det är en aktuell plattform. SSRN liknas vid ett repositorium där forskarna samlar sina publikationer (2). Orcid genererar ett ID åt den enskilda forskaren och forskaren kan lägga in information om vilken institution denna är aktiv vid, sin utbildning och sina publikationer. Det är sedan enkelt att länka till sitt ID, vilket gör att plattformen fungerar som ett slags CV och lyftes som en användbar plattform när forskarna gör ansökningar (6). Båda plattformarna är även ett sätt få feedback på sina utkast (2).

universiteten. En annan informant menar också att det inom rättsvetenskap börjar bli mer och mer viktigt att kommunicera sin forskning genom sociala plattformar.

Mycket i vår värld handlar ju om synlighet. Att man ska synas, och särskilt vi som är en ganska liten fakultet jämfört med många av de andra. Om du jämför oss med teknologerna eller medicin så är vi oerhört mycket mindre och då är det ännu viktigare att vi också syns. [...] Jag vet att vi hade någon föreläsning där en föreläsare kom hit och pratade just om hur man kunde jobba med sociala medier rent generellt. Och det är ju jättebra. Men det är ju snarare strategi som finns från centralt håll mer än att vi har nåt särskilt här hos oss. (4)

Det som det lobbas för mycket här är att man ska använda [universitets] forskningsportal, att man ska ha en profil och presentera forskningsresultat där. Jag tänker att mer strategiskt nätverkande kommer om man är intresserad av det, när man har kommit längre i sin akademiska karriär eller när man känner att man har ett forskningsresultat att presentera. [...] [Sociala medier] är ingenting jag har blivit uppmuntrad till utan det handlar mer om nätverkande, åka på konferenser, gå på seminarier, maila personer. Och gå på olika mingel. (1)

Jag deltog i en kurs [om att engagera sig i styrandet av samhället] [...] Kursen var en vecka på [en fakultet på ett annat universitet], med forskare från olika discipliner men främst från humaniora och samhällsvetenskap som ville bli bättre på att engagera sig i regeringsfrågor. Det var en del statsråd och olika assistenter där som gav sina perspektiv. En stor del handlade också om sociala plattformar och hur vi kan göra vår forskning mer synlig. En sak de tog upp var att mycket av vår forskning hamnade bakom en betalvägg och att forskningen är för lång. De sade bokstavligen att de inte läser det vi skriver för att det är för långt, komplext och för att de måste betala för artiklarna. De har inte tillräckligt med tid för att sätta sig in i det. Så de hade en idé om policyreferat, vilka ska vara kanske två sidor, där man kort och koncist förklarar vad det handlar om. [...] De gick också in på hur man ska använda Twitter, men inte Facebook för det sågs inte som särskilt professionellt. (5)

Det är egentligen det traditionella, men det som jag upplever som mer och mer viktigt inom rättsvetenskap är ju att man lägger upp sitt arbete i SSRN eller att man kommunicerar om sin forskning på LinkedIn. Jag har inte varit så duktig på det, men jag vet att det finns kollegor som är ganska duktiga på att kommunicera sin forskning på LinkedIn. (6)

I ett av citaten ovan berättar informanten om att hen har blivit uppmuntrad att skriva policyreferat för att på ett koncist sätt berätta om resultaten från sin forskning. I relation till det här har informanten även uppmuntrats att använda sociala plattformar för att kommunicera ut forskningsresultaten i ett kortare format. En annan informant menar att hen använder sociala plattformar för att sprida information om forskningsresultat eller olika events som pågår vid fakulteten. Dock lyfter informanten att tendensen mot att skriva kortare publikationer resulterar i att den vetenskapliga kommunikationen måste göras annorlunda, i det avseende att det inte finns utrymme att bli särskilt teoretisk på sociala plattformar. Det här ses som en risk eftersom nyanserna försvinner när forskningen kontraheras. Informanten menar att det här kan leda till ett mer positivistiskt sätt att förhålla sig till juridik.

Jag använder sociala medier främst för att uppmärksamma events, resultat eller åsikter. Jag använder då Twitter, LinkedIn och så använder jag mitt privata Facebookkonto eftersom många av mina vänner där är mina kollegor. Jag sprider ordet helt enkelt. Jag kan skriva om att jag har läst något intressant, att jag hittat något, att jag har publicerat en artikel, om det är ett event på fakulteten eller något liknande. (2)

Tendensen att bli väldigt sammanfattande, koka ner saker till dess minimum, att vara både kort och vass leder oss till... hur kan jag förklara det... ett mer positivistiskt sätt att se på juridik, vilket inte är något jag tycker är bra och det är inte den typen av rättsvetare jag är. Kortheten gör att nyanserna försvinner och det finns en risk som också är associerad med den typen av sökalgoritmer som finns.

(2)

För att öka synligheten och skapa en större spridning av forskningsresultat sprids innehåll genom flera olika plattformar. En informant laddar exempelvis upp artiklar på en plattform för att sedan sprida länken till artikeln på en annan plattform. Av vikt att notera är att det handlar om att ladda upp preprints på de sociala plattformarna.

Till exempel om en artikel inte publicerats ännu och jag har laddat upp den på SSRN eller Academia så kan jag tweeta länken. Men det händer inte så ofta och det gäller nästan bara artiklar. Eller om det är en artikel som någon annan har skrivit som jag vill att någon ska läsa. Många andra gör också så här, men det är främst för att sprida artiklar tror jag. (5)

En av informanterna kopplar den vetenskapliga kommunikationen till den kvantitativa utvärderingen av forskning. Informanten menar att det saknas en samsyn på vad som ska räknas som ett forskningsresultat. Det gäller framför allt när det handlar om föredrag och andra resultat som inte är traditionella publikationer. Informanten menar att det här skapar en förvänd bild av forskarnas verksamhet och att det kan försvåra jämförelser.

För mig är den här forskningskommunikationen ganska nära kopplad till den kvantitativa utvärderingen av ens arbete. Liksom hur många publikationer och hur många pinnar det blir. Men då är väl problemet att det inte råder någon samsyn kring vad som är en publikation och vad som är något som är värt att berätta om. Vissa lägger in sina föredrag supernogrannt och det behöver inte vara en stor grej, men det blir problem om en del lägger in det som forskningsresultat medan andra inte gör det för det ger en felaktig bild av forskarnas verksamhet och det försvårar jämförelser. Publikationer är väl kanske det som det råder störst samsyn om, men där kan ju det i och för sig handla om hur man ser på populärvetenskap - om det är det viktigt eller inte och om man ska lägga ut proofs eller inte. (3)

Aktiviteten synlighet och spridning av forskningsresultat syns i vårt material utgå från ett värde som handlar om att det är viktigt som forskare att vara synlig. Detta är något som uppmuntras av universiteten. Trots att universiteten framför allt uppmuntrar informanterna att använda universitetens forskningsportal har ett par informanter deltagit i kurser om att använda sociala plattformar. En informant framhåller att det idag är viktigt att kommunicera ut sin forskning genom sociala plattformar. En annan informant hade uppmuntrats att sprida sammanfattningar av sin forskning genom sociala plattformar. Aktiviteten görs i regel genom att informanterna synliggör att ett forskningsresultat har publicerats, snarare än att tillgängliggöra resultatet via plattformarna. När sociala plattformar används för att ladda upp forskningsresultat är det allt som oftast i formen av preprints.

5.2.1.1 Facebook

Det som utmärker informanternas användning av Facebook är att de använder plattformen både privat och professionellt. Överlag är meningarna delade rörande Facebooks användbarhet för att sprida forskningsresultat men är ändå ett sätt att synliggöra forskning.

Flera informanter använder Facebook på ett sätt där gränsen mellan det privata och professionella är otydlig. En informant kallar sådana konton för "hybridkonton". Vidare berättar informanten att hen också har taggats i inlägg av kollegor, vilket gör att inläggen syns på informantens egen profilsida.

Det känns som att det är som en liten hybrid av kollegor och kompisar. [...] Men olika forskare använder sociala medier på olika sätt. Det finns säkert de som använder det renodlat som nån slags forskningsplattform. Men av de som jag är kompis med på Facebook verkar det vara mycket hybridkonton på nåt sätt tror jag. [...] liksom "här är en bild på mitt barn" och "här är en bild på en artikel jag skrivit". Det är väldigt blandat. (1)

Sen har det hänt att jag har blivit taggad i artiklar vid ett par tillfällen som jag har varit med och skrivit, men som någon annan har lagt ut på sin Facebooksida "nu har vi skrivit den här artikeln!" och så taggat mig. Då dyker den ju upp i mitt flöde. (1)

Informant 2 och informant 4 använder Facebook för att sprida forskningsresultat, information om evenemang och för att länka till olika resurser såsom rättsvetenskapliga bloggar. Båda informanterna har många av sina forskarkollegor i sitt sociala nätverk på plattformen. Facebook är ett sätt att synliggöra sig för de närmaste kollegorna och andra privata vänner.

Jag använder min privata Facebook för att många av mina kollegor också är mina vänner. Så vi använder olika kanaler för att sprida ordet, typ. Om jag precis har läst något intressant så händer det att jag skriver det, eller att jag har hittat någonting intressant, eller att jag har publicerat en artikel men också om det snart är ett event på fakulteten som ska hållas. [...] Jag postar inlägg om jag till exempel har publicerat en artikel, vill länka till något och det händer att jag publicerar bilder från någon konferens jag deltagit i. Men jag kan också skriva "Jag deltar i den här konferensen och det är en väldigt intressant person här som pratar om det här ämnet". Men vilken information jag delar beror på vilket socialt nätverk jag använder. Om jag använder Facebook... Ja alltså, jag studerar ju på en juridisk fakultet, jag arbetar som advokat och då och då både undervisar och forskar jag i ämnet, så låt oss säga att hälften av människorna jag känner är advokater eller forskare inom juridik. Så det är naturligt för dem att vara intresserade av några av de professionella sakerna som jag är. Det är liksom också relevant i det här [användandet]. Men jag kanske kan vara lite mer personlig där. Jag kanske postar en bild på en fin byggnad som ligger bredvid byggnaden en konferens hålls i. På Twitter postar jag däremot bara professionella saker. (2)

På Facebook har två informanter skapat grupper. I ett av fallen är det en stängd grupp som riktar sig till studenter (2). I det andra fallet är gruppen öppen, vilket gör att flera personer förutom studenter följer den. Informanten som är ansvarig för gruppen beskriver att det är viktigt att vara där studenterna är. Vidare ser informanten gruppen som ett sätt att ge information större spridning.

Vissa inlägg märker man delas och förs vidare. Vi märker ju att det är lite annan trafik in där, men det beror lite på vad vi lägger ut. Det som har delats allra mest var ju när jag hade hittat anvisningar om hur man skulle fira [en historisk och populär högtid]. Den delades nåt hejvilt alltså, jag tror jag var uppe i 40 000 interaktioner eller nåt sånt och då märker man också att, jäklar, vad snabbt det går när man får snurr på det. Det är lite roligt. (4)

Facebook upplevs av informanterna som en plattform där de är privatpersoner. Dock ser flera av informanterna sina kollegor som privata vänner, vilket gör att de använder

plattformen för att synliggöra relevant information och sina forskningsresultat för kollegor och för privata vänner. På Facebook använder även en informant gruppfunktionen som en väg för att synliggöra och sprida information till allmänheten.

5.2.1.2 Twitter

I källmaterialet beskriver informanterna Twitter som en plattform där det är enkelt att sprida information till andra forskare. Bland annat sprider informanterna information om evenemang de är delaktiga i och information om publikationer de har skrivit. En anledning till att plattformen lämpar sig för spridning av information är att inlägg lätt kan spridas i andra användares sociala nätverk. Plattformen används i hög grad för att sprida information om publikationer, snarare än att sprida själva publikationerna.

Om vi organiserar events eller workshops så är det ett fantastiskt sätt att göra reklam på då det är ett bra sätt att nå ut. Sen kan du alltid använda de traditionella vägarna om du har ett nätverk och du har mailadresser. Men jag tror det är bra att ha flera olika vägar för folk retweetar i sina egna nätverk, och det är alltid bra. (5)

En av våra informanter berättar att hen är delaktig i en forskargrupp. När gruppen deltar i olika evenemang, såsom konferenser, ser de till att någon ansvarar för att uppdatera deras gemensamma Twitterkonto. Därefter kompletterar informanten detta med sitt Twitterkonto, vilken hen använder professionellt.

När jag deltar, pratar på konferenser eller organiserar ett event så sköter antingen jag eller någon annan ett Twitterkonto. Jag använder mitt eget eller [forskargruppens] konto. Om vi åker någonstans, eller någon från [forskargruppen] åker någonstans skriver vi det på Twitter för att meddela forskarcommunityt. Vi följer varandra och forskarcommunityt. Vi låter communityt veta vad som händer och vem som säger vad. Typ highlightar vad professor X säger och vad professor C har kommit fram till. Vi lägger också upp bilder ibland. Vi sprider även detta till andra plattformar och nätverk. (2)

Informant 5 använder Twitter på ett systematiskt sätt för att bland annat sprida information om att ett forskningsresultat har publicerats. Informanten använder plattformens funktion för att nåla fast inlägg vilket placerar inläggen överst på informantens profil.

Är det till exempel en artikel jag publicerat eller en bok som kommer ut så "pinna" jag de och sen ändrar jag "pinnen" när jag har en ny publikation. Eller om det är något annat jag vill att alla ska känna till. [...] Om jag publicerar en annan artikel så når jag fast den istället. Det är ett bra sätt att visa och informera andra om det. (5)

En annan informant påtalar att hen har använt Twitter för att livesända en konferens. Genom Twitters nyckelord går det att följa konferensen. Detta synliggör konferensen för alla användare som är intresserade av ämnet. Genom denna funktion är det även möjligt att kommentera konferenser i realtid (6).

Spridning av information om forskningsresultat på Twitter är ett sätt att synliggöra information om saker informanterna är delaktiga i, till exempel evenemang. Det beskrivs som att det är lätt att få spridning på innehållet eftersom innehållet sprids mellan olika användare. Twitters tekniska funktioner underlättar för en informant att göra sig synlig då hen själv kan välja vad som ska vara synligt först på sin profilsida.

En annan funktion som källmaterialet visar är möjligheten att livesända konferenser, vilket möjliggör för de forskare som deltar i konferensen att sprida forskningsresultat till en större publik.

5.2.1.3 *Academia.edu*

Våra informanter använder huvudsakligen Academia.edu för att ladda upp egna publikationer i syfte att sprida sin forskning. Det görs genom att ladda upp preprints, abstracts eller artiklar i sin helhet om upphovsrätten tillåter detta.

När jag har publicerat något så lägger jag i alla fall ut, beroende på tillåtelsen från förlaget, ett abstract. Och sen skickar jag ut information på olika typer av plattformar "nu har jag publicerat det här och det är tillgängligt på den här adressen eller på den här akademiska tidskriften". [...] Men jag har inte tid att konstant kolla hur många nedladdningar jag har och uppdatera de konstant. Men som jag sade, någon gång varje månad. (2)

En informant ser Academia.edu som ett bra verktyg för att samla och sprida sina forskningsresultat. Det ses också som ett enkelt sätt att hålla sig uppdaterad om vad andra forskare gör och därmed få uppdateringar om relevant litteratur. Dock lyfter informanten att hen är ambivalent till att släppa in kommersiella aktörer i kommunikationen mellan forskare och i kommunikationen av forskningsresultat.

Jag är ambivalent till de här företagen som ska tjäna pengar på forskningskommunikation och jag tycker egentligen att det borde man sköta själv. Alltså idén om akademien som kunskapsproducent borde innebära att vi också kommunicerar den till varandra själva utan inblandning av företag och vinstintressen tycker jag. Jag tror det blir bättre. Jag har ett vanligt konto där så jag betalar inte för ett konto, men jag är ofta frestad att göra det för man får sådana notiser liksom att nu har nån läst din artikel typ "klicka här om du vill veta vem". När du gör det så kommer det upp att om du betalar får du veta vem. Jag har aldrig betalat. Men jag är väl aktiv i den mening att jag uppdaterar min sida där. [...] Det är ju ett väldigt bra sätt att kommunicera. Det är demokratiskt på något sätt. Man behöver inte åka flygplan utan man kan göra det hemifrån vilket det ökar kommunikationskontaktytorna och det är ju bra. Men som sagt är jag ambivalent till att släppa in företag i forskningskommunikationen. (3)

På Academia.edu synliggör sig informanterna genom att ladda upp forskningsresultat. Informanterna laddar framför allt upp preprints, men om upphovsrätten tillåter kan de ladda upp artiklar i sin helhet. Som vi tagit upp tidigare användes Academia.edu som en plattform för att ladda upp material innan länken till materialet spreds på andra plattformar. Plattformens tekniska funktioner möjliggör för en informant att få uppdatering när nytt material är tillgängligt på plattformen.

5.2.2 Informationssökning och omvärldsbevakning

Bland informanterna betraktas sociala plattformar som ett sätt att hålla sig uppdaterade om samhällsliga händelser. Informant 2, informant 4 och informant 5 menar att det är ett enklare sätt att hålla sig uppdaterad genom sociala plattformar än genom traditionella verktyg. En styrka med sociala plattformar som påtalas i källmaterialet är att de fångar in information i realtid från flera olika källor. Genom plattformarnas informationsflöde är det exempelvis möjligt att få såväl ämnesspecifik information, som allmänna nyheter som uppdateringar från andra forskare och förlag.

En informant pekar särskilt att det inom rättsvetenskapen är viktigt att nå allmänna nyheter eftersom juridiken influeras av samhällelig debatt och politiska kontroverser.

För en rättsvetare är samhälleliga kontroverser och politiska konflikter det första steget till att något blir en lagstiftning, så att hålla sig uppdaterad om vad som händer i världen [är viktigt]. Det är väl en sak, och det kan man ju göra genom att till exempel följa [ämnesspecifika organisationer] på dessa medier och då ser man vad de bråkar om och då vet jag var själva samtalet ligger någonstans. (3)

I några fall fungerar de sociala plattformarna som ett komplement till universitetens bibliotek. Genom plattformarna är det möjligt att få tillgång till material som biblioteken saknar tillgång till. Detta sker dels genom att informanterna genom plattformarna kan få tag på preprints, men också genom att fråga andra forskare om tillgång till exempelvis en artikel.

Jag använder [institutionella forskningsrepositorier] för att se om [andra forskare] använder dessa för att tillgängliggöra sina publikationer, eller om jag kan kontakta dem via plattformarna. Ibland kan jag kontakta dem via Academia.edu eller ResearchGate och helt enkelt säga "jag har inte tillgång till detta, finns det tillgängligt i något öppet arkiv?". Ibland har de möjlighet att ge mig en kopia [av artikeln], men det beror förstås på publikationens upphovsrätt. (2)

Två informanter påtalar problem med att göra informationssökning på plattformar eftersom de saknar insyn i hur algoritmerna fungerar. Informanterna menar att algoritmerna leder till att det finns en risk att informationen som nås anpassas efter den information som sökts på tidigare och att algoritmerna helt enkelt osynliggör viss information. Parallellt menar en informant att det dock finns positiva aspekter av möjligheten att hämta information via plattformar, eftersom det möjliggör för universitet med mindre resurser att få tillgång till material som annars kostar för mycket.

Risken att vi hela tiden får information som vi redan har eller som vi redan har sökt på, den information som datorn redan har bestämt att gillar och vill ha. Men det här är också en generell grej, alltså risken att teknologi smalnar av det kulturella spektrumet och vilken information vi får men också typen av mottagare som vi når. Allting är baserat på nyckelord, Twitter har sina hashtags, Google har sina algoritmer som ingen egentligen vet hur de fungerar för det är en hemlighet. Och jag säger inte bara det här i egenskap att vara en forskare utan för att det här är en generell angelägenhet som också är problematisk för mig som privatperson. (2)

Och jag tycker väl att jag är för fin för att googla egentligen, men det händer ju att jag gör det. Jag vet att det är ett orimligt sätt att samla in data då det styrs av en algoritm som jag inte har insyn i hur den fungerar. (3)

Riskerna är ju att algoritmerna inverkar på vad jag får liksom. Att man osynliggör vissa saker och att man synliggör vissa andra saker. Men jag menar, jag ser det framför allt som att det har potential att möjliggöra att forskning sprids bättre. Universitet i fattigare delar av världen, så att säga, ska kunna bygga upp biblioteken genom att få tillgång till databaser som har byggts upp. Ja jag förstår att det är dyrt och sådär, men det finns ändå någon demokratisk potential i det som jag tror kan vara viktig och bra. [...] Farorna är ju att det köps upp och att det blir för dyrt att ta del av. En fara är att vi har haft den här konflikten med Elsevier. (3)

Informanternas utsagor pekar på att informationssökning och omvärldsbevakning sker på sociala plattformar. Inom rättsvetenskap framhålls det som viktigt att hålla sig uppdaterad om det offentliga samtalet. Genom att sociala plattformar uppdateras i realtid lyfter flera informanter att plattformarna är ett gynnsamt sätt att hålla sig uppdaterad. Även om plattformarna fyller denna funktion påtalar ett par informanter att de upplever en reservation inför att använda sociala plattformar för detta ändamål då de saknar insyn i hur algoritmer presenterar informationen. Precis som informanterna så använder andra forskare sociala plattformar för att sprida forskningsresultat, på så vis blir det möjligt för informanterna att ta del av andra forskares forskningsresultat. Detta underlättas av att det är möjligt att kategorisera innehåll på plattformarna.

5.2.2.1 Facebook

Som konstaterats tidigare blandas privat och professionell kommunikation på plattformen Facebook. De flesta informanterna har ett konto på Facebook och överlag upplevs plattformen framför allt som en privat plattform (1; 2; 3; 4). Dock använder informanterna plattformen till informationssökning genom att de följer nyhetssidor och olika organisationer som är relevanta för forskningen.

Tröskeln är ju extremt låg och mycket av det har jag ju kopplat till mitt eget vanliga konto så det ser man ju när man scollar runt att "nu är det konferens på gång där" och sådant. Det ökar chansen att man ska upptäcka nya grejer, om det sen är böcker eller konferenser, eller vad det nu är, så är den ju större än om jag inte hade haft sociala medier kopplade till. (4)

Informanten fortsätter med att koppla informationssökningen på Facebook till sitt forskningsområde. Informanten ser även att ålder är något som har en inverkan på huruvida en forskare använder Facebook. Vidare berättar informanten att hen lägger ut samma information både på sitt privata konto och den grupp hen administrerar. I informantens fall når hen mycket information via Facebook.

[Bland] den yngre generationen av [forskare inom mitt fält] är det ganska många som är rätt hyggligt aktiva framför allt på Facebook. Är det någonting som jag vet att många skulle vara intresserade av så lägger jag ut, oftast då både på min privata sida och på den andra sidan. Så där får man nys om mycket, nya böcker, och sånt där också som kan dyka upp. (4)

I utsagorna framträder en risk med att bli överväldigad av informationen som delas på Facebook och att den saknar den omedelbarhet som finns på exempelvis Twitter. En informant kopplar svårigheten med att få översikt till det mönster som etablerats genom plattformens användning.

Det kan bli lite brusigt ibland! Det blir för mycket. Det är precis som alla tidningar man prenumererar på på Facebook liksom som kommer med flashar och till slut bara poff. Det är svårt att sälla ibland. (4)

Jag har haft kollegor som använder det [Facebook] både professionellt och privat och jag tror att det är där problemet ligger. Det är då man slösar mycket tid. Jag känner också folk, inte kollegor här, men kollegor internationellt, som använder det professionellt. Jag gör inte det så då följer jag ju inte dem där. Jag vet inte. Jag ser inte samma omedelbarhet [i informationen som når informanten] och något som gör mig osugen är att vissa inlägg kan vara väldigt långa. Så även om det kan vara frustrerande att behöva förhålla sig till några få tecken finns det en poäng med det så

du inte blir överväldigad av sidor och sidor av Facebookinlägg. Jag tycker inte det blir så användbart då... Poängen med Twitter, för mig, är att jag kan få en idé om vad något är och jag kan bestämma om jag vill spara det eller inte och om jag inte är säker kan jag alltid spara det och gå tillbaka senare. (5)

Jag antar att [Facebook] hade kunnat användas lite som Twitter på ett mer professionellt sätt, men jag började inte använda det på det sättet... Jag antar att det är därför, att jag följer så många [...] Jag använder det egentligen inte så mycket längre. (5)

Facebook är den plattform som utmärker sig i aktiviteten genom möjligheten att följa det offentliga samtalet. Källmaterialet pekar på att informanterna följer bland annat olika organisationer som är relevanta för deras forskning och de diskussioner som förs där. Plattformen upplevs som överväldigande i förhållande till hur informationen presenteras då det konstant uppdateras med information från olika källor.

5.2.2.2 *Twitter*

I citaten nedan berättar två informanter att de använder Twitter för att nå relevant information och en av informanterna berättar att plattformen fungerar som en ingång till den formella informationssökningsprocessen.

Mer systematiskt skulle jag säga att det är ett sätt att samla information och hålla mig uppdaterad på vad som händer [om Twitter]. (5)

Twitter är väldigt bra för att få ut information snabbt och jag läser själv mycket där. Ibland upptäcker jag ny information typ som: "oj, den här personen arbetar med något som låter intressant!" och sen går jag till biblioteket för att leta efter artikeln för att se om den kan vara intressant för mitt arbete. Så det är ett verktyg jag använder utöver andra mer traditionella verktyg. [...] Informationssökning och att vara uppdaterad om vad som händer i vårt fält är en viktig aktivitet i forskningsprocessen. [...] Så när jag söker efter information använder jag alla verktyg som verkar användbara. Det blir också en snöbollseffekt för ju fler kollegor som använder det desto bättre blir det, desto fler intressanta saker ser jag. (2)

I ett fall beskriver en informant sin strategi för informationssökning via plattformen Twitter. Informanten använder plattformens funktioner för att konstruera ett slags "arkivsystem" för intressanta inlägg. Två funktioner, att gilla inlägg och att göra en Retweet, gör det möjligt för informanten att "arkivera" inlägg. Informanten gör det här för de inlägg på plattformen som hen inte har tid att förhålla sig till direkt. De olika funktionerna har olika syften i arkivsystemet. Informanten använder Retweet för att spara inlägg som hen kommer att läsa. Funktionen att gilla använder informanten för inlägg som är potentiellt intressanta. Vidare har informanten avsatt ungefär en timme per dag för att uppdatera sig genom Twitter. På plattformen taggas forskaren även i andra inlägg vilket genererar notifikationer som ofta rör relevanta rapporter eller artiklar.

Och sen här har du notifikationerna, som jag har nämnt tidigare. Här [informanten pekar på inlägget på datorn] har någon taggat mig i ett tweet. [Forskaren] vet att jag arbetar med detta tillsammans med flera andra [pekar på de taggade forskarna]. Han taggade uppenbarligen oss alla för att vi ska kolla på det [inlägget]. Men det betyder också att jag kommer se vem som kommenterar inlägget. Det är väldigt användbart och det är typ sådana här saker man får notiser på. Och här är en annan rapport... Jag vet i alla fall vad som händer och jag behöver inte göra någonting. Det är ingen ansträngning för mig att leta efter det. (5)

I ett fall beskrivs Twitter bli ett första steg innan den formella informationssökningsprocessen. Twitters funktioner gör det möjligt att använda plattformen för att systematiskt söka information.

5.2.2.3 *Academia.edu*

Academia.edu beskrivs som ett sätt för informanterna att nå artiklar och följa andra forskares forskning. Plattformen beskrivs som ett bra verktyg för att få tag i artiklar som ännu inte har publicerats eller som inte finns tillgängliga via bibliotekens databaser. Två informanter menar att det också är ett sätt att se när forskare inom liknande forskningsområden publicerar nytt material.

Man är väldigt inkluderande, eftersom att det inte kostar något och det blir inte att någon skickar en massa papper till en. Man får bara en notis om vad folk har skrivit där. Jag följer fler än vad jag läser och ofta är det så att man har läst någonting intressant av någon forskare och sen kan man följa den personen av det skälet och se om det kommer något annat intressant. (3)

Jag har väl ingen strategi, men om jag ska beskriva hur jag använder det så är det väl när jag publicerar något, och det är lite olika beroende på avtalet med förlaget, men då lägger jag i alla fall upp ett abstract. Sen brukar jag skicka ut information på andra plattformar att "jag har publicerat det här, det är tillgängligt här eller i den här tidskriften". Så det kanske är en strategi, men jag har inte tid att hålla koll på hur mycket olika saker laddas ner och att hela tiden hålla på och uppdatera. Men som sagt, var och varannan månad försöker jag uppdatera eller om jag har något jag vill säga till andra. Men jag ser inte detta som en kommunikationsstrategi riktigt. Det saknas tid till att hålla på med det. Men ja, jag lägger ut något när jag har något att säga. (2)

En informant förstår plattformen som ett komplement till universitetens institutionella repositorier. Genom att användarna laddar upp artiklar och preprints på plattformen blir det en plats där informanten kan hämta material från flera olika universitet.

Om jag vill läsa något som inte har publicerats ännu så går jag dit och kollar om personen har lagt upp en preprint version av artikeln, för ibland så är det okej enligt copyright, eller ja det beror självklart på tidskriften... Men vanligtvis kan man ladda upp en preprint, men inte den slutgiltiga. Men du kan också fråga personer att skicka sådana till dig. Jag har använt det några gånger på det sättet och jag tycker det är rätt bra. Men jag skulle inte använda det för att hålla mig uppdaterad utan det är mer om jag vill snöa in på ett ämne. Jag följer några personer där och jag får notifikationer när de laddar upp något, men det är inte direkt alltid relevant för mig. Men ibland är det och då blir man ju glad när man vet att de ska publicera inom ett år men att man redan nu kan läsa det. Då kan du ju också använda det i din egen forskning och be om att få citera personen. Så det är bra för ett annat syfte skulle jag säga. Mer för att följa upp forskning som du vet någon håller på med eller för att komma i kontakt med någon, för du kan skicka meddelande där, som håller på med liknande forskning för att utbyta artiklar. Det är ett annat verktyg helt enkelt... (5)

Det som framhålls rörande informationssökning och omvärldsbevakning på plattformen är att informanterna kan följa andra användares forskning och andra relevanta ämnen. Academia.edu är också en väg att nå material som inte går att nå via universitetens databaser. Vidare tyder källmaterialet på att plattformen har en repositorieroll i det avseende att den samlar material från många olika universitet.

5.2.3 Skapa relationer

I källmaterialet syns sociala plattformar fylla funktion för att etablera nya relationer. Aktiviteten skapa relationer är den som varierar mest mellan de olika plattformarna. Källmaterialet visar att det forskningsfält informanterna är aktiva inom gör att aktiviteten ser olika ut mellan informanterna. De informanter som bedriver forskning i en internationell kontext tycks använda sociala plattformar för att skapa relationer till andra forskare i större utsträckning än de som är aktiva inom en nationell kontext.

Bland två informanter beskrivs rättsvetenskap som en mindre disciplin jämfört många andra discipliner. Det här resulterar i att antalet aktiva forskare inom de enskilda forskningsfälten inom rättsvetenskap är färre. Det medför att informanterna som var aktiva i forskningsfält som berörde den nationella kontexten ofta har en relation till forskare med liknande forskningsintressen. Informant 3 lyfter att relationerna som skapas via sociala plattformar framför allt är av en internationell karaktär.

Vi är inte jättemånga här och vi är ännu färre som håller på med ett speciellt ämne. Om jag träffar alla [som är aktiva inom mitt forskningsfält i Norden] så är vi inte mer än 30 personer i bästa fall! Så det är ju en ganska liten familj. (4)

Vårt fält är ju ganska små så att säga. Man vet vilken forskning som görs och man känner de personer som är aktiva i en svensk kontext. (3)

Däremot är sociala plattformar en möjlig väg att etablera relationer för de informanter som forskade i internationella forskningsområdet i det rättsvetenskapliga fältet.

Sen är [sociala medier] viktiga för att lära känna personer, kunna berätta för andra vad vi håller på med eller få kontakt med "kollegor" vars arbeten jag läst men som jag aldrig har träffat personligen eller som jag kanske har träffat någon gång på en konferens. (2)

Citatet ovan speglar att sociala plattformar är ett sätt att skapa relationer till andra forskare. För informanten var det en väg att nå forskare som hen tidigare stött på i forskningssammanhang.

I vårt material såg vi att sociala plattformar gör det möjligt för informanterna att skapa relationer till andra forskare, framför allt relationer till andra forskare utanför den nationella kontexten. Källmaterialet visar att de informanter som använder plattformar för att skapa relationer är aktiva i internationella forskningsfält.

5.2.3.1 Facebook

Informanterna ser Facebook som en plattform där det sociala nätverket i huvudsak består av personer informanterna redan har en personlig eller professionell koppling till. En informant menar att en anledning till att hen har forskarkollegor i sitt sociala nätverk är för att de också har blivit vänner privat. Det här har resulterat i att informanten tycker det är enklare att sköta professionell kommunikation genom en mer informell kanal.

Många av kollegorna har ju genom åren blivit goda vänner och en hel del jobb sköter vi faktiskt i [Facebook] messenger. Alltså det är ju ofta att man har forskningsprojekt igång med någon av de andra. Jag sitter just nu och håller på med en ansökan tillsammans med en [forskare i en annan svensk stad] och en [forskare i ett annat land] och då är det ju väldigt lätt att dra igång en gruppchatt

för att scanna av grejer snabbt. Så det är väl blandat [hur man använder olika plattformar], en del [kollegor] som jag inte har kommit så nära varken som privatperson eller som forskare men som jag ändå har kontakt med så finns ju LinkedIn. (...) Någon som jag inte känner alls hade jag kanske inte hanterat på det viset. Då hade det nog blivit vanliga gamla mailkanaler. (4)

Vidare berättar informanten att Facebook är ett sätt att nå allmänheten. Informanten administrerar en Facebookgrupp som egentligen riktar sig mot studenter inom juristprogrammet, men eftersom det är en "öppen" grupp följer andra användare den. På så sätt får informanten kontakt med allmänheten.

Vi har ju en sida på Facebook som är kopplad till vår kurs i [informantens forskningsfält] som ju mycket får vara ett komplement till alla andra lärplattformar och klassrumsundervisning så att säga. [...] Den började vi med för 9 år sedan, det var faktiskt när vi lade om kursen och då var väl Facebook ganska nytt. Nu pratar vi 2010. Att använda på det sättet i alla fall. Men jag ville testa det och det kostar ju ingenting och det är ju därför det är så roligt. Men den sidan har hela tiden från början legat helt öppen. Den riktar sig ju främst till de studenter vi har på kursen [informanten undervisar i] här som är en av kurserna på juristprogrammet, men där märkte jag ju väldigt snart att studentens föräldrar och lite annat löst folk smög sig in. Liksom glada pensionärer som tycker sånt här är kul. För den är ju egentligen ganska... den är inte bara kursspecifik även om vi tar upp mycket där som vi har pratat om under kursen men det är ju sånt som man kan tycka är kul ändå. [...] 1536 gillar sidan i nuläget. (4)

Genom den oklara gräns mellan privat och professionell kommunikation som råder på Facebook har en av informanterna blivit tillagd i sina kollegors sociala nätverk. Det här beskriver informanten resulterat i att hen indirekt har börjat använda Facebook som ett professionellt verktyg.

Jag använder inte Facebook aktivt som arbetsplattform, men sen är det lite flytande för det finns ganska många andra som gör det. Så det blir ganska ofta som kollegor eller personer från forskarvärlden som [skickar en vänförfrågan] på Facebook. De använder Facebook på ett annat sätt än vad jag gör. Så att, indirekt kanske jag har börjat använda Facebook mer i mitt arbete. Vare sig det är frivilligt eller ofrivilligt så får jag ta en del [arbete] på Facebook då andra använder det på det sättet. Men jag söker inte upp forskare jag är ett fan av för att lägga till dem på Facebook. Men andra använder det ju så uppenbarligen. (1)

Genom Facebook kan informanterna skapa relationer till kollegor. I källmaterialet handlar det huvudsakligen om kollegor som upplevs som privata vänner. En informant lägger själv inte aktivt till kollegor eller andra forskare, men hen har blivit tillagd av dem. Vårt empiriska material visar att aktiviteten skapa relationer även är beroende av andra användare och plattformens tekniska funktioner, såsom möjligheten att lägga till andra användare i de sociala nätverken.

5.2.3.2 *Twitter*

Både informant 2 och informant 5 berättar att de enbart använder Twitter som ett professionellt verktyg. Det är ett sätt att nå andra forskare inom det rättsvetenskapliga fältet men även forskare från andra discipliner. Informant 5 menar att Twitters chattfunktion är ett bra sätt att skapa relationer till andra forskare. Informanten lyfter att en första kontakt med andra forskare på plattformen förändrar hur det är att träffa dem senare på konferenser.

Så för mig är Twitterflödet ganska rent, eftersom jag bara följer andra personer som gör samma forskning som jag gör eller forskning som är relaterad till det jag gör. Till exempel följer jag en del forskare inom kulturgeografi eller antropologi trots att de inte är inom min disciplin. Jag följer även flera andra som gör forskning som är relevant för mig [uppräknings av forskningsfält]. Eller filosofer och ekonomer. Så jag kollar på andra discipliner om andra forskare håller på med något som är relevant för det jag gör. På det sättet är [Twitter] fantastiskt. Ibland blir det lite för mycket. Men det gäller nog alla plattformar. (5)

Det är bra för att människor kan kontakta dig genom meddelanden. Jag har haft personer som har kontaktat mig genom direkta meddelanden och frågat efter min mailadress för att byta bokkapitel och sånt. (5)

Det är fantastiskt när man åker på en konferens och träffar någon du har varit kontakt med på Twitter. När man har skickat meddelanden till varandra blir det annorlunda att ses! Det är nästan som att man redan känner varandra, hur man ser på vissa saker, ja det är konstigt på många sätt! [...] Du kan maila någon men då kan de ignorera dig. Det är mer troligt att folk svarar på ett meddelande via Twitter då det är enklare. Jag vet inte varför! Jag märker själv att det är mer troligt att jag svarar när någon kontaktar mig via Twitter. (5)

Vidare upplever informanten att det är större chans att få svar på ett meddelande genom Twitter än när informanten skickar mail.

I det empiriska materialet uppenbarar sig Twitter som en erkänd väg för att skapa relationer till andra forskare. I en informants utsaga handlar det även om att skapa relationer utanför disciplinen. Aktiviteten stärks även genom plattformens chattfunktion vilken upplevs som enklare i relation till mail.

5.2.3.3 *Academia.edu*

I källmaterialet beskrivs plattformen som strikt professionell då informanterna genom plattformen når andra forskare. Plattformen används framför allt till att sprida forskningsresultat men fungerar även som ett sätt att identifiera intressant forskning och forskare. Detta leder till att informanterna kontaktar andra forskare för att nå relevant information och för att starta samarbeten (2; 3; 5).

En aspekt som lyfts i källmaterialet är Academia.edus kommentarsfunktion. En informant menar att den är något med potential för att föra diskussion. Trots att informanten inte använder den personligen menar hen att det kan vara intressant att använda den om det är ett ämne som informanten är personligt engagerad i. Vidare pekar informanten på att detta kan skapa en mer demokratisk kommunikation som kan utföras hemifrån.

Sen är det väldigt enkelt att följa andra där, man bara klickar runt och när någon lägger ut något så märker man ju det. Jag har aldrig använt funktionen att öppna ett manuskript för kommentarer och jag har heller aldrig kommenterat på någon annans manuskript. Men jag känner till att det går att göra och hade det varit något som var väldigt nära mig och som jag var engagerad i så skulle jag absolut kunna göra det. (3)

I källmaterialet används Academia.edu för att skapa relationer till andra forskare. Men framför allt handlar det om att följa andra forskare. Plattformen ämnar sig inte för exempelvis diskussion menar informanterna.

6 Analys och diskussion

Sociala plattformar blev en del av praktiken vetenskaplig kommunikation genom tre aktiviteter. Dessa motsvarar de teman vi har arbetat med under resultatredovisningen (5): *synlighet och spridning av forskningsresultat, informationssökning och omvärldsbevakning och skapa relationer*. Med utgångspunkt i vårt empiriska material kommer vi i förestående analys att belysa hur samspelet mellan rättsvetarna, de tekniska funktionerna på plattformarna samt de ekonomiska värden som finns inskrivna i funktionerna formar aktiviteterna på sociala plattformar. Avsnittet börjar med att vi utifrån begreppen konnektivitet, uppmärksamhet och popularitet kommer relatera aktiviteterna till plattformarnas funktioner. Slutligen tecknar vi en bild över sociala plattformars plats i praktiken vetenskaplig kommunikation och vad detta innebär för uppdelningen mellan formell och informell kommunikation. I detta avsnitt kommer vi inte att återge informanternas utsagor utan referenser till informanterna sker genom att de siffror, 1–6, som vi gett informanterna anges i slutet av meningen.

6.1 Konnektivitet

Som vi beskrivit i teoridelen (3.1.3) är konnektivitet ett sätt som plattformsföretagen skapar ekonomiskt värde genom plattformarna. Plattformarna skapar detta genom att algoritmiskt rikta sponsrat innehåll till användare. Data som detta baseras på kommer från de relationer och aktiviteter som användarna gör och skapar på plattformarna. På så sätt blir sociala aktiviteter och relationer till varor (van Dijck 2013a).

Hur information presenteras på Facebook grundar sig i konnektivitet. Eftersom Facebook har en stor användarbas som inkluderar användare utanför forskarsamhället blandas olika typer av innehåll på plattformen. Något som kan sägas utgöra grunden för Facebooks funktionalitet är att innehållet som cirkulerar på plattformen anpassas efter varje enskild användare. Plattformen konstruerar det här genom sina algoritmer, vilka helt enkelt styr det innehåll som en användare når utifrån vilket innehåll och vilka andra användare användaren har interagerat med tidigare (van Dijck 2013a; Haider & Sundin 2016). Konnektivitet skapas här genom att Facebook kopplar ihop användare med andra användare och innehåll. Alltså, de användare och sidor som en användare interagerar med i sitt sociala nätverk på Facebook skapar det informationsflöde som möter användaren på plattformen. I vårt källmaterial beskrivs den här typen av konnektivitet som problematisk. En informant lyfter att denna typ av teknologi kan leda till en begränsning av den information, det kulturella spektrum och vilka mottagare som en användare når (2). Här kan vi alltså se ett resultat av hur konnektivitet begränsar informationsflödet och vilka andra användare det går att komma i kontakt med. Således kan det här förstås som en av de stora riskerna med konnektivitet, vilket informanten menar är problematiskt både i egenskap av att vara forskare och som privatperson (2).

Informationsflödets variation på Facebook syns i hur våra informanter beskriver sammansättningen av sina sociala nätverk på plattformen. I regel består informanternas sociala nätverk av en blandning av forskarkollegor och privata kontakter (1; 2; 4). I vårt empiriska material lyfter en informant att det känns naturligt att dela information

om forskning på plattformen eftersom många av de som finns i hans sociala nätverk är andra forskare inom rättsvetenskap såväl som privata vänner (2). I och med att användarna i det sociala nätverket är personer som informanten betraktar som privata vänner blir innehållet som delas på plattformen mer personligt. Det har skapat ett informationsflöde där både forskningsrelaterad och mer privat innehåll delas. Den här typen av konton beskriver en informant som "hybridkonton" (1). Informanten i fråga delar inte aktivt forskningsresultat på plattformen, men har indirekt börjat göra det genom att andra forskarkollegor blivit en del av det sociala nätverket. Informanten berättar att forskarkollegor har taggat informanten i olika inlägg som presenterar information om artiklar som hen varit delaktig i att skriva. Som van Dijck (2013a) noterat har plattformen försökt skapa ett särskilt sätt att dela och interagera med information genom de knappar och funktioner som finns på plattformen. Således blir det i vårt empiriska material tydligt hur konnektivitet avgör hur andra användare kan interagera med såväl innehåll som med andra användare. Det är först efter att informanten lagts till i forskarkollegornas sociala nätverk som de kan tagga informanten i deras inlägg. Det är också en anledning till varför Facebook uppmuntrar användare att lägga till andra användare i de enskilda sociala nätverken. Facebook skapar då premisserna för hur kommunikation kan göras och kan då skapa mer data från fler användare. Hur information delas på plattformen är inbäddat i de tekniska funktionerna och leder till att innehåll kan spridas i så hög grad som möjligt (van Dijck 2013a). I informantens fall är innehållet som kopplas till informanten både ett resultat av andra användare och de delningsfunktioner plattformen har. I den här situationen gör informanten aktiviteten synlighet och spridning av forskningsresultat genom andra användare och plattformens tekniska funktioner. Det är tydligt att informanten inte är den dominerande aktören utan att aktiviteten sker i ett samspel med andra människor och med teknologi. Aktiviteten formas på detta sätt genom en interaktion mellan olika aktörer.

Academia.edu beskrivs av de flesta informanter ha fått ett utrymme i den vetenskapliga kommunikationen. Användarbasen på Academia.edu består framför allt av forskare och är precis som Facebook och Twitter gratis att registrera sig på och använda. Men den skiljer sig i ett viss avseende då den har en rad olika tjänster som användarna kan betala för (Manca 2018). I vårt källmaterial syns bland annat plattformen kommersialisera sociala relationer som bygger på informanternas användning av plattformen (3). En informant berättar att Academia.edu skickar ut meddelanden med information när andra användare har läst eller laddat ner informantens artiklar. Dock lyfter informanten att tillgången till denna information är låst såtillvida informanten inte betalar (3). Det här illustrerar hur Academia.edu skapar konnektivitet enligt en kommersiell logik. Plattformen har gjort en koppling mellan olika användare och innehåll, men denna koppling är endast tillgänglig om användaren först betalar. Informanten beskriver sig som lockad att betala, men väljer att inte göra det då hen är ambivalent inställt till att företag ska tjäna pengar på den vetenskapliga kommunikationen. I informantens mening är det här snarare något som universiteten ska sköta. Trots att Academia.edu erbjuder forskare möjlighet att sprida forskningsresultat och att synliggöra sig själva på plattformen görs detta enligt en kommersiell agenda, vilket står i kontrast till informantens övertygelse om att forskning ska vara öppet tillgängligt.

van Dijcks (2013a) begrepp inläsningseffekten är användbar för att förstå hur konnektivitet uppstår på de sociala plattformarna som forskarna vi har intervjuat använder. Inläsningseffekten får konnektivitet att fungera eftersom den innebär att både innehåll och användare filtreras genom några få stora plattformar. När innehållet filtreras blir det enklare för plattformen att kategoriserade användarna och därmed att rikta innehåll till den enskilda användaren. Genom inläsningseffekten vill plattformarna bli utgångspunkten för att använda internet (van Dijck 2013a). Det här är intressant i ljuset av att två informanter nämner att de använder Facebooks och Twitters chattfunktioner för arbetsrelaterad kommunikation (4; 5). Det belyser även det faktum som van Dijck (2013a) noterar, att människor har förlagt professionella aktiviteter till sociala plattformar. Genom att informanterna i källmaterialet förlägger en del av sina professionella aktiviteter till sociala plattformar är plattformarna, och därmed konnektivitet, en del av hur de kommunicerar med varandra. Detta för också plattformarna ett steg närmare att bli utgångspunkten för hur informanterna möter internet.

Med bakgrund i det här syns det att den konnektivitet som genereras skapas i ett samspel mellan olika aktörer. Relationerna som etableras mellan användarna skapas dels genom de tekniska funktionerna på plattformarna, dels genom andra användare och dels genom de olika värden som sätts i spel. De sociala plattformarna har kommit att fungera som en kommunikationsinfrastruktur vilken bygger på att, som van Dijck (2013a) skriver, socialitet görs teknisk. För att plattformsföretagen ska generera ekonomiska värden blir sociala relationer och aktiviteter formaliserade, hanterbara och manipulerbara fenomen för plattformarna. Plattformsföretagens ekonomiska vinst görs inte genom att användare betalar för att använda plattformarna, snarare ligger betalningen inbäddad i användandet där användare betalar för att använda plattformar med den data de genererar (van Dijck 2013a; van Dijck, Poell & de Waal 2018). I vårt källmaterial ser vi en skillnad i hur betalningen för spridning av forskningsresultat sker mellan sociala plattformar och den formella publiceringsprocessen. Trots konflikter kring ökande kostnader för publicering och tillgång till tidskrifter har förlagen, vilka är centrala aktörer i den formella spridningen av forskningsresultat, en mer transparent ekonomisk modell än de sociala plattformarna. I källmaterialet pekar några informanter på att den tredje uppgiften är viktig, att forskningsresultat ska gynna allmännyttan (1; 4; 5). Dock skiljer sig detta från de värden som är inbäddade i de sociala plattformarna vilka syftar till att generera ekonomisk vinst för plattformsföretagen. Däremot syns plattformarna även generera värde för forskarna i det empiriska materialet genom att de kan skapa uppmärksamhet och belysa såväl innehåll som användare.

6.2 Popularitet och uppmärksamhet

I vårt empiriska material lyfter informanterna att synlighet är en central del av att vara forskare (1; 4; 5; 6). Synligheten handlar både om att synliggöra sina forskningsresultat och att synliggöra sig själv som forskare. En av våra informanter bekräftar det Kjellberg och Haider (2018) har diskuterat när informantens beskriver att man som forskare är sitt eget varumärke (1). På plattformarna fungerar uppmärksamhet som ett ekonomiskt värde, men på samma gång blir detta värde ett sätt för forskare att skapa synlighet till sin forskargärning. Popularitet handlar om att enskilda användare och innehåll ska få spridning och uppmärksamhet på plattformarna, vilket producerar mer data eftersom det bygger på fler interaktioner mellan olika användare och innehåll (van Dijck 2013a;

van Dijck, Poell & de Waal 2018). Uppmärksamhet är i de oerhörda informationsflöden en begränsad resurs, varför det är viktigt för plattformarna att försöka hålla kvar användarnas uppmärksamhet (van Dijck 2013a). Plattformarnas algoritmer kommer sedan att prioritera det innehåll och de användare som har rangordnats högt av andra användare. Det här resulterar i att det material som uppmärksammas är det som visat sig vara populärt bland andra, liknande, användare. Men som van Dijck (2013a) konstaterar saknar popularitet en koppling till kvalitet. Som Borgman (2007) lyfter är granskning av forskningens kvalitet något som motiverar den vetenskapliga kommunikationens formella uttryck då det är genom kvalitetsgranskningen som resultat får legitimitet. Följaktligen kan vi säga att de värden som motiverar spridning av forskningsresultat på sociala plattformar står i kontrast till de värden som motiverar spridning av forskningsresultat i den akademiska världen.

I vårt empiriska material lyfter en informant att den vetenskapliga kommunikationen i högre grad kopplas till den kvantitativa utvärderingen av arbetet (3). Denna tendens förstärks av de sociala plattformarnas belöningsystem (Desrochers et al. 2018; Manca 2018). I källmaterialet blir det här tydligt när informanten berättar, som vi tidigare har nämnt, att Academia.edu uppmärksammar när andra användare har läst eller interagerat med innehåll som informanten har laddat upp på plattformen (3). Plattformens funktioner lyfter alltså att denna form av statistik är något som informanten bör förhålla sig till. Plattformen bygger således på att informanten värderas högre när andra forskare interagerar med informanten och det uppladdade materialet och som Sundin (2014) diskuterar är kvantitet premissen för denna form av värdering. På Academia.edu har användare till exempel olika AuthorRank. En användares AuthorRank baseras på i vilken utsträckning användare har interagerat med uppladdat innehåll. Vilka användare det är som interagerar med innehållet är också relevant eftersom deras AuthorRank vägs in i rangordningen (Manca 2018). Vidare höjer det här värdet också forskarens status inom plattformen (Desrochers et al. 2018). Utifrån detta förstår vi AuthorRank som ett sätt som popularitet och uppmärksamhet formaliseras på plattformen. Däremot är det i vårt källmaterial tydligt att det här inte är ett värde för informanterna (2; 3).

Värdena popularitet och uppmärksamhet syns även i hur Facebook är konstruerat. Facebook sätter inga ekonomiska stopp för spridning utan om denna hindras handlar det om att utgångslägen har förändrats (van Dijck 2013a). I vårt material framgick att en informant använder delningsnormen, alltså hur Facebooks tekniska funktioner uppmuntrar spridning av innehåll, för att generera uppmärksamhet till innehåll som synliggjorde fakulteten. Informanten lyfter att det är viktigt för en mindre fakultet att synliggöra sig, speciellt i förhållande till de stora fakulteterna. Tillsammans med kollegor inom samma fält på institutionen har informanten skapat en grupp på Facebook som främst riktar sig till studenter, men som också når en bredare allmänhet. I vår informants exempel möjliggör Facebookgruppen att få stor spridning på innehåll med en mer populärvetenskaplig karaktär (4). Det här är ett resultat av plattformens tekniska funktioner såsom knappar för delning och att det innehåll som gillas av en användare syns för andra användare i samma sociala nätverk. För forskaren i vårt källmaterial är det här alltså ett sätt att skapa uppmärksamhet och synlighet till fakulteten. Följaktligen använder informanten de värden som finns inskrivna i plattformens funktion för att sprida forskningsrelaterad information.

van Dijck (2013a, s. 40) konstaterar att sociala plattformar har förändrat hur annonsering fungerar. I en digital kontext har plattformarna förändrat detta från pop-ups och banners till att idag bygga på andra användares rekommendationer. Andra användares rekommendationer har visat sig vara ett bättre sätt att rikta uppmärksamhet mot innehåll. Detta synliggörs även i vårt källmaterial i en vetenskaplig kontext. En informant beskriver att hen ofta får vetenskaplig information genom rekommendationer från andra användare på plattformen Twitter (5). I informantens exempel sker det här genom att informanten taggas i inlägg som kan innehålla relevant information. När taggningen sker genereras det i en notifikation som får informanten att gå till inlägget (5). Plattformen Twitter bygger i hög utsträckning på att skapa populärt innehåll, trender, som uppmärksammas av användarna (van Dijck 2013a). Taggningsfunktionen är en funktion som får användare att agera på ett särskilt sätt. Men det visar även att hur uppmärksamhet riktas är ett resultat av andra användares aktiviteter på plattformen. På så sätt kopplas olika användare samt innehåll samman. Vårt källmaterial visar att informanten även riktar andra användares uppmärksamhet mot det innehåll hen vill synliggöra. Det här skildras i hur forskaren når fast inlägg på Twitter (5). Twitter bygger på att inlägg presenteras i en omvänd kronologi där det senaste inlägget placeras högst upp. Men genom att nå fast inlägg förändras denna kronologi och det inlägg som nås fast syns högst upp på användarens profil. Denna tekniska funktion används av informanten för att bland annat uppmärksamma information om nya publikationer (5).

Dock är det inte bara plattformarnas användare som avgör vilket innehåll som är intressant för användarna. Genom algoritmer riktas användarnas uppmärksamhet mot innehåll utifrån vilka användare och vilket innehåll som en enskild användare tidigare har interagerat med (Nentwich & König 2014). Algoritmer är emellertid en bärande del för hela internet eftersom de sorterar de oerhörda informationsmängder som finns. Algoritmer presenterar det innehåll och den information som bedöms vara intressant och populärt för varje enskild användare (van Dijck 2013a). På så sätt slipper användaren sålla i en oordnad träfflista. Men genom att algoritmer och sökmotorer blivit en del av hur information tillgängliggörs och sorteras har de även blivit medproducenter av kunskap (van Dijck 2010). Precis som algoritmer styr vilken information användare når via sökmotorer påverkar de vilken information som är tillgänglig via de sociala plattformarna. Det här sker dock som sagt i ett samspel mellan algoritmerna och användarna. Samspelet illustreras av två av informanter i källmaterialet. En informant pekar på att hen ser mer intressant innehåll om fler forskarkollegor använder plattformarna, vilket informanten ser som en form av "snöbollseffekt" (2). I ett annat fall blir samspelet tydligt när en informant beskriver hur hen kultiverar sitt informationsflöde på Academia.edu (3). Informanten bygger sitt informationsflöde genom att endast följa andra användare som informanten har läst och funnit intressant (3). Det här resulterar i ett flöde av information som informanten potentiellt vill interagera med. Men eftersom att Academia.edu, liksom andra plattformar, gör automatiserade sammankopplingar kommer innehåll som liknar det användare har interagerat med tidigare rekommenderas och uppmärksammas (Manca 2018). I det empiriska materialet syns en medvetenhet om algoritmers inverkan på hur information presenteras (2; 3). Särskilt poängteras bristen på insyn i hur de fungerar och att det som forskare egentligen är ett orimligt verktyg att använda för att samla in data (3). Informanten lyfter detta i relation till sökmotorer. Precis som van Dijck (2010) påpekar har algoritmer blivit en del av kunskapsproduktionen och att det är viktigt att

vara medveten om de komplexa interaktioner som ligger bakom sökmotorers träfflista. Emellertid styr algoritmer även sociala plattformar och har därför genom aktiviteten informationssökning och omvärldsbevakning som informanterna gör på sociala plattformar fått ett utrymme i hur kunskap produceras.

Värdena popularitet och uppmärksamhet är inte begränsade till enbart sociala plattformar utan finns även i den formella vetenskapliga kommunikationen. Det är till exempel viktigt att publicera sig i tidskrifter med hög genomslagskraft eller på populära förlag för att etablera ett forskningsresultat då det är genom dessa kanaler ett resultat får uppmärksamhet och legitimitet. Det här exemplifieras i vårt källmaterial när en forskare påpekar att det inom det rättsvetenskapliga fältet är mer attraktivt att publicera en monografi genom förlaget Norstedts än genom andra förlag (3). Detta går i linje med hur Latour (1987) beskriver kunskapsproduktionen. Produktion sker i en kollektiv process där forskaren samlar resurser och allierade, vilka kan vara såväl mänskliga som icke-mänskliga aktörer, för att garantera att andra forskare förhåller sig till forskarens resultat. Således blir en följdfråga om även vissa plattformar kommer få en mer framträdande roll när det kommer till att skapa uppmärksamhet och samla allierade. I det empiriska materialet tycks detta redan vara aktuellt då aktörer både innanför och utanför akademien framhåller att Twitter jämfört med Facebook är en mer professionell plattform (5).

6.3 Hybridkonton och alternativa vägar

I och med digitaliseringen har den sociotekniska kontexten för kommunikation omskapats. Genom uppsatsens ontologiska förståelse för hur människor och teknologi samspelar innebär detta att hur olika former av kommunikation görs får nya villkor vid tillämpandet av ny teknologi. Detta följer av att det i varje objekt finns en särskild praktisk tillämpning inbäddad. I föreliggande avsnitt kommer vi att titta på hur sociala plattformar skapar avgränsningar för vad vetenskaplig kommunikation innebär när den görs på plattformarna. Borgman (2007) lyfter att den vetenskapliga kommunikationen har påverkats av samhällets digitalisering, vilket gör det svårt att göra en uppdelning mellan formell och informell vetenskaplig kommunikation. Digitala kommunikationsteknologier har gjort att mängden informell kommunikation har ökat (Barjak 2006; Borgman 2007).

En digital kommunikationsteknologi som har ett utrymme i rättsvetares vetenskapliga kommunikation är forskarbloggar (Duval 2018). Detta bekräftas även i uppsatsens källmaterial (2; 4; 5; 6). Forskarbloggar har tidigare ställts i kontrast till rättsvetenskapliga publikationer då de fungerar som ett sätt att synliggöra perspektiv utanför den rättsvetenskapliga normen och som en kanal för att engagera sig med allmänheten (Plotin 2009). Men bloggar har också, som Kjellberg (2010) pekar på, gjort uppdelningen mellan formell och informell vetenskaplig kommunikation svår att applicera eftersom digitala kommunikationsteknologier formaliserar den informella kommunikationen. I vårt empiriska material är det också svårt att göra en tydlig uppdelning mellan formell och informell vetenskaplig kommunikation eftersom informanterna ofta gör aktiviteter som relaterar till båda delarna. Det här synliggörs bland annat när två informanter berättar att de använder de sociala plattformarnas chattfunktioner för arbetsrelaterad kommunikation (4; 5). Detta gör att kommunikation som annars sker i kafferum eller mötesrum nu är tillgänglig över tid och digitalt sökbar.

Således är svårigheten att göra uppdelningen mellan formell och informell kommunikation kopplad till de sociala plattformarnas tekniska funktioner då plattformarna bevarar och tillgängliggör den kommunikation som sker på dem.

I vårt källmaterial syns även sociala plattformar ha en roll inom den formella vetenskapliga kommunikationen. I informanternas utsagor blir tre spår tydliga. För det första tycks inte sociala plattformar ha samma roll som till exempel bloggar, vilka kan ses som komplement till den formella publikationen. Snarare är användandet av sociala plattformar ett sätt att synliggöra formella publikationer genom att rikta andra användares uppmärksamhet mot dessa (2; 5). För det andra är plattformarna en väg för att nå informationsobjekt som ännu inte gått igenom den formella publiceringsprocessen. Informanterna når informationsobjekt genom de "repositorier" som skapats genom plattformarnas funktioner. I den formella vetenskapliga kommunikationen fyller bibliotek både en bevarande och tillgängliggörande funktion (Plantin, Lagoze & Edwards 2018). I vårt material syns plattformen Academia.edu ha en funktion för just tillgängliggörande. Det illustreras av en informant när hen pekar på att plattformen är ett sätt att få tillgång till bland annat preprints. Ett resultat av plattformens funktion är att informanten kan ligga före den formella publiceringsprocessen och därmed förhålla sig till aktuella forskningsresultat i den egna forskningen (5). Det sista spåret i det empiriska materialet är att plattformarna i viss mån möjliggör att få tillgång till upphovsrättsskyddade informationsobjekt (5). Emellertid har sociala plattformar inte raderat de upphovsrättsliga barriärerna, men genom plattformarnas chattfunktioner är det möjligt att be andra användare att skicka material. En informant berättar att hen blivit tillfrågad om att byta bokkapitel (5). Denna enkla rörlighet av informationsobjekt är något som är inbäddad i teknologin och lyfts även i källmaterialet. Två informanter pekar på att kommunikationen som görs på plattformarna är enklare och mer tillgänglig än många andra former av kommunikation (2; 4).

Vi har tidigare konstaterat att synlighet är en bärande del av forskningsprocessen. Det illustreras i vårt källmaterial på olika sätt. En informant säger bland annat att "mycket i vår värld handlar ju om synlighet. Att man ska synas" (4). Relationen mellan sociala plattformar och synlighet vilar i plattformarnas utformning. Plattformarna är konstruerade kring den enskilde individen vilken skapar en användarprofil. Profilsidan fungerar sedan som en digital representation av individen och är den centrala punkt kring vilken plattformarna organiseras (Nentwich & König 2014). Precis som Kjellberg (2010) konstaterar att forskarbloggen är knuten till den enskilde forskaren, menar vi att detta också kan gälla för de forskare som använder sociala plattformar eftersom plattformarna genom sin tekniska utformning sätter den individuella användaren i centrum. Det resulterar i en blandning av professionell och privat kommunikation på plattformarna. I ljuset av att det är svårt att göra en distinktion mellan formell och informell kommunikation är den beskrivning en informant gör av sina forskarkollegors konton på sociala plattformar relevant. "Hybridkonton" (1) pekar närmare på samspelet mellan teknologi och människor som resulterar i en sammanblandning av den vetenskapliga kommunikationens kategorier.

7 Avslutande diskussion och slutsatser

I det avslutande avsnittet kommer vi att besvara våra forskningsfrågor samt diskutera resultaten i relation till forskningsöversikten (2). I forskningsöversikten tecknade vi en bild av vetenskaplig kommunikation som ett föränderligt sociotekniskt system. Den här ingången är viktig för oss eftersom den visar på hur vetenskaplig kommunikation konstrueras av såväl sociala som tekniska delar (Van House 2004).

7.1 Återkoppling till forskningsfrågor

7.1.1 Hur använder rättsvetare sociala plattformar för vetenskaplig kommunikation?

För att besvara hur rättsvetare använder sociala plattformar utgår vi från att vetenskaplig kommunikation är en praktik som består av olika aktiviteter. Vi har genom förståelsen av teknologi som medskapare av kommunikationsaktiviteter velat belysa hur rättsvetare och informations- och kommunikationsteknologier interagerar med varandra. Plattformarnas konstruktioner skiljer sig åt, vilket exempelvis skapar varierande informationsflöden. Genom att plattformarna fungerar på olika sätt lämpade de sig också olika väl för olika aktiviteter. Hur praktiken vetenskaplig kommunikation görs på sociala plattformen formades av ett myller av olika aktörer. Aktörerna är både mänskliga såsom forskarna själva, programmerare och plattformägare samt andra användare, men även icke-mänskliga såsom tekniska funktioner, föreställningar och belöningsystem, vilka tillsammans villkorade hur det var möjligt att göra kommunikation på plattformarna. Aktiviteterna såg alltså olika ut beroende på den sociotekniska kontext de gjordes i och skedde i samverkan mellan olika aktörer.

I resultatdelen (5) presenterade vi tre olika aktiviteter som rättsvetarna i vår studie gör som en del av praktiken vetenskaplig kommunikation på sociala plattformar. Aktiviteterna var *synlighet och spridning av forskningsresultat*, *informationssökning och omvärldsbevakning* samt *skapa relationer*. Rättsvetarna gjorde aktiviteterna för att bland annat hitta relevant information, nya forskningsområden, andra forskare att samarbeta med samt för att synliggöra sin forskning. Vårt källmaterial bekräftade det vi lyfte i forskningsöversikten där sociala plattformar påtalas fylla funktioner vid flera delar av forskningsprocessen, exempelvis vad det gäller spridning av resultat och att hitta nya forskningsämnen (Nicholas & Rowlands 2011; Shehata, Ellis & Foster 2015; Shehata, Ellis & Foster 2017). I källmaterialet blev det också tydligt att de tre plattformar vi har analyserat hade olika roller i de olika aktiviteterna. Twitter ansågs till exempel vara en plattform där det är enkelt att göra omvärldsbevakning och som möjliggjorde snabb kommunikation till skillnad från Facebook. Twitters roll för omvärldsbevakning har tidigare beskrivits vara en anledning till dess popularitet bland forskare (Shah & Cox 2017).

7.1.1.1 Synlighet och spridning av forskningsresultat

Aktiviteten synlighet och spridning av forskningsresultat syftade i vårt empiriska material till att forskarna synliggjorde nya publikationer. Forskarna använde plattformarna för att sprida information om att nya forskningsresultat fanns att tillgå på andra platser. En teknisk funktion som framträdde i källmaterialet var Twitters nålningsfunktion som synliggjorde det innehåll som användaren själv ville. Academia.edu användes i viss mån för att ladda upp nytt material medan de andra plattformarna huvudsakligen användes för att länka till materialet. Hur och vilket material som laddades upp förklarades vara avhängigt informationsobjektets upphovsrättsliga ställning. Om det var möjligt laddade forskarna upp materialet i sin helhet, men i andra fall laddades abstracts eller preprints upp på Academia.edu. De användare som forskarna i vår studie nådde genom Facebook var privata vänner, forskarkollegor samt en bredare allmänhet. Detta påverkade vilka forskningsresultat det var som presenterades men även hur de presenterades. På Facebook deltog den delningsnorm som är inskriven i plattformens tekniska funktioner till att forskningsresultat fick en spridning i fler sociala nätverk. Forskarna lyfte även att Twitters delningsfunktion var användbar eftersom innehållet fick en snabb spridning mellan olika sociala nätverk. I informanternas sociala nätverk på Twitter och Academia.edu fanns det mer specialiserade användare såsom andra forskare. Sammanfattningsvis kan vi säga att hur och vilken information forskarna valde att dela på plattformarna berodde delvis på vilken plattform det var som användes och vilka andra användare som fanns i deras sociala nätverk på plattformarna.

7.1.1.2 Informationssökning och omvärldsbevakning

Vilka andra användare som fanns i forskarnas sociala nätverk och vilka rättsvetenskapliga fält forskarna var aktiva inom avgjorde hur aktiviteten informationssökning och omvärldsbevakning gjordes. Plattformen Twitters tekniska funktioner användes för att rikta uppmärksamhet mot visst innehåll som kunde innehålla relevant information. Emellertid menade två av forskarna att i en nationell rättsvetenskaplig kontext tenderar man att ha en relativt god översikt över fältet varför omvärldsbevakning inte brukar ske på exempelvis Twitter. Academia.edu är däremot en plattform som kunde ge översikt över specifikt material och en plats där forskarna kunde hålla sig uppdaterade om ett ämne eller om vad andra forskare publicerar. Plattformen beskrevs också göra det möjligt att nå information som universiteten saknar tillgång till eller publikationer som inte har genomgått den formella publiceringsprocessen ännu. Även på Facebook kunde forskarna i vårt källmaterial nå relevant information, men plattformen fångade framför allt in information av allmän karaktär samt det offentliga samtalet. Hur plattformen har konstruerat sitt informationsflöde gjorde plattformen svår att använda för denna aktivitet.

I vårt källmaterial poängterade forskarna att det inom rättsvetenskap var viktigt att följa politiska konflikter eftersom att de i många fall är det första steget till lagstiftning. Här fyllde de sociala plattformarna en funktion då många organisationer fanns på plattformarna och att det på plattformarna var möjligt att följa diskussioner. Plattformarna var alltså ett sätt att följa det offentliga samtalet. För rättsvetarna i det empiriska materialet kunde de sociala plattformarna, genom aktiviteten informationssökning och omvärldsbevakning, vara ett första steg i forskningsprocessen. Sociala plattformar användes för att göra sig medveten om att ett

särskilt material existerade och var det samhälleliga samtalet låg. Genom denna aktivitet blev plattformarna ett komplement till formella informationssökningsmetoder.

7.1.1.3 Skapa relationer

Aktiviteten skapa relationer gjordes av forskarna i källmaterialet huvudsakligen till andra forskare med liknande forskningsintressen. Relationerna var inte begränsade till enbart det rättsvetare utan genom plattformarna kunde forskarna även relatera till forskare från andra discipliner. Något som var utmärkande för Facebook var att de sociala nätverk som forskarna hade på plattformen var en blandning mellan privata kontakter och kollegor. Genom plattformen skapades en relation till allmänheten då en forskare administrerade en grupp på plattformen. I några fall användes plattformarnas chattfunktioner för arbetsrelaterad kommunikation med andra kollegor och forskare. På Facebook kopplades detta till att många kollegor inte bara var kollegor utan också vänner i en traditionell mening. I kontrast till Facebook betraktade forskarna Twitter och Academia.edu som professionella plattformar, vilket reflekterades i de sociala nätverk forskarna konstruerade på plattformarna. Genom Twitters chattfunktion kunde relationen till andra forskare förstärkas, vilket kunde göra det lättare att träffas på till exempel konferenser. På plattformen kunde forskarna få en uppfattning om vilka åsikter och tankar som andra forskare hade genom deras delade innehåll. Academia.edus chattfunktion användes inte för att skapa relationer. Snarare handlade de relationer som etablerades på plattformen om utbyte av informationsobjekt. Överlag användes inga av plattformarna som forum för diskussion.

Sammantaget kan vi säga att olika sociala plattformar används på olika sätt i kommunikationsaktiviteterna. Uppsatsens teoretiska grund (3), har gjort det möjligt att framhålla hur även icke-mänskliga aktörer är medproducenter av praktiker. Det som blev tydligt i vår analysdel (6) var att plattformarna genom sina tekniska funktioner och inskrivna värden var med och formade rättsvetarnas aktiviteter. De tekniska funktionerna möjliggjorde, begränsade och styrde aktiviteterna. Det teoretiska perspektivet gjorde det även möjligt att synliggöra den myriad av olika icke-mänskliga aktörer, såsom värden och teknik, som var delaktiga i utformandet av aktiviteterna.

7.1.2 Vilka värden framträder i rättsvetares användning av sociala plattformar?

Som van Dijck (2013a) konstaterar finns ekonomiska värden inbäddade i plattformarnas konstruktion. Värdena, konnektivitet, popularitet och uppmärksamhet, bäddas in av plattformägare och programmerare och reflekterar företagens kommersiella logik. På samma gång som de ekonomiska värdena verkade stå i konflikt med den akademiska världens värden genererade plattformarna ett tilltalande värde för forskarna. Då de sociala plattformarna skapade uppmärksamhet till informanternas forskargärning och till forskningsrelaterad information blev det ett sätt att synliggöra sig själv som forskare.

Synlighet var något som lyftes i källmaterialet som ett viktigt värde för forskare idag. En forskare kopplade detta till att forskare idag fungerar som ett eget varumärke. Synlighet fungerade på två sätt i den vetenskapliga kommunikationen på de sociala plattformarna. Dels skapade det en gynnsam effekt för forskarna eftersom plattformarna riktade andra användares uppmärksamhet mot intressant material vilket

möjliggjorde för forskarna att synliggöra sig själva för en relevant publik. Dels spelade synligheten in i den kvantitativa utvärderingen av forskning. Genom att plattformar förvandlade sociala aktiviteter till beräkningsbara data blev det möjligt att utvärdera sociala aspekter av forskningens genomslag. Det har ökat vad det är som är kvantifierbart. Vidare spelade de plattformsspecifika belöningsystemen in i denna tendens eftersom att de bygger på att ställa forskare och resultat mot andra forskare och resultat i en form av rangordning.

De ekonomiska värden som är en del av plattformarnas konstruktioner står i konflikt med de akademiska värden som bygger på kvalitet. Istället för att prioritera vetenskapligt korrekt information kommer plattformarna premiera den information och de användare som kan generera popularitet och uppmärksamhet. Det här är problematiskt eftersom att plattformarna genom algoritmer krymper den enskilda användarens informationsspektrum. I källmaterialet sattes denna problematik i relation till att vara såväl forskare som privatperson, vilket kastar ljus på att konnektivitet har fått effekter på vilken information som faktiskt når allmänheten genom plattformarna. Konnektivitet blev med andra ord svårt att motsätta sig.

Förlag är en etablerad aktör inom vetenskapssamhället vilken liksom företagen bakom de sociala plattformarna har ett vinstintresse. I kontrast till detta har ett värde formats i den akademiska världen som bygger på öppen tillgång till forskningsdata och resultat. Värdet tar sig uttryck i idén om att offentligt finansierad forskning ska vara tillgänglig för såväl allmänheten som forskarsamhället. I källmaterialet var denna fråga även något som hade börjat lyftas inom rättsvetenskap. Det lyftes även att det var tydligt att förlagen försöker att göra vinst även på öppna tidskrifter. Detta var gällande för såväl små förlag som större och mer prestigefyllda förlag. I kontrast till det här verkade de sociala plattformarna vara en väg som gynnade öppenhet och som kunde skapa en öppen tillgång till information. Dock förhindrade plattformarna spridningen av information på olika sätt och betalningen för att använda dem sker genom att användarnas relationer och aktiviteter görs säljbara. Såväl förlagen som de sociala plattformarna bygger på en kommersiell logik och skillnaden kan förstås vara i hur transparenta deras affärsmodeller är. Vidare försöker plattformsföretagen begränsa den öppna rörligheten av information till plattformar som ägs av andra företag, vilket även det får ses i kontrast till de akademiska värdena som genom rörelsen mot öppen vetenskap premierar fri rörlighet och tillgång till information.

7.1.3 Vilken roll har sociala plattformar i relation till andra former av vetenskaplig kommunikation inom rättsvetenskap?

Det sammanhang som sociala plattformar placerades in i av forskarna i vårt källmaterial blev relevant för att besvara föreliggande forskningsfråga. När forskarna beskrev sina aktiviteter på plattformarna gav de dem också en roll i den vetenskapliga kommunikationen. Vid flera tillfällen ställde forskarna aktiviteterna som gjordes på plattformarna i relation till mer traditionella former av den vetenskapliga kommunikationen. Vi har fokuserat på två delar av forskningsprocessen, informationssökning och den informella kommunikationen, för att illustrera vilken roll sociala plattformar fick i den vetenskapliga kommunikationen utifrån vårt källmaterial.

Vårt källmaterial bekräftade det Peruginelli (2015) slår fast om den formella publiceringen inom rättsvetenskap, nämligen att den framför allt sker genom monografier och i tidskriftsartiklar. I forskningsöversikten beskrev vi den formella publiceringsprocessen som ett sociotekniskt system. Den sista delen av den formella processen har varit att forskningsresultaten tillgängliggörs för den större forskargemenskapen genom exempelvis biblioteken. Emellertid möjliggjorde forskningsplattformar att parallella handlingsutrymmen för tillgängliggörandet konstruerades. Det illustrerades genom att plattformen Academia.edu skapar en plats där forskningsresultat fanns att tillgå innan de genomgått den formella processen. Plattformen har inte ersatt formella publikationer, men den gjorde det möjligt att sprida och synliggöra information om att något kommer publiceras och den förstods som en plats där det gick att ladda upp preprints av publikationer. Därmed blev det möjligt för forskarna i vårt empiriska material att förhålla sig till relevanta forskningsresultat innan de var publicerade. Sociala plattformar bidrog även till att formalisera den informella kommunikationen. I ljuset av att några av forskarna använde plattformarnas chattfunktioner för informell kommunikation med kollegor hade plattformarna också fått en roll som kommunikationskanal. Genom att detta gjordes på sociala plattformar sparades denna kommunikation vilket ledde till att den uppdelning som finns mellan formell och informell kommunikation inte gick att tillämpa. Detta innebar att de kategoriseringar vi gör för att beskriva den vetenskapliga kommunikationen är beroende av den tekniska kontexten.

Med bakgrund i vår resultat- och analysdel blev det påtagligt att uppdelningen mellan formell och informell vetenskaplig kommunikation var oanvändbar när kommunikationen gjordes på sociala plattformar. Att digitala kommunikationsteknologier påverkar den här uppdelningen och ökat mängden informell kommunikation har tidigare etablerats i flera studier (se till exempel Barjak 2006, Borgman 2007 eller Kjellberg 2010). På sociala plattformar syntes svårigheten att göra uppdelningen i två avseenden. Dels att plattformarna genom sin tekniska utformning formaliserar den informella kommunikationen och dels att plattformarna har skapat ett sätt till att få tillgång till formellt material utanför den formella publiceringsprocessen. Vidare har de sociala plattformarna blandat ihop användarnas privata och professionella identiteter, och därmed även kommunikationen, vilket ytterligare indikerar på svårigheten att definiera kommunikationen utifrån rådande uppdelning. Kjellberg och Haider (2018) poängterar att plattformar omdefinierar vetenskaplig kommunikation eftersom att forskare kan utöva formell och informell kommunikation samt den tredje uppgiften på samma plattform. Det här bekräftade även vårt resultat.

7.2 Reflektioner angående val av teori och metod

Inom den teknik- och vetenskapsorienterade forskningen är det vanligt med etnografiska metoder och att undersökningar bygger på ett bredare material än vad vi hade i vår studie. Det är heller inte ovanligt att man tolkar text tillsammans med observationer och gör kompletterande intervjuer (se till exempel Carlsson 2013). Med tanke på uppsatsens praktiska inramning, framför allt i förhållande till tidsaspekten, valde vi att göra en del metodologiska avgränsningar. En avgränsning blev att fokusera vår materialinsamling på en av de många aktörer som gör vetenskaplig kommunikation. Den semistrukturerade kvalitativa intervjun blev ett sätt att nå kunskap om hur

rättsvetare förstår och använder sociala plattformar. Intervjuformen tillät även informanterna att själva placera plattformarna i den kontext de ser plattformarna. Det här är något vi inte hade kunnat nå genom att enbart göra observationer. Vidare konstruerade vi intervjuguiden så att den skulle exemplifiera hur användningen rent praktiskt såg ut genom att försöka nå konkreta exempel, vilket förde oss närmare själva aktiviteterna. Men det var emellertid svårt att nå de tekniska aspekterna genom intervjustudien. Det här kompletterades dock av att informanterna i flera fall faktiskt visade hur de använde olika sociala plattformar samt visade olika kommunikations- och informationsobjekt under intervjusituationerna. Utifrån det teoretiska perspektivet, framför allt van Dijck (2013a), var det ändå möjligt att få en förståelse för plattformarnas tekniska aspekter. En vidare studie i ämnet hade kunnat inkludera ett bredare material. Det hade till exempel varit intressant att delta i någon av de kurser som ges i hur man använder sociala plattformar för att kommunicera ut forskningsresultat eller att analysera policydokument och guider tillsammans med uppsatsens källmaterial. Det går heller inte utifrån vår studie att göra generaliserbara utsagor om i vilken utsträckning sociala plattformar används inom rättsvetenskap. Dock har tidigare forskning visat att forskare inom flera discipliner använder sociala plattformar för vetenskaplig kommunikation (se till exempel Al-Aufi & Fulton 2015 eller Manca & Ranieri 2017). En möjlig utveckling av studien hade därmed också kunnat vara att göra en större kartläggning av detta genom en kvantitativ undersökning av rättsvetenskap.

Även om vi inte kan säga något om utsträckningen av sociala plattformars användning för vetenskaplig kommunikation så är det tydligt att plattformarna har börjat etablerat sig som en kommunikationskanal. En aktör etablerar sig genom att den accepteras av andra aktörer. Genom detta har plattformarna fått en form av legitimitet i den vetenskapliga kommunikationen. Trots att de inte har uppnått samma acceptans inom rättsvetenskap som forskarbloggar visade olika aktörers inställning att de sociala plattformarna i någon mån är en etablerad del av den vetenskapliga kommunikationen. Universiteten ratificerade användningen av sociala plattformar genom att de höll kurser i hur plattformar kunde användas. Kurserna som togs upp i källmaterialet berörde dels generella strategier för att använda sociala plattformar men uppmanade även rättsvetarna att använda vissa plattformar för professionell kommunikation. Vidare kan förekomsten av alternativa sätt att mäta genomslag (se till exempel Priem 2014 eller Priem & Costello 2010) ses som en form av erkännande. Genom att genomslag på sociala plattformar blir något som tas i beaktande av vetenskapssamhället erkänns plattformarnas roll. Ytterligare en aspekt av hur sociala plattformar accepterades var genom att några informanter använde de sociala plattformarnas chattfunktioner som en intern kommunikationskanal. Det är dock viktigt att poängtera att den vetenskapliga kommunikationen grundar sig i en rad stabila kommunikationsprocesser och att sociala plattformar förmodligen inte kommer att ersätta dessa. Vårt material antyder snarare att det genom sociala plattformar kan öppnas upp alternativa processer i den vetenskapliga kommunikationen.

En aspekt som inte har analyserats i större utsträckning i den här uppsatsen är hur sociala plattformar som kommersiell aktörer påverkar de institutioner som är delaktiga i den formella publiceringsprocessen. I van Dijck, Poell och de Waals (2018) studie om plattformar finns ett särskilt fokus på hur plattformar påverkar olika sektorer i samhället. Det hade därför varit intressant att undersöka hur plattformarnas

konstruktioner, som främjar populärt innehåll framför vetenskapligt korrekt material samt gör det möjligt att manipulera vilket innehåll som blir synligt på plattformarna, kan komma att påverka spridningen av forskningsresultat. Vidare är plattformarna en stor del av kommunikationsinfrastrukturen vilket gör frågan om vad som händer när en kommersiell aktör går i konkurs relevant. Frågan blir ytterligare intressant i ljuset av att plattformen Academia.edu har visat sig ha en viss bevarande funktion. I den formella publiceringsprocessen är den bevarande funktionen någon som biblioteken gör och även här blir olika värden tydliga. Biblioteken drivs inte av en kommersiell logik och är i enlighet med Nationell Biblioteksstrategi (2019) något som står för den öppna vetenskapens värden. Till skillnad från sociala plattformar har biblioteken även en laggrundad uppgift att stötta forskningsprocessen. Detta resultat ska förstås betraktas med viss reservation då det formella sättet för att bevara och tillgängliggöra forskningsresultat inte har förändrats i grunden. Men frågan kvarstår: vad händer med det material som sparas på plattformen om den försvinner och hur kommer detta att påverka forskarna som använder plattformen? Vetenskaplig kommunikation har alltid varit beroende av en informationsinfrastruktur, men som ett resultat av sociala plattformar har infrastrukturen hamnat i händerna på några få globala aktörer. Detta gör att ytterligare kommersiella värden sätts i spel inom vetenskaplig kommunikation. Något som kan ge andra insikter i hur plattformarna fungerar är att betona deras roll som en kommunikationsinfrastruktur och sätta det i relation till den informationsinfrastruktur vetenskaplig kommunikation befinner sig i. Det här kan göras utifrån det infrastrukturbegrepp som är grundat i teknik- och vetenskapsstudier (se exempelvis Bowker & Star 1999).

En grupp användare som vi inte har haft möjlighet att beröra inom ramen för uppsatsen är de forskare som inte använder sociala plattformar. I och med att det i allmänhet finns en förväntning på att vara tillgänglig via sociala plattformar är det relevant att lyfta vad det innebär för forskare som väljer att inte förhålla sig till sociala plattformar och endast använda formella kanaler. Som det påtalas i källmaterialet är nätverkande en viktig del av att vara forskare. Denna aktivitet är i viss mån förlagd till plattformarna idag. Finns det då en risk för den enskilde forskaren som inte använder sociala plattformar att den missar relevant information eller att den blir utelämnad ur en social kontext? Vad händer när någon inte kan medverka på digitalt mingel, följa diskussioner och samtal eller de kontroverser som formuleras på plattformarna? För en rättsvetare kan detta vara ett problem.

Avslutningsvis vill vi återknyta till Digitaliseringskommissionens (2016) uppmaning om att det behövs kunskap som identifierar de risker och utmaningar som digitaliseringen för med sig. Genom att följa denna och Veletsianos (2016) uppmaning att skapa mer empiri hoppas vi ha bidragit till att visa några av de risker som finns inneboende i de sociala plattformarna genom att undersöka hur rättsvetare använder sociala plattformar för vetenskapliga kommunikation.

8 Litteraturförteckning

Acord, S. K., & Harley, D. (2013). Credit, time, and personality: The human challenges to sharing scholarly work using web 2.0. *New Media & Society*, 15(3), ss. 379–397. doi: 10.1177/1461444812465140

Akrich, M. (1992). The De-Description of Technical Objects. I Bijker W. & Law, J. (1992). *Shaping technology/building society: studies in sociotechnical change*. Cambridge, Mass.: MIT Press.

Al-Aufi, A., & Fulton, C. (2015). Impact of social networking tools on scholarly communication: a cross-institutional study. *The Electronic Library*, 33(2), ss. 224-241. doi:10.1108/EL-05-2013-0093

Ahrne, G. & Svensson, P. (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. 2., uppl. Stockholm: Liber.

Alvesson, M. (2011). *Interpreting Interviews*. London: SAGE.

Barjak, F. (2006). The role of the Internet in informal scholarly communication. *Journal of the American Society for Information Science & Technology*, 57(10), ss. 1350–1367. doi: 10.1002/asi.20454

Borgman, C. L. (2000). Digital libraries and the continuum of scholarly communication. *Journal of Documentation*, 56(4), ss. 412-430. doi: 10.1108/EUM0000000007121

Borgman, C. L. (2007). *Scholarship in the digital age: information, infrastructure, and the Internet*. Cambridge, MA: MIT Press.

Bowker, G.C. & Star, S.L. (1999). *Sorting things out: classification and its consequences*. Cambridge, Mass.: MIT Press.

Callon, M. (1986). Some elements of a sociology of translation: domestication of the scallops and the fishermen of St Brieuc Bay. I: Law, J. (red.) *Power, action and belief: a new sociology of knowledge?* London: Routledge, ss. 196-223.

Callon, Michel. (1991). Techno-Economic Networks and Irreversibility. I: Law, J. (red.) *A Sociology of Monsters: Essays on Power, Technology and Domination*. London: Routledge, ss. 132-161.

Carlsson, H. (2013). *Den nya stadens bibliotek: Om teknik, förnuft och känsla i gestaltningen av kunskaps- och upplevelsestadens folkbibliotek*. Diss: Lunds universitet.

Davidsson, P., Palm, M., & Melin Mandre, Å. (2018). Svenskarna och internet 2018. Internetstiftelsen i Sverige. https://internetstiftelsen.se/docs/Svenskarna_och_internet_2018.pdf

Desrochers, N., Paul-Hus A., Haustein S., Costas R., Mongeon P., Quan-Haase A., Bowman TD., Pecoskie J., Tsou A. & Larivière V. (2018). Authorship, citations, acknowledgments and visibility in social media: Symbolic capital in the multifaceted reward system of science. *Social Science Information*, 57(2), ss. 223–248. doi: 10.1177/053901847752089

Digitaliseringskommissionen (2016). *Digitaliseringens effekter på individ och samhälle – fyra temarapporter* (SOU 2016:85). Stockholm: Näringsdepartementet.

van Dijck, J. (2010). Search engines and the production of academic knowledge. *International Journal of Cultural Studies*, 13(6), ss. 574–592. doi: 10.1177/1367877910376582.

van Dijck, J. (2013a). *The Culture of Connectivity: A Critical History of Social Media*. New York: Oxford University Press.

van Dijck, J. (2013b). Facebook and the engineering of connectivity: A multi-layered approach to social media platforms. *Convergence: The Journal of Research into New Media Technologies*, 19(2), ss. 141–155. doi: 10.1177/1354856512457548

van Dijck, J., Poell, T., & Waal, M. (2018). *The platform society: public values in a connective world*. New York: Oxford University Press.

Duval, A. (2018). Publish (Tweets and Blogs) or Perish? Legal Academia in Times of Social Media. *Tilburg Law Review*, 23. doi: 10.5334/tilr.4

Fichtelius, E., Persson, C. & Enarson, E. (2019). *Demokratins skattkammare: förslag till en nationell biblioteksstrategi*. Stockholm: Kungliga biblioteket. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:kb:publ-25>

Francke, H. (2008). *(Re)creations of scholarly journals: document and information architecture in open access journals*. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet.

Glimstedt, A. (2014). *Att publicera efter policyn: ett antal seniora forskares förhållningssätt till open access efter Vetenskapsrådets open access-policy*. Magisteruppsats, Institutionen Biblioteks- och informationsvetenskap. Borås: Högskolan i Borås. http://bada.hb.se/bitstream/2320/13844/3/MAG14_7.pdf

Gu, F., & Widen-Wulff, G. (2011). Scholarly communication and possible changes in the context of social media: A Finnish case study. *Electronic Library*, 29(6), ss. 762–776. doi: 10.1109/HICSS.2013.614

Gruzd, A., & Goertzen, M. (2013). Wired academia: Why social science scholars are using social media. *Hawaii International Conference on System Sciences*, 46, ss. 3332–3341. doi: 10.1108/02640471111187999

Haider, J., & Sundin, O. (2016). *Algoritmer i samhället*. Stockholm: Kansliet för strategi- och samtidsfrågor, Regeringskansliet.

Hitchings, R. (2003). People, plants and performance: On actor network theory and the material pleasures of the private garden. *Social & Cultural Geography*, vol. 4(1), ss. 99-114.

Holmberg, K., & Thelwall, M. (2014). Disciplinary differences in Twitter scholarly communication. *Scientometrics*, 101(2), ss. 1027–1042. doi: 10.1007/s11192-014-1229-3

Horst, M., Davies, S-R. & Irwin, A. (2017). Reframing science communication. I: Felt, Ulrike (red.) *The handbook of science and technology studies*. Fourth edition Cambridge, Mass.: MIT Press, ss. 881-907.

Kaplan, A. M. & Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. *Business Horizons*, 53(1), ss. 59–68. doi: 10.1016/j.bushor.2009.09.003

Kjellberg, S. (2010). *Forskarbloggar: vetenskaplig kommunikation och kunskapsproduktion i bloggösfären*. Diss. Lund: Lunds universitet.

Kjellberg, S. & Haider, J. (2018). Researchers' online visibility: tensions of visibility, trust and reputation. *Online Information Review*. doi: 10.1108/OIR-07-2017-0211

Kjellberg, S., Haider, J., Sundin, O. (2016). Researchers' use of social network sites: a scoping review. *Library & Information Science Research*. 38(3), ss. 224-234. doi: 10.1016/j.lisr.2016.08.008

Knorr-Cetina, K. D. (1999). *Epistemic cultures: How the sciences make knowledge*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Latour, B. (1999). On recalling ANT. *Sociological Review*, 47, ss. 15–25. doi: 10.1111/j.1467-954X.1999.tb03480.x.

Latour, B. (2005). *Reassembling the Social: An Introduction to Actor-Network Theory*. New York: Oxford University Press.

Latour, B. (1987). *Science in action: how to follow scientists and engineers through society*. Cambridge, Mass.: Harvard Univ. Press.

Law, J. (2009). Actor-network theory and material semiotics. I: Turner, Bryan S. ed. *The New Blackwell Companion to Social Theory*. Oxford: Blackwell, ss. 141–158.

Law, J. (2017). STS as Method. I: Felt, Ulrike (red.) (2017). *The handbook of science and technology studies*. Fourth edition Cambridge, Mass.: MIT Press, ss. 31-58.

Li, N., & Gillet, D. (2013). Identifying influential scholars in academic social media platforms. I T. Özyer (red.), *Proceedings of the 2013 IEEE/ACM International Conference on Advances in Social Networks Analysis and Mining, 25-28 August, Niagara Falls, Ontario* (ss. 608–614). Piscataway, NJ: IEEE.

Lindh, K., & Wiklund, G. (2010). *Open access för humanister och rättsvetare. En kartläggning av publiceringspolicy och praxis inom nordisk utgivning. Slutrapport.* (BIVIL:s skriftserie; Vol. 2010:1). Lunds universitet, Avd. för ABM och bokhistoria.

Manca, S. (2018). ResearchGate and Academia.edu as networked socio-technical systems for scholarly communication: a literature review. *Research in Learning Technology*, 26. doi: 10.25304/rlt.v26.2008

Manca, S., & Ranieri, M. (2017). Exploring Digital Scholarship. A Study on Use of Social Media for Scholarly Communication among Italian Academics. I: Esposito A. (red.) *Research 2.0 and the Impact of Digital Technologies on Scholarly Inquiry*. Hershey, PA: IGI Global, ss. 116-141.

Martin, P. W. (1991). How New Information Technologies Will Change the Way Law Professors Do and Distribute Scholarship. *Law Library Journal*, 83(4), ss. 633-642.

Meadows, A.J. (1998). *Communicating research*. San Diego: Academic Press.

Nentwich, M., & König, R. (2014). Academia goes Facebook? The potential of social network sites in the scholarly realm. I S. Bartling, & S. Friesike (red.) *Opening science: The evolving guide on how the internet is changing research, collaboration and scholarly publishing*. Berlin: Springer, ss. 107-124.

Nicholas, D., & Rowlands, I. (2011). Social media use in the research workflow. *Information Services & Use*, 31(1), ss. 61–83. doi: 10.3233/ISU-2011-0623

Nicholas, D., Watkinson A., Boukacem-Zeghmouri C., Rodríguez-Bravo B., Xu J., Abrizah A., Świgon M. & Herman E. (2017). Early career researchers: Scholarly behaviour and the prospect of change. *Learned Publishing*, 30(2), ss. 157–166. doi: 10.1002/leap.1098

Park, J.-H. (2008). The relationship between scholarly communication and science and technology studies (STS). *Journal of scholarly publishing*, 39(3), ss. 257–273. doi: 10.1353/scp.0.0005

Peruginelli, G. (2015). Evaluating Research: the Case of Legal Scholarly Outputs. *Legal Information Management*, 15(1), ss. 50-56. doi: 10.1017/S 147266961500016X

Pilerot, O. (2014). *Design researchers' information sharing the enactment of a discipline*. Diss: Högskolan Borås.

Plotin, S. L. (2009). Legal Scholarship, Electronic Publishing, and Open Access: Transformation or Steadfast Stagnation. *Law Library Journal*, 101(1), ss. 31-58.

- Plantin, J-C., Lagoze, C., & Edwards, P. (2018). Re-integrating scholarly infrastructure: The ambiguous role of data sharing platforms. *Big Data & Society*, 5, ss. 1-14. doi: 10.1177/2053951718756683
- Priem, J. (2014). Altmetrics. I: Cronin, B., Sugimoto, CR. (red.) *Beyond Bibliometrics: Harnessing Multidimensional Indicators of Performance*. Cambridge, MA: MIT Press, ss. 263–287. <https://arxiv.org/pdf/1507.01328v1.pdf>
- Priem, J. and Costello, K. L. (2010). How and why scholars cite on Twitter. *Proceedings of the ASIST Annual Meeting*, 47. doi: 10.1002/meet.14504701201
- Schatzki, T. (2001). Introduction: practice theory. I Schatzki, T., Knorr-Cetina, K. & Savigny, E. (red.) *The practice turn in contemporary theory*. London: Routledge, ss. 20-24.
- Shah, N. A. K. & Cox, A. M. (2017). Uncovering the scholarly use of Twitter in the academia: Experiences in a British University. *Malaysian Journal of Library and Information Science*, 22(3), ss. 93–108. doi: 10.22452/mjlis.vol22no3.6
- Shehata, A., Ellis, D., & Foster, A-D. (2017). Changing styles of informal academic communication in the age of the web: Orthodox, moderate and heterodox responses. *Journal of Documentation*, 73(5), ss. 825-842. doi: 10.1108/JD-06-2016-0083
- Shehata, A., Ellis, D., & Foster, A-D. (2015). Scholarly communication trends in the digital age: Informal scholarly publishing and dissemination, a grounded theory approach. *The Electronic Library*, 33(6), ss. 1150-1162. doi: 10.1108/EL-09-2014-0160
- Solum, L. B. (2006). Blogging and the Transformation of Legal Scholarship. *Washington University Law Review*, 84(5), ss. 1071-1088.
- Sundin, O. (2014). Akademisk vardag på en digital referensmarknad. *Kulturella perspektiv - svensk etnologisk tidsskrift*. 23(2), ss. 49-58.
- Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. 4., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Van House, N. (2004). Science and Technology Studies and Information Studies. *Information Science and Technology*, 38(1), ss 3-86. doi:10.1002/aris.1440380102
- Veletsianos, G. (2016). *Social media in academia: networked scholars*. New York: Routledge, Taylor & Francis Group.
- Wolcott, H. F. (1994). *Transforming qualitative data: description, analysis, and interpretation*. Thousand Oaks: Sage.

9 Bilagor

9.1 Bilaga 1: Intervjuguide

Bakgrund: presentera studien och kontext, informera om anonymitet, ge kontaktuppgifter.

Vetenskaplig kommunikation

- Be informanten berätta om hur hen är van vid att kommunicera i sin forskarroll.
  - Få gärna informanten att berätta om specifika situationer.
- Hur ser informantens kommunikationsaktiviteter ut.
  - Hur kommunicerar informanten med andra forskare/aktörer.
  - Vilka verktyg används för vetenskaplig kommunikation och om dessa har förändrats.
  - Vilka kanaler används för vetenskaplig kommunikation.
- Be informanten berätta om vilka kommunikationsverktyg som används.
- Hur uppmuntrar institutionen forskare att kommunicera forskning.
  - Finns det diskussioner inom rättsvetenskap, såväl inom ämnet som på institutionen, om forskningskommunikation.

Sociala plattformar

- Använder informanten några sociala plattformar för vetenskaplig kommunikation.
  - Vilka plattformar.
  - Fråga om hur plattformarna används.
  - Hur är informantens upplevelse av dessa.
  - Be informanten att tala om särskilda plattformar och situationer.
  - Ser informanten att det finns risker eller möjligheter med vetenskaplig kommunikation på sociala plattformar.
- Är informanten bekant med sociala plattformar som riktar sig till forskare.
  - Om hen använder dessa, ta reda på mer om användandet.
  - Hur väljer informanten bland dessa.
  - Om hen inte använder, finns det någon anledning.
- Följer informanten andra forskare på sociala plattformar.
  - Om så är fallet, vilka och varför.
  - Hur upplever informanten att andra forskare använder sociala plattformar.

Utifrån det vi har pratat om, fråga om informanten vill lägga till något.

9.2 Bilaga 2: Intervjuförfrågan

Hej!

Vi heter Julia Lord och Gustav Fredlund och skriver den här terminen vårt examensarbete i biblioteks- och informationsvetenskap på masterprogrammet ABM vid Lunds universitet. Vi undersöker vetenskaplig kommunikation inom rättsvetenskap med fokus på hur digitala verktyg används för vetenskaplig kommunikation. Vår ambition är att öka förståelsen för hur nya kommunikationsteknologier formar hur du som forskare kommunicerar.

Vi har via [universitets] forskningsportal och andra digitala plattformar sökt potentiella informanter. Vi skulle därför gärna vilja intervjua dig för att höra dina erfarenheter kring digital vetenskaplig kommunikation.

Intervjun tar mellan 45 och 60 minuter. Endast en av oss kommer att medverka vid intervjutillfället. Om du inte har möjlighet att medverka, men vet någon annan som vore intresserad får du gärna hänvisa oss vidare.

Tveka inte att höra av dig om du har några funderingar!

Med vänliga hälsningar,
Julia och Gustav

9.3 Bilaga 3: Informerat samtycke

Informerat samtycke

Datum

Vi heter Julia Lord och Gustav Fredlund och skriver den här våren vår masteruppsats inom ABM med inriktningen biblioteks- och informationsvetenskap vid Lunds universitet. Uppsatsen handlar om vetenskaplig kommunikation inom rättsvetenskap med fokus på hur digitala verktyg används för vetenskaplig kommunikation. Vår ambition är att öka förståelsen för hur kommunikationsteknologier formar hur forskare kommunicerar.

Intervjun tar mellan 45 och 60 minuter och om du ger ditt tillstånd kommer den att spelas in. Intervjun kommer inte att spridas till andra eller användas till andra studier utan ditt samtycke. I uppsatsen kommer du att aidentifieras. Deltagande är frivilligt och du har möjlighet att avbryta din medverkan i studien om du så önskar.

Kontaktinformation:

E-post:

Telefon:

E-post:

Telefon:

Handledare:

E-post:

Telefon:

Underskrift informant

9.4 Bilaga 4: Arbetsfördelning

Vi har under författandet av uppsatsen haft en gemensam arbetsprocess där vi kontinuerligt diskuterat uppsatsens innehåll och utformning. Vi har i hög utsträckning befunnit oss på samma plats när vi skrivit. Vi har använt Google docs som verktyg för att möjliggöra samskrivande och vid de tillfällen det inte har varit möjligt att vara på samma plats har vi således kunnat arbeta i samma dokument. Vid dessa tillfällen har vi kommunicerat både via Google docs och via telefon. Eftersom endast en av uppsatsförfattarna var närvarande vid intervjuerna delade vi upp dessa mellan oss. Transkriberingarna gjordes också separat. Resterande delar av uppsatsen har vi skrivit tillsammans.